

**ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ
ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ
ΤΟΜΕΑΣ ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑΣ**

**ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΟΥ
ΛΟΓΟΥ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ
ΚΕΝΤΡΟ «ΑΘΗΝΑ»**

**ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ
ΗΛΕΚΤΡΟΛΟΓΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΣΗΜΑΤΩΝ ΕΛΕΓΧΟΥ
ΚΑΙ ΡΟΜΠΟΤΙΚΗΣ**

**ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΔΙΑΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ**

«ΤΕΧΝΟΓΛΩΣΣΙΑ VIII»

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Αξιολόγηση της διχοτομίας τρόπος-αποτέλεσμα στα ρήματα
‘τοποθέτησης ουσίας σε επιφάνεια’ της ΝΕ με στατιστικές μεθόδους και
μοντελοποίηση των συντακτικών τους δομών σε περιβάλλον LFG/XLE

Ελπινίκη Μαργαρίτη

**Επιβλέπουσα: Δρ. Στέλλα Μαρκαντωνάτου
Ινστιτούτο Επεξεργασίας του Λόγου (ΙΕΛ) / Ερευνητικό
Κέντρο «Αθηνά»**

Συνεπιβλέποντες:

Διονύσης Γούτσος

ΕΚΠΑ

Γιάνης Μαΐστρος

ΕΜΠ

ΑΘΗΝΑ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2015

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Για την εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής εργασίας θα ήθελα να ευχαριστήσω ορισμένα άτομα. Αρχικά θα ήθελα να ευχαριστήσω την ερευνήτρια και κύρια επιβλέπουσα της εργασίας μου Κα Στέλλα Μαρκαντωνάτου η οποία με την αμέριστη βοήθεια της, τα εποικοδομητικά της σχόλια και τις εκ βάθους συζητήσεις μας ήταν συνοδοιπόρος σε αυτό το εγχείρημα μου. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον Παναγιώτη Μίνο, φοιτητή της Τεχνογλωσσίας 6, κυρίως για την υπομονή του καθώς και για τη βοήθειά του τόσο στην εξαγωγή στατιστικών αποτελεσμάτων, όσο και στη δημιουργία της υπολογιστικής γραμματικής. Επιπρόσθετα, θα ήθελα να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου στη συμφοιτήτρια μου Ειρήνη Χατζηκουμή καθώς και στους συμφοιτητές μου Γεώργιο Ζάκη και Βασιλική Κατσαργύρη για τα σχόλια και τις παρατηρήσεις τους. Τέλος, οφείλω ένα μεγάλο 'ευχαριστώ' στους πολύ κοντινούς μου ανθρώπους και κυρίως τους γονείς μου, Μανώλη και Λαμπρινή, διότι χωρίς τη συμπαράστασή τους θα ήταν αδύνατη η ολοκλήρωση της εργασίας μου.

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία εντάσσεται στα πλαίσια της λεξικής σημασιολογίας. Αρχικά, παρουσιάζει την κυρίαρχη άποψη η οποία υποστηρίζει ότι τα ρήματα λεξικοποιούν είτε τον τρόπο είτε το αποτέλεσμα και ότι αυτές οι δύο κατηγορίες βρίσκονται σε συμπληρωματική κατανομή μεταξύ τους. Στη συνέχεια, μελετά το φαινόμενο των συντακτικών εναλλαγών, με έμφαση στη συντακτική εναλλαγή των ρημάτων τύπου φορτώνω/ψεκάζω με στόχο να συγκεντρώσει εκείνες τις συντακτικές μαρτυρίες που με στατιστική επεξεργασία θα επαληθεύσουν ή διαψεύσουν την θεωρία της συμπληρωματικής κατανομής τρόπου και αποτελέσματος στην σημασιολογική δομή των ρημάτων. Στο δεύτερο μέρος της εργασίας συλλέγονται δεδομένα, συντακτικής φύσης κυρίως, από 55 ρήματα με κοινή σημασία την 'τοποθέτηση ουσίας σε επιφάνεια'. Τα δεδομένα εισάγονται στο στατιστικό εργαλείο SPSS και με τις στατιστικές μεθόδους της συσχέτισης (correlation) και της συσταδοποίησης με ιεραρχικό αλγόριθμο (hierarchical algorithm) εξάγονται κάποια πρώτα ενδεικτικά συμπεράσματα για το αν ισχύει η διχοτομία τρόπος-αποτέλεσμα στα ρήματα αυτά. Τέλος, η εργασία ολοκληρώνεται με τη δημιουργία υπολογιστικής γραμματικής σε περιβάλλον LFG/XLE στην οποία γίνεται χρήση μιας κλειστής ομάδας θεματικών ρόλων, προκειμένου, μέσα από την συντακτική ανάλυση των δομών, να γίνει η καλύτερη δυνατή αναπαράσταση του φαινομένου των συντακτικών εναλλαγών.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Γενικά	9
Εισαγωγή	10
Συντακτικές Εναλλαγές	12
Ανάλυση Δεδομένων	13
Συμπληρωματικότητα Τρόπου-Αποτελέσματος	14
<i>Τα hit (χτυπάω) και break (σπάω) του Fillmore</i>	14
<i>Σχήμα γεγονότος (event schema) και ρίζα (root)</i>	16
<i>Η συμπληρωματική κατανομή τρόπου-αποτελέσματος</i>	18
<i>Αμφισβήτηση της συμπληρωματικής κατανομής</i>	22
<i>Κριτήρια για τη διάκριση τρόπου-αποτελέσματος</i>	25
<i>Άρνηση Αποτελέσματος (A1)</i>	26
<i>Διαγραφή Αντικειμένου (A2)</i>	26
<i>Απαγόρευση Αποτελεσματικών Δομών (A3)</i>	27
<i>Περιορισμοί στην Επιλογή Υποκειμένου (T1)</i>	29
<i>Άρνηση της Δράσης/ Πράξης (T2)</i>	29
<i>Πολυπλοκότητα της Πράξης (T3)</i>	31
<i>Παρουσίαση των αντιπαραδειγμάτων cut, climb & manner of killing verbs</i>	32
<i>Κόβω (cut)</i>	32
<i>Σκαρφαλώνω (climb)</i>	34
<i>Ρήματα τρόπου θανάτωσης (manner of killing verbs)</i>	36
Θεωρία των Πρωτο-Ρόλων και Συντακτικές Εναλλαγές	39
<i>Η Θεωρία των Πρωτο-Ρόλων</i>	39
<i>Αυξητικό Θέμα (Incremental Theme)</i>	40
<i>Το Αξίωμα της Επιλογής Ορίσματος by Dowty</i>	41
<i>Η Συντακτική Εναλλαγή του Ψεκάζω/ Φορτώνω κατά Dowty</i>	43
<i>Τοπική Εναλλαγή (Levin & Rappaport-Hovav)</i>	44
<i>Εναλλαγή των ρημάτων τύπου φορτώνω/ ψεκάζω κατά Levin & Hovav</i>	46
<i>Η εναλλαγή του ψεκάζω/ φορτώνω κατά Goldberg</i>	47
<i>Άλλες προσεγγίσεις</i>	50
<i>Εναλλαγή του locatum ως υποκείμενο (Locatum Subject Alternation)</i>	51
Ρήματα που Απορροφούν Μορφολογικά Κάποιο Όρισμα (Denominals)	52
<i>Θεωρίες για την μορφολογική παραγωγή των ρημάτων</i>	52
<i>Θεωρίες για τη σημασιολογική δομή των ρημάτων</i>	54
<i>Ανάλυση και παρατηρήσεις των δεδομένων</i>	55
Αποτελεσματικές Δομές	60
<i>Αντιπαραδείγματα (από τα δεδομένα) στη θεωρία των Giannakidou & Merchant</i>	64
Συλλογή Δεδομένων	65

<i>ΕΘΕΓ (Εθνικός Θησαυρός της Ελληνικής Γλώσσας)</i>	66
<i>Επιλογή Δομών</i>	67
<i>Αριθμός Δεδομένων</i>	67
<i>Συντακτικά και Μορφολογικά Χαρακτηριστικά</i>	68
Χαρακτηριστικά του Πίνακα που δόθηκαν ως είσοδος στο SPSS	71
Το χαρακτηριστικό των ρημάτων τρόπος-αποτέλεσμα στο SPSS	77
Στατιστική Επεξεργασία Δεδομένων (SPSS)	80
<i>Συσχέτιση (correlation)</i>	80
<i>Ιεραρχικός Αλγόριθμος (Hierarchical Algorithm)</i>	91
Λεξική Λειτουργική Γραμματική (ΛΛΓ)	98
<i>Δομές Αναπαράστασης της ΛΛΓ</i>	98
Συστατική Δομή (Constituent Structure, c- structure)	98
Λειτουργική Δομή (Functional Structure, f- structure)	99
Σχέση μεταξύ συστατικής και λειτουργικής δομής	100
<i>Γραμματικές Συναρτήσεις</i>	100
Κυβερνώμενες γραμματικές συναρτήσεις	101
Μη Κυβερνώμενες Γραμματικές Συναρτήσεις	101
Γραμματικοποιημένες Συναρτήσεις Λόγου	102
<i>Αξιώματα της LFG (ΛΛΓ)</i>	102
<i>Θέματα Σχεδιασμού Της Γραμματικής- Οι Θεματικοί Ρόλοι</i>	104
Διάκριση Συμπληρώματος- Προσαρτήματος	104
Επιλογή Σημασιολογικών Ρόλων	108
<i>Σχεδιασμός Γραμματικής</i>	111
<i>Αποτελέσματα Συντακτικής Ανάλυσης</i>	112
Συμπεράσματα	122
Μελλοντικές Επεκτάσεις	124
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:	126
<i>Ιστότοποι:</i>	130
ΓΛΩΣΣΑΡΙ	132
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	135
<i>Ο πίνακας-είσοδος στο SPSS</i>	135
<i>Συντακτική Ανάλυση Προτάσεων (σ-δομή & λ-δομή)</i>	144

Γενικά

Η παρούσα εργασία εντάσσεται στο πλαίσιο της λεξικής σημασιολογίας. Πιο συγκεκριμένα σκοπός είναι να μελετηθούν τα ρήματα που σημαίνουν τοποθετώ ουσία/ αντικείμενο (*locatum*) πάνω σε μια επιφάνεια ή μέσα σε μια μάζα (*location*). Τα ρήματα αποτελούν τις πιο περίπλοκες δομές από σημασιολογικής άποψης. Παρ' όλα αυτά η σημασία κάθε ρήματος δεν είναι πιο πολύπλοκη από τη σημασία ενός άλλου ρήματος. Για να το τεκμηριώσω αυτό, θα χρησιμοποιήσω μια φράση της Grimshaw η οποία ισχυρίζεται ότι υπάρχουν περιορισμοί στην πολυπλοκότητα της σημασίας ενός ρήματος:

(ως απάντηση στην ερώτηση «πόσο περίπλοκη μπορεί να είναι η σημασία ενός ρήματος»)

Από τη μια πλευρά, φαίνεται να είναι η απάντηση: όσο περίπλοκη θέλετε. Για παράδειγμα, υποθέτουμε ότι υπάρχει μια διαδικασία παραγωγής η οποία περιέχει την κονιορτοποίηση ενός αντικειμένου, την ανάμειξη του με λιωμένο πλαστικό, που του επιτρέπει να σκληραίνει, και να την τοποθέτηση του μέσα σε χάλυβα. Φυσικά, μπορούμε να ονομάσουμε ολόκληρη την διαδικασία με ένα ρήμα: *to smolt*, για παράδειγμα. (Grimshaw, 2005:85)

Και συνεχίζει:

‘παρ’ όλα αυτά, αν το δούμε από μια διαφορετική σκοπιά αυτό το ρήμα [*i.e. smolt*] σημασιολογικά δεν είναι πιο περίπλοκο από κανένα άλλο : είναι είτε ένα αιτιακό ή ένα κατηγορημα δραστηριότητας’ (2005:85).

Τα ρήματα δέχονται ένα ή περισσότερα ορίσματα, ο αριθμός τους είναι συνήθως προκαθορισμένος και αποτελεί καθαρά λεξική ιδιότητα. Το πρώτο μέρος της εργασίας αποτελεί το θεωρητικό υπόβαθρο όπου και

παρουσιάζονται οι επικρατέστερες θεωρίες για το διαχωρισμό των ρημάτων σε τρόπον κι αποτελέσματος καθώς και για το φαινόμενο των συντακτικών εναλλαγών. Στο δεύτερο μέρος, που αποτελεί και το πρακτικό κομμάτι της εργασίας, ερευνάται το αν ισχύει ο διαχωρισμός τρόπος/ αποτέλεσμα στα ρήματα μελέτης μέσω του στατιστικού εργαλείου SPSS, ενώ στη συνέχεια με τη χρήση της υπολογιστικής πλατφόρμας XLE και της λεξικής λειτουργικής γραμματικής (lexical functional grammar) δημιουργώ μια γραμματική για τα ρήματα αυτά δίνοντας και σημασιολογικά χαρακτηριστικά.

Εισαγωγή

Τα φαινόμενα που μελετώνται στην παρούσα εργασία αποτελούν αντικείμενο της λεξικής σημασιολογίας, η οποία αποτελεί πεδίο της σημασιολογίας και μελετάει τις λεξικές ενότητες και το πώς αυτές σχετίζονται μεταξύ τους, καθώς και με τη δομή της γλώσσας και με τη σύνταξη. Από τα μέσα της δεκαετίας του '90 οι Keyser και Hale διατύπωσαν την άποψη ότι η δομή του κατηγορήματος είναι μια αυστηρά λεξική αναπαράσταση.

Ήδη από τις πρώτες προσεγγίσεις στο πεδίο της λεξικής σημασιολογίας εκφράστηκε η άποψη ότι η σημασία ενός ρήματος εν μέρει σχετίζεται με τις ετικέτες των θεματικών ρόλων που δίνει ένα ρήμα στα ορίσματά του. Έγιναν, δε, πολλές προσπάθειες να δοθεί μια καθολική ιεραρχία των ρόλων με τον Baker (1997) να κατατάσσει τον δράστη πρώτο και στη συνέχεια να ακολουθούν ο πάσχων και ο αποδέκτης (recipient). Παρ' όλα αυτά η δυσκολία να βρεθεί μια όχι μόνο πεπερασμένη λίστα αλλά κι ο αριθμός των στοιχείων της να είναι σε μεγάλο βαθμό περιορισμένος εγκαταλείφθηκε η ιδέα αυτή. Τη θέση των θεματικών ρόλων στις πιο πρόσφατες έρευνες της λεξικής σημασιολογίας έχει λάβει η δομή γεγονότος (event structure), η οποία αποδίδει τη βασική δομή του γεγονότος που περιγράφεται στην πρόταση σύμφωνα με μια δομική αποσύνθεση σε βασικά υπογεγονότα.

Ρήματα τρόπου – ρήματα αποτελέσματος

Το πρώτο μέρος της εργασίας παρουσιάζει τη διαδεδομένη άποψη για τη συμπληρωματικότητα του τρόπου και του αποτελέσματος στα ρήματα. Πρόκειται για μια άποψη που έχει συζητηθεί σε μεγάλο βαθμό την τελευταία δεκαετία και την οποία θα παρουσιάσω αναλυτικά στη συνέχεια. Στο σημείο αυτό της εισαγωγής θα αναφερθώ στην κλιμακωτή και μη κλιμακωτή αλλαγή που εμφανίζουν τα ρήματα κι αποτελεί τη βάση διαχωρισμού για το αν ένα ρήμα είναι τρόπου ή αποτελέσματος. Σύμφωνα με τον Dowty (1979), όλα τα ρήματα περιλαμβάνουν στη σημασία τους σημασιολογικά στοιχεία που εκφράζουν κάποια αλλαγή. Η αλλαγή αυτή μπορεί να είναι είτε κλιμακωτή είτε μη κλιμακωτή. Ως κλίμακα ορίζεται ένας κατάλογος από διαβαθμίσεις. Για τις Levin & Hovav η διαφορά αυτή περιγράφει τα ρήματα αποτελέσματος στην περίπτωση της κλιμακωτής αλλαγής ενώ τα ρήματα τρόπου στις μη κλιμακωτές αλλαγές. Είναι, δε, σημαντικό να αναφέρουμε ότι κάθε ρήμα μπορεί να λεξικοποιεί μόνο ένα είδος αλλαγής, πρόκειται για ένα βασικό κανόνα που παρουσιάζεται από τις Levin & Rappaport- Hovav και θα αναλυθεί περαιτέρω στο 1^ο Κεφάλαιο.

Στα ρήματα που λεξικοποιούν κλιμακωτές αλλαγές ανήκουν τα ρήματα αλλαγής κατάστασης και τα ρήματα κατευθυνόμενης κίνησης. Η κλιμακωτή αλλαγή περιγράφεται από τις Rappaport- Hovav και Levin ως εξής:

Μια κλιμακωτή αλλαγή σε μια οντότητα περιέχει μια αλλαγή στην τιμή αυτού του χαρακτηριστικού προς μια συγκεκριμένη κατεύθυνση κατά μήκος της κλίμακας με την κατεύθυνση να διευκρινίζεται από τη συγκεκριμένη σχέση. (Rappaport- Hovav & Levin, 2010: 28)

Στα ρήματα κατευθυνόμενης κίνησης οι τιμές που συνθέτουν την κλίμακα είναι η τοποθεσία του θέματος σε σχέση με το αναφερόμενο αντικείμενο το οποίο ονομάζεται έδαφος (ground). Η σειρά των συνεχόμενων αυτών τοποθεσιών συνιστούν μια πορεία (path). Στην περίπτωση των αγγλικών ρημάτων η κατεύθυνση μπορεί να λεξικοποιείται πλήρως από το κατηγορημα σε ρήματα όπως είναι το ascend (ανεβαίνω) ή να ορίζεται εξωτερικά του ρήματος από κάποια άλλο συστατικό της πρότασης ή του συγκεκριμένου. Οι δύο κατηγορίες

ρημάτων που ανήκουν στα ρήματα κλιμακωτής αλλαγής χωρίζονται ανάλογα με το αν η κλίμακα είναι δύο (ύπαρξη ή μη κάποιας ιδιότητας για παράδειγμα το ρήμα crack (σπάω)) ή πολλαπλών σημείων. Στην περίπτωση των κλιμακωτών αλλαγών με πολλαπλά σημεία τα ρήματα προέρχονται, σύμφωνα με τις Rappaport- Hovav & Levin, από διαβαθμίσιμα επίθετα και χωρίζονται ανάλογα με το αν η κλίμακα είναι με ή χωρίς όρια. Τέλος, τα ρήματα αυτά ακολουθούν ίδια μοτίβα τελικότητας ενώ τα μοναδικά κατηγορήματα που είναι αναγκαστικά τελικά είναι αυτά που η αλλαγή τους είναι πάνω σε κλίμακα με δύο σημεία.

Εάν η απλότητα είναι αυτό που χαρακτηρίζει τα ρήματα που περιέχουν κλιμακωτές αλλαγές, τότε είναι πολύ δύσκολο να υποστηρίξουμε ότι το ίδιο ισχύει και για ρήματα που περιγράφουν μη κλιμακωτές αλλαγές καθώς αποτελούν ένα συνδυασμό πολλών διαφορετικών αλλαγών:

Μια μη κλιμακωτή αλλαγή είναι κάθε αλλαγή που δεν μπορεί να χαρακτηριστεί σε σχέση με ένα καθορισμένο κατάλογο τιμών ενός μοναδικού χαρακτηριστικού. (Rappaport- Hovav, 2010: 32)

Αυτού του είδους οι αλλαγές λεξικοποιούνται από τα ρήματα τρόπου. Χρησιμοποιώντας ως παράδειγμα το ρήμα jog (κάνω τζόκινγκ) παρατηρούμε ότι ενώ υπάρχει μια ακολουθία αλλαγών που σχετίζονται με τα μέρη του σώματος δεν παρουσιάζεται αλλαγή σε ένα και μόνο χαρακτηριστικό. Για το λόγο αυτό οι αλλαγές αυτές αφορούν κυρίως έμφυχα, σε αντίθεση με τα ρήματα αποτελέσματος- κλιμακωτής αλλαγής, καθώς οι ανθρώπινες δραστηριότητες και γενικότερα οι δραστηριότητες των έμφυχων οντοτήτων χαρακτηρίζονται από δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα ταυτόχρονα.

Συντακτικές Εναλλαγές

Οι εναλλαγές στη συντακτική οργάνωση της δομής των ορισμάτων υποδεικνύει τη συστηματική σχέση ανάμεσα στη σύνταξη και τη σημασιολογία. Τα είδη των συντακτικών εναλλαγών ποικίλουν, η διαφορά στη σύνταξη είναι

πάντα αποτέλεσμα σημασιολογικής διαφοράς καθώς κάθε σύνταξη που συναντάμε έχει διαφορετική σημασία.

Σκοπός είναι να μελετήσω με ποιον τρόπο και σε ποιο βαθμό αυτή η διαφορά στη σύνταξη επηρεάζει τη σημασία. Θα παρουσιαστούν αναλυτικά δύο διαφορετικές θεωρίες για τα alternations των ρημάτων. Η πρώτη είναι αυτή της Levin και Rappaport Hovav που ονομάζεται προσέγγιση της ρηματικής τάξης (Verb Class Approach) και την εισήγαγαν το 1991. Πρόκειται για μια bottom-up προσέγγιση όπου η σημασία των ρημάτων καθορίζει πάνω σε ποια συντακτική δομή μπορεί να πέσει. Από την άλλη υπάρχει η θεωρία της Goldberg που ονομάζεται γραμματική της κατασκευής (Construction Grammar) και εισήχθη το 1996. Πρόκειται για μια top-down προσέγγιση όπου η συντακτική δομή παρέχει σε κάποιο αναπόσπαστο βαθμό τη σημασία σε μια φράση ή σε κάποια έκφραση (ένα ρήμα συμμετέχει σε μια δομή αν είναι σημασιολογικά συμβατό με αυτή). Στο κεφάλαιο των συντακτικών εναλλαγών θα παρουσιαστούν δύο είδη εναλλαγών τα οποία είναι αυτά που συναντάμε στα δεδομένα. Το πρώτο είναι η συντακτική εναλλαγή των ρημάτων τύπου ψεκάζω/ φορτώνω. Πρόκειται για μια από τις πιο μελετημένες εναλλαγές η οποία ανήκει στην ευρύτερη κατηγορία των τοπικών εναλλαγών που με τη σειρά της ανήκει στη συντακτική εναλλαγή του αντικειμένου. Η δεύτερη συντακτική εναλλαγή με την οποία θα έρθω αντιμέτωπη και θα παρουσιαστεί, όχι σε τόσο μεγάλο βαθμό όπως η πρώτη, είναι η εναλλαγή πλάγιου ορίσματος με υποκείμενο και ανήκει στην κατηγορία των συντακτικών εναλλαγών του πλάγιου ορίσματος.

Ανάλυση Δεδομένων

Το δεύτερο μέρος της εργασίας περιλαμβάνει το πρακτικό κομμάτι κι αποτελείται από υποκεφάλαια στα οποία περιγράφονται ο τρόπος συλλογής, μελέτης και ανάλυσης των δεδομένων. Η ανάλυση έγινε με τη χρήση του στατιστικού εργαλείου SPSS προκειμένου να διαπιστώσουμε αν η υπόθεση για τη συμπληρωματικότητα τρόπου κι αποτελέσματος επιβεβαιώνεται ή απορρίπτεται, ενώ οι συντακτικές δομές που συγκεντρώθηκαν χρησιμοποιήθηκαν στη δημιουργία μιας υπολογιστικής γραμματικής σε

περιβάλλον xle. Με τον τρόπο αυτό έγινε μια πρώτη προσπάθεια να παρουσιαστούν τα δύο παραπάνω φαινόμενα για μια συγκεκριμένη κατηγορία ρημάτων στα ελληνικά με σκοπό να αποτελέσει τη βάση και το έναυσμα για μελλοντική εργασία.

Συμπληρωματικότητα Τρόπου-Αποτελέσματος

Τα hit (χτυπάω) και break (σπάω) του Fillmore

Οι Levin & Rapaport- Hovav είναι οι ερευνήτριες που πρότειναν και στήριξαν την άποψη ότι τα ρήματα στο αγγλικό λεξικό (lexicon) διχοτομούνται ανάλογα με το αν λεξικοποιούν τον τρόπο ή το αποτέλεσμα. Πρόκειται για μια ευρέως γνωστή άποψη η οποία έχει σχολιαστεί, υιοθετηθεί κι απορριφθεί από πολλούς ερευνητές, όπως θα παρουσιαστεί και στη συνέχεια. Η διχοτομία αυτή έχει τις αρχές της στο κλασικό έργο του Fillmore “The grammar of hitting and breaking” (1970). Στην έρευνα αυτή, ο Fillmore επιλέγει δύο ρήματα, το hit και το break τα οποία θεωρεί αντιπροσωπευτικά μιας ομάδας ρημάτων όπως παρουσιάζεται και στον παρακάτω πίνακα:

Breaking Verbs:	bend, break, crack, fold, shatter, splinter, split, snap	Υποκατηγορία των ρημάτων αλλαγής κατάστασης: περιέχουν αλλαγή κατάστασης σε μια οντότητα.
Hitting Verbs:	bash, beat, hit, kick, pound, punch, slap, smack, tap, whack	Υποκατηγορία των ρημάτων επαφής σε επιφάνεια: περιέχουν (συχνά με δύναμη/δυναμικά) επαφή με μια οντότητα χωρίς να συνεπάγεται αλλαγή κατάστασης.

Πίνακας 1 Ρήματα τύπου break & hit

Στη συνέχεια, μελετά τα δύο αυτά ρήματα ως προς τη συντακτική τους συμπεριφορά εστιάζοντας στις επιλογές τους στην πραγμάτωση των ορισμάτων. Αρχικά παρατηρεί ότι και τα δύο ρήματα τα συναντάμε σε

μεταβατικές δομές που συχνά παίρνουν και προθετική φράση with (για τα ελληνικά –με-) που δηλώνει το εργαλείο (instrument).

Η πρώτη διαφορά μεταξύ αυτών των δύο που καταγράφει ο Fillmore είναι ότι τα ρήματα αλλαγής κατάστασης σε αντίθεση με τα ρήματα επαφής με επιφάνεια, σχηματίζουν καταστασιακά επίθετα (stative adjectives) τα οποία περιγράφουν την τελευταία από τις δύο καταστάσεις που αναφέρεται από το ρήμα (Fillmore, 1970: 131). Πιο κατανοητός γίνεται αυτός ο διαχωρισμός με την παράθεση των παραδειγμάτων που δίνει ο Fillmore. Θα δούμε ότι ενώ στην περίπτωση του break η πρόταση είναι αμφίσημη, δηλαδή το ρήμα μπορεί να γίνει αντιληπτό είτε σαν παθητικό είτε σαν επίθετο που περιγράφει κατάσταση στο δεύτερο παράδειγμα (hit) το ρήμα μπορεί να είναι μόνο παθητική φωνή:

1. The window was broken.

2. The window was hit.

Επιπρόσθετα, τα δύο ρήματα συμπεριφέρονται διαφορετικά όταν το άμεσο αντικείμενο είναι μέρος του σώματος. Σε αυτή την περίπτωση συναντάται το φαινόμενο της αναπαλλοτρίωτης κτήσης κι ενώ το hit έχει τη δυνατότητα να συντάσσεται είτε με ονοματική φράση ως άμεσο αντικείμενο είτε με προθετική φράση, το break δέχεται μόνο την πρώτη σύνταξη (το ίδιο συμβαίνει και στα ελληνικά) :

3. I hit his leg (Χτύπησα το πόδι του). I hit him on the leg (Τον χτύπησα στο πόδι)

4. I broke his leg (Έσπασα το πόδι του). *I broke him on the leg (*Τον έσπασα στο πόδι)

Τέλευταίο συμπέρασμα του άρθρου του 1970 ήταν η επιλογή του άμεσου αντικειμένου από κάθε ρήμα. Ενώ, λοιπόν, τα ρήματα της κατηγορίας του break δέχονται αντικείμενο που δηλώνει τον πάσχοντα (patient), τα ρήματα τύπου hit δέχονται επιφάνεια (surface). Συνεχίζοντας την ενδελεχή μελέτη πάνω στα δύο ρήματα έγιναν και κάποιες άλλες παρατηρήσεις. Μερικές

από αυτές αναδεικνύουν τις σημαντικές αποκλίσεις που εμφανίζουν τα δύο ρήματα στις επιλογές της πραγμάτωσης των ορισμάτων τους. Το 1977 ο Fillmore επανέρχεται στα ρήματα break/ hit και παρατηρεί ότι στο with/ against alternation, ενώ μπορούν να μετέχουν και τα δύο ρήματα, η πραγμάτωση του break σε σύνταξη με το against σημειώνει σημασιολογική αντίφαση:

5. Perry broke the fence with the stick. /= Perry broke the stick against the fence. (Ο Πέρι έσπασε το φράχτη με το κλαδί. /= Ο Πέρι έσπασε το κλαδί ενάντια στο φράχτη.)
6. Perry hit the fence with the stick. = Perry hit the stick against the fence. (Fillmore 1977:74–78) (Ο Πέρι χτήπησε το φράχτη με το κλαδί. = Ο Πέρι χτύπησε το κλαδί ενάντια στο φράχτη.)

Σχήμα γεγονότος (event schema) και ρίζα (root)

Η οργάνωση του ρηματικού λεξικού (lexicon) των ρηματικών τάξεων (verb classes) όπως την μελέτησε ο Fillmore προτείνει ότι η αναπαράσταση της σημασίας του ρήματος πραγματώνεται από δύο στοιχεία (Rappaport- Hovav & Levin 1998). Τα στοιχεία αυτά θα παρουσιαστούν σε αυτήν την υποενότητα καθώς είναι απαραίτητα για την κατανόηση του διαχωρισμού τρόπου-αποτελέσματος και τη συζήτηση που έχει δημιουργηθεί γύρω από αυτόν.

Το πρώτο στοιχείο είναι το «σχήμα γεγονότος» (event schema) το οποίο είναι το μέρος που μοιράζονται όλα τα ρήματα της ίδιας ρηματικής τάξης, ενώ από το δεύτερο ονομάζεται «ρίζα» και είναι το μέρος που διακρίνει ένα συγκεκριμένο ρήμα από τα υπόλοιπα ρήματα της ίδιας σημασιολογικής ομάδας.

Συνεπακολούθως, όσα φαινόμενα σχετίζονται με το διαχωρισμό σε ρηματικές τάξεις μπορούν να ερμηνευθούν τόσο από την πλευρά της γλωσσικής τους περιγραφής όσο και από τη σχέση ενός ρήματος με τα υπόλοιπα της ίδιας ομάδας. Επομένως, υπάρχει μια λεξικοποιημένη σημασία, μοναδική για κάθε ρήμα η οποία και το χαρακτηρίζει κι αυτό είναι η «ρίζα» όπως την ονομάσαμε και παραπάνω καθώς και ένας κατάλογος από τον οποίο

κάθε ρήμα επιλέγει συγκεκριμένο τύπο γεγονότων (event type), δηλαδή το «σχήμα γεγονότος».

Αναλυτικότερα, για να γίνει πιο κατανοητός ο ρόλος και οι ιδιότητες του σχήματος γεγονότος και της ρίζας θα δωθούν κάποιοι ορισμοί όπως προτείνονται από το handout της Beth Levin του 2010 (σελ:7):

ΣΧΗΜΑ ΓΕΓΟΝΟΤΟΣ (event schema): πρόκειται για δομικό στοιχείο της σημασίας που αναπαριστά έναν τύπο γεγονότος. Ο τύπος αντλείται από έναν περιορισμένο κατάλογο που περιλαμβάνει τους τύπους που κωδικοποιούνται στη γλώσσα. Συχνά καθορίζεται υπό τους όρους πρωτογενούς κατηγορήματος, σχηματίζοντας τα συστατικά από τα οποία αποτελείται ένα κατηγορήμα (predicate decomposition).

PIZA (root) : Χαρακτηριστικό συστατικό της σημασίας του ρήματος στο οποίο γίνεται αντιστοίχιση ήχου και σημασίας που αναπαριστά τον πυρήνα της λεξικοποιημένης σημασίας του ρήματος. Η ρίζα χαρακτηρίζεται από έναν οντολογικό τύπο ο οποίος επιλέγεται από ένα καθορισμένο κατάλογο επιλογών όπως για παράδειγμα: κατάσταση αποτελέσματος (στεγνός), αντικείμενο (σαμάρι), πράγμα (βούτυρο), δοχείο/ τοποθεσία (μπουκάλι) και τρόπο (σκούπισμα). Ο κατάλογος των ριζών είναι, θεωρητικά, ατελείωτος.

Οι ρίζες είναι αυτές που καθορίζουν τον ελάχιστο αριθμό συμμετεχόντων σε ένα γεγονός. Παρ' όλα αυτά όλοι οι συμμετέχοντες μιας ρίζας δεν έχουν πάντα μια θέση στη δομή του γεγονότος. Χρησιμοποιώντας τα παραδείγματα από τη Levin παρατηρούμε ότι το αντικείμενο του round είναι καθαρά συμμετέχων της ρίζας και δεν έχει κάποια θέση στη δομή του γεγονότος:

7. Pat ran. (Ο Πατ έτρεξε)
8. [x ACT <RUN>]
9. Leslie pounded the metal. (Η Leslie σφυροκόπησε το μέταλλο)
10. [x ACT <POUND> y]

Η Grimshaw το 1993 με βάση τις δομές (1) και (2) καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι ονοματικές φράσεις που είναι ορίσματα στη σύνταξη πραγματώνουν είτε έναν συμμετέχοντα ρίζας που έχει θέση μέσα στη δομή του γεγονότος (όπως είναι τα υποκείμενα των παραπάνω προτάσεων), είτε συμμετέχοντα ρίζας που δεν έχει κάποια θέση στη δομή του γεγονότος (δηλαδή το αντικείμενο του round).

Πολύ σημαντική είναι η διάκριση ενός σχήματος γεγονότος σε απλό και σύνθετο (Levin & Rappaport-Hovav, 1999). Το απλό σχήμα γεγονότος αποτελείται από ένα υπογεγονός (1) ενώ το σύνθετο γεγονός από δύο (2). Στο σύνθετο σχήμα γεγονότος, το πρώτο υπογεγονός δηλώνει την αιτία ενώ το δεύτερο το αποτέλεσμα όπως φαίνεται και στα παραδείγματα:

11. [x ACT <MANNER>]

12. [[x ACT <MANNER>] CAUSE [BECOME [y <STATE>]]]¹.

Η παραπάνω ανάλυση της σημασίας του ρήματος αφορά θεωρίες λεξικής ανάλυσης των κατηγορημάτων σε συστατικά (predicate decomposition). Είναι σημαντικό ότι με βάση την ανάλυση που δόθηκε μπορούμε να εντοπίσουμε τα υπογεγονότα. Επιπρόσθετα, προσεγγίσεις όπως αυτή 'διατηρούν τη διάκριση προτύπου γεγονότος (event template) και ρίζας που προκαλείται από το γεγονός ότι κάθε συστατικό εμπλέκεται σε διαφορετικές όψεις της πραγμάτωσης των ορισμάτων' (Levin & Rappaport-Hovav, 2005; 75).

Η συμπληρωματική κατανομή τρόπου-αποτελέσματος

Έχοντας ως έναυσμα την άποψη του Fillmore, οι Levin & Rappaport-Hovav προχώρησαν στη διάκριση τρόπου κι αποτελέσματος. Από τη μία κατέταξαν το ρήμα hit ως ρήμα τρόπου, καθώς περιγράφει τον τρόπο με τον οποίο μια επιφάνεια έρχεται σε επαφή με ένα αντικείμενο, ενώ από την άλλη το ρήμα break που περιγράφει αλλαγές στην υλική ακεραιότητα ενός αντικειμένου (Hale & Keyser 1987), το χαρακτήρισαν ως ρήμα αποτελέσματος. Παρατήρησαν, δε, ότι η δυαδική αυτή αντίθεση αυτή στα ρήματα ζημίας

¹ Οι οντολογικοί τύποι που βρίσκονται σε *italics* μέσα στις παρενθέσεις είναι οι ρίζες.

αντικατοπτρίζει μια γενικότερη δυαδική αντίθεση στα ρήματα της αγγλικής γλώσσας:

Σημασιολογικά Συναφείς Ομάδες Ρημάτων	Ρήμα Τρόπου	vs	Ρήμα Αποτελέσματος
Ρήματα Ζημίας	χτυπάω	vs	σπάω
Ρήματα Τοποθέτησης – 2 διαστάσεις	αλείφω	vs	καλύπτω
Ρήματα Τοποθέτησης- 3 διαστάσεις	χύνω	vs	γεμίζω
Ρήματα Αφαίρεσης	φτυαρίζω	vs	αδειάζω
Ρήματα Συνδυασμού	ανακινώ	vs	συνδυάζω
Ρήματα Θανάτωσης	μαχαιρώνω	vs	σκοτώνω

Πίνακας 2 Δυαδική Αντίθεση σε ρήματα της αγγλικής (Rappaport-Hovav & Levin)

Εφάρμοσαν τον διαχωρισμό και σε άλλες σημασιολογικά συναφείς κατηγορίες ρημάτων δίνοντάς τους τις ταμπέλες “ρήμα αποτελέσματος” και “ρήμα τρόπου”(Levin, 2012:3):

Το 1998 οι Rappaport- Hovav και Levin σχημάτισαν τους «κανονικούς κανόνες πραγμάτωσης» (canonical realization rules) για να εκφράσουν τους τρόπους με τους οποίους η οντολογική κατηγορία της ρίζας καθορίζει την ενσωμάτωση της σε ένα σχήμα γεγονότος (Rappaport- Hovav & Levin, 1998: 109).²

Οι κανόνες αυτοί οδήγησαν τις Levin & Rappaport- Hovav να σχηματίζουν έναν περιορισμό στη λεξικοποίηση (lexicalization constraint) ο οποίος ορίζεται ως εξής:

² Μερικά παραδείγματα τέτοιων κανόνων είναι τα εξής:
manner □ [x ACT <MANNER>], instrument □ [x ACT <INSTRUMENT>], container □ [x CAUSE [y BECOME AT <CONTAINER>]].

Μια ρίζα μπορεί να σχετίζεται με μόνο ένα πρωτογενές κατηγορημα σε ένα σχήμα γεγονότος, είτε ως όρισμα είτε ως τροποποιητής. (RHL, 2010: 25)

Ο περιορισμός αυτός είναι σε μεγάλο βαθμό παρόμοιος με το πνεύμα του περιορισμού στην λεξικοποίηση όπως αυτή προτάθηκε από τον Kiparsky το 1997 σε μια έρευνα του για τα ρήματα που μορφολογικά απορροφούν κάποιο όρισμα τους:

Ένα ρήμα μπορεί εγγενώς να εκφράζει το πολύ ένα σημασιολογικό ρόλο (θέμα, εργαλείο, κατεύθυνση (direction), τρόπο, κατεύθυνση (path)). (Kiparsky 1997:30)

Δεδομένου των σχημάτων γεγονότων που δόθηκαν (υποσημείωση: 2) οι ρίζες τρόπου μπορούν να μεταβάλλουν το κατηγορημα ACT και οι ρίζες αποτελέσματος είναι ορίσματα του BECOME. Μια ρίζα δεν μπορεί να μεταβάλλει και τα δύο αυτά κατηγορήματα χωρίς να παραβιάζει τον περιορισμό στην λεξικοποίηση (Rappaport- Hovav & Levin, 2010: 26). Επομένως, μια ρίζα δεν μπορεί ταυτόχρονα να εκφράζει και το αποτέλεσμα και τον τρόπο. Με αυτή την παρατήρηση προκύπτει το συμπέρασμα ότι ο τρόπος και το αποτέλεσμα, στη λεξικοποιημένη σημασία ενός ρήματος, βρίσκονται σε συμπληρωματική κατανομή μεταξύ τους.

Είναι σημαντικό να κατανοήσουμε την συμπληρωματική κατανομή τρόπου/ αποτελέσματος καθώς, στο δεύτερο μέρος της παρούσας εργασίας, θα γίνει μια προσπάθεια, με χρήση στατιστικών μεθόδων, να ερευνηθεί αν η διάκριση αυτή υπάρχει στα ελληνικά ρήματα μελέτης κι εαν είναι ένας τρόπος να τα διαχωρίσουμε σε δύο βασικές ομάδες. Για το λόγο αυτό θα χρησιμοποιήσουμε κάποια παραδείγματα από το άρθρο «Reflections on Manner/ Result Complementarity». Παρακάτω θα παρουσιαστούν δύο ρήματα, το 'σκουπίζω' και το 'καθαρίζω' ως αντιπροσωπευτικά της κάθε ομάδας ρημάτων (ρήματα που λεξικοποιούν τον τρόπο από τη μια και ρήματα που λεξικοποιούν το αποτέλεσμα από την άλλη).

Αρχικά το 'σκουπίζω' ανήκει στην κατηγορία των ρημάτων που λεξικοποιούν τον τρόπο στον οποίο περιλαμβάνονται μια κίνηση και μια επιφάνεια επαφής και με τον οποίο ένα αντικείμενο ή μια ουσία αφαιρείται από μια επιφάνεια. Παρ' όλα αυτά μπορεί η σημασία του να περιλαμβάνει και το αποτέλεσμα της πράξης το οποίο, όμως, προκύπτει από συγκεκριμένο συγκείμενο και δεν ανήκει στη σημασία που είναι λεξικά κωδικοποιημένη μέσα στο ρήμα. Απόδειξη του παραπάνω ισχυρισμού είναι ότι το αποτέλεσμα της πράξης μπορεί να το αρνηθεί κάποιος. Για παράδειγμα:

13. Καθάρισα το τραπέζι, αλλά καμία από τις δαχτυλιές δεν έφυγε (L & RH, 2010, p.22)

Αντίθετα, το ρήμα 'καθαρίζω' κωδικοποιεί καταστάσεις οι οποίες εκφράζουν το αποτέλεσμα των ενεργειών που γίνονται για να αφαιρεθεί μια ουσία ή ένα αντικείμενο από μια επιφάνεια. Κανένας τρόπος και καμία πράξη δεν λεξικοποιείται από το ρήμα αυτό εν γένει αλλά προκύπτει σε ορισμένες χρήσεις από το συγκείμενο του.

Η μια από τις δύο σημασίες που δεν κωδικοποιείται από το ίδιο το ρήμα (στο εσωτερικό του) μπορεί να κωδικοποιηθεί στο εξωτερικό του, για παράδειγμα:

14. Pat wiped the table clean. (Levin- Rappaport- Hovav, 2010,p.22)

Στο παράδειγμα που δόθηκε το ρήμα wipe κωδικοποιεί τον τρόπο ενώ στο εξωτερικό του κωδικοποιείται το αποτέλεσμα μέσω μιας αποτελεσματικής δομής (clean).

Ο περιορισμός στη λεξικοποίηση της σημασίας είναι ένας τρόπος να περιοριστεί η πολυπλοκότητα της σημασίας ενός ρήματος. Όπως δηλώνουν και οι Rappaport- Hovav & Levin (2010: 34) η οντολογική κατηγοριοποίηση είναι μόνο ένα πιθανό μέτρο στην πολυπλοκότητα της σημασίας, άλλες πιθανότητες είναι οι λεξικές συνεπαγωγές του καθώς και η επέκταση του στον πραγματικό κόσμο. Χαρακτηριστικά αναφέρουν το παράδειγμα με τα ρήματα tango και dance. Είναι γεγονός ότι το πρώτο ρήμα έχει περισσότερες λεξικές συνεπαγωγές καθώς αναφέρεται σε συγκεκριμένο είδος χορού. Παρ' όλα αυτά

και τα δύο ρήματα είναι τρόπου και δε διαφέρουν μεταξύ τους σε ό,τι αφορά την οντολογική κατηγοριοποίηση τους.

Όπως θα δούμε και παρακάτω υπάρχουν κάποια ρήματα όπως το cut και το climb τα οποία έχουν χρησιμοποιηθεί ως αντιπαραδείγματα από πολλούς ερευνητές στην συμπληρωματική κατανομή του τρόπου και του αποτελέσματος. Οι Rappaport- Hovav & Levin πιστεύουν κι αποδεικνύουν ότι ναι μεν κάποια ρήματα λεξικοποιούν και τα δύο αυτά στοιχεία αλλά ποτέ μέσα στην ίδια πρόταση.

Αμφισβήτηση της συμπληρωματικής κατανομής

Αντίθετη στην παραπάνω άποψη για την συμπληρωματική κατανομή του τρόπου και του αποτελέσματος όπως εκφράζεται από τις Levin & Rappaport- Hovav, είναι η Goldberg. Η βασική της άποψη είναι ότι ένα ρήμα μπορεί ταυτόχρονα να προσδιορίζει και τον τρόπο και το αποτέλεσμα κι επομένως δεν υπάρχει συμπληρωματικότητα στην κατανομή τους. Η ιδέα της βασίζεται στο ότι ένα γεγονός πρέπει να απαρτίζει ένα συνεκτικό σημασιολογικό πλαίσιο το οποίο αποτελείται από το προφίλ και το υπόβαθρο:

- a) Το σημασιολογικό πλαίσιο του νοήματος μιας λέξης (τι η λέξη 'σημαίνει' ή 'υπονοεί') = προφίλ + profile + υπόβαθρο
- b) Το προφίλ του νοήματος μια λέξης: τι προσδιορίζει, ισχυρίζεται η λέξη
- c) Το υπόβαθρο του νοήματος μιας λέξης: τι θεωρεί ως δεδομένο, προϋποθέτει η λέξη (Goldberg, 2010:40)

Κάθε λέξη έχει το δικό της προφίλ και το δικό της υπόβαθρο που σχηματίζουν το σημασιολογικό της πλαίσιο. Κάθε σημασιολογικό πλαίσιο είναι ξεχωριστό για κάθε μια λέξη, παρ' όλα αυτά οι λέξεις μπορούν να μοιράζονται είτε κοινό προφίλ είτε κοινό υπόβαθρο.

Σύμφωνα με την Goldberg τα σχήματα γεγονότων αποτελούνται από υπογεγονότα (subevents), βασική άποψη η οποία προέρχεται από τον Croft όπως την διατύπωσε το 1991:

“Ένα πιθανό ρήμα πρέπει να έχει ένα συνεχόμενο κομμάτι από μια αιτιακή αλυσίδα στο γεγονός ICM [idealized cognitive model, aka frame] ως το προφίλ του και ως τη βάση του” (Croft, 1991:20)

τα οποία προκειμένου να δημιουργήσουν ένα σχήμα γεγονότος οφείλουν να σχετίζονται αιτιακά (causally related) μεταξύ τους και να μην αλληλεπικαλύπτονται χρονικά. Κι ενώ το να μην επικαλύπτονται τελείως χρονικά είναι ένα κριτήριο αρκετά ξεκάθαρο, το πρώτο κριτήριο που αφορά την αιτιακότητα χρειάζεται διευκρίνιση, μιας και όπως αναφέρει η Goldberg στο άρθρο της έχουν προταθεί κατά καιρούς πολλές απόψεις που αφορούν αυτό το θέμα χωρίς όμως να έχει επικρατήσει κάποια από αυτές. Για το λόγο αυτό δίνει τον ορισμό:

Το e1 (γεγονός 1) προκαλεί/ είναι η αιτία για το e2 (γεγονός 2) αν το e1 αρκεί για να οδηγήσει στο e2. (Goldberg, 2010: 43)

Αυτό, πολύ φυσιολογικά, συνεπάγεται ότι η σημασία ενός ρήματος μπορεί να προσδιορίζει και την διαδικασία και το αποτέλεσμα της διαδικασίας, δηλαδή τον τρόπο και το αποτέλεσμα αντίστοιχα διότι τα δύο αυτά γεγονότα είναι διαφορετικά μεταξύ τους και το ένα δεν επικαλύπτει (χρονικά) τελείως το άλλο.

Η ίδια σε άρθρο της του 2005 απορρίπτει έναν ακόμα ισχυρισμό των Levin & Hovav που αναφέρεται στην υποχρεωτική ύπαρξη πάσχοντα στα ρήματα αποτελέσματος και στην μη αναγκαιότητα του στα ρήματα τρόπου. Τονίζει ότι υπάρχουν εξαιρέσεις σε αυτή την επιλογή κριτηρίου. Χαρακτηριστικά παραδείγματα της οποίας είναι τα παρακάτω:

15. Η τίγρης σκότωσε ξανά. (ρήμα αποτελέσματος που μπορεί να εμφανίζεται χωρίς τον θεματικό ρόλο του πάσχοντα)

ΕΝΩ

16. *Η Μαρία άγγιξε. (ρήμα τρόπου που δεν μπορεί να εκφέρεται χωρίς να πραγματώνει τον θεματικό ρόλο του πάσχοντα) (Goldberg, 2010: p. 47)

Επιπρόσθετα, με την ίδια λογική απορρίπτει και το κριτήριο της ύπαρξης αποτελεσματικής δομής στα ρήματα τρόπου. Το παράδειγμα που θα χρησιμοποιηθεί στην περίπτωση αυτή είναι στα αγγλικά και δε γίνεται μετάφραση διότι προκειμένου να κατανοήσουμε καλύτερα το παράδειγμα οφείλουμε να χρησιμοποιήσουμε μια γλώσσα η οποία πραγματώνει σε μεγάλο βαθμό αποτελεσματικές δομές (η ελληνική δεν ανήκει στην κατηγορία αυτή διότι οι περιπτώσεις αποτελεσματικών δομών όπως θα αναφερθεί και στη συνέχεια είναι ελάχιστες και περιορίζονται μόνο σε συγκεκριμένα ρήματα):

17. *She touched her head bloody. (Goldberg, 2010: p. 47) (ρήμα τρόπου που δε δέχεται αποτελεσματική δομή)

Γενικότερα, αυτό που προτείνει η ερευνήτρια ως τον μοναδικό περιορισμό στη σημασία ενός ρήματος είναι αυτό που πρότεινε ο Fillmore ήδη από το 1977, ότι δηλαδή ένα ρήμα δεν μπορεί να περιέχει υπογεγονότα (subevents) τα οποία δεν σχετίζονται μέσα σε ένα σημασιολογικό πεδίο. Παρ' όλα αυτά η ύπαρξη ενός σημασιολογικού πλαισίου δεν επαρκεί για την ύπαρξη μιας λεξικής σημασίας. Αυτό σημαίνει ότι μπορεί να υπάρχει ένα σημασιολογικό πλαίσιο το οποίο περιλαμβάνει υπογεγονότα που συνδέονται μεταξύ τους αλλά δεν υπάρχει αντίστοιχη λέξη που να εκφράζει αυτή τη σημασία. Αυτή η περίπτωση ονομάζεται λεξιλογικό κενό και είναι ένα φαινόμενο που απαντά σε όλες τις γλώσσες σε διαφορετικό βαθμό και σε διαφορετικές σημασίες.

Συνοψίζοντας την άποψη της Goldberg όπως αυτή παρουσιάστηκε στο άρθρο της «Verbs, Construnctions, and Semantic Frames», ένα ρήμα μπορεί να κωδικοποιεί και τον τρόπο και το αποτέλεσμα από τη στιγμή που οι δύο αυτές σημασίες συνυπάρχουν κι ενοποιούνται μέσα σε ένα κοινό σημασιολογικό πλαίσιο.

Κριτήρια για τη διάκριση τρόπου-αποτελέσματος

Στο άρθρο τους «Manner and result in the roots of verbal meaning» οι J. Beavers και A. Koontz- Garbode (2008), παρουσιάζουν αναλυτικά κάποια κριτήρια για τον διαχωρισμό των ρημάτων που κωδικοποιούν τον τρόπο και αυτών που κωδικοποιούν το αποτέλεσμα. Ο σκόπος του άρθρου είναι να αποδείξουν ότι τα ρήματα τα οποία η Levin και Rappaport- Hovav κατατάσσουν ως τρόπου θανάτωσης, πληρούν και τα κριτήρια των ρημάτων που λεξικοποιούν το αποτέλεσμα. Από τα κριτήρια που θα αναφερθούν παρακάτω, ορισμένα θα χρησιμοποιηθούν στο δεύτερο μέρος της παρούσας εργασίας. Στη συνέχεια θα αναλυθούν τα κριτήρια που παρουσιάζονται στον πίνακα που ακολουθεί:

A1 ³	ΑΡΝΗΣΗ ΤΟΥ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ
A2	ΔΙΑΓΡΑΦΗ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ
A3	ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΩΝ ΔΟΜΩΝ
T1 ⁴	ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΕΠΙΛΟΓΗ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟΥ
T2	ΑΡΝΗΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ
T3	ΠΟΛΥΠΛΟΚΟΤΗΤΑ ΠΡΑΞΗΣ

Πίνακας 3: Διαγνωστικά Κριτήρια κατά Beavers et al.

Θα ξεκινήσουμε παρουσιάζοντας τα διαγνωστικά κριτήρια για τα ρήματα αποτελέσματος.

³ A: διαγνωστικό κριτήριο για τα ρήματα αποτελέσματος

⁴ T: διαγνωστικό κριτήριο για τα ρήματα τρόπου

Άρνηση Αποτελέσματος (A1)

Όπως αναφέρθηκε ήδη από την εισαγωγή, τα ρήματα αποτελέσματος κωδικοποιούν κλιμακωτές αλλαγές, το πρώτο κριτήριο, επομένως, βασίζεται ακριβώς σε αυτή την ιδιότητα των αποτελεσματικών ρημάτων. Ο Beavers προτείνει ως άρνηση τη φράση ‘...τίποτα δεν είναι διαφορετικό σε αυτό’, ο λόγος για τον οποίο επιλέγει αυτή την πρόταση είναι γιατί η φράση θα πρέπει να είναι γενική έτσι ώστε να εφαρμόζεται σε όλα τα ρήματα. Επομένως, στις προτάσεις (18) και (19), όπου χρησιμοποιείται φράση με άρνηση του αποτελέσματος, δημιουργείται αντίφαση:

18. #Shane just broke the vase, but nothing is different about it. (μτφρ.

Ο Shane μόλις έσπασε το βάζο, αλλά τίποτα δεν είναι διαφορετικό σε αυτό.)

19. #Shane just destroyed his house, but nothing is different about it.

(μτφρ. ο Shane μόλις κατέστρεψε το σπίτι του, αλλά τίποτα δεν είναι διαφορετικό σε αυτό.) (Beavers & Koontz- Garbode, 2012: 9)

Αυτό συμβαίνει γιατί ο πάσχων που συμμετέχει στη δομή γεγονότος ενός αποτελεσματικού ρήματος αλλάζει μέσα σε μια κλίμακα Φ , επομένως έχει διαφορετικό βαθμό Φ στο τέλος του γεγονότος απ’ό,τι είχε στην αρχή. Κατά συνέπεια δημιουργείται αντίφαση εαν αρνηθούμε ότι στο τέλος του γεγονότος ο πάσχων δεν έχει υποστεί κάποια αλλαγή. Αντίθετα, τα ρήματα τρόπου δεν δημιουργούν αυτή την αντίφαση καθώς δε συνεπάγονται κάποιο αποτέλεσμα ή κάποια αλλαγή.

Διαγραφή Αντικειμένου (A2)

Το δεύτερο διαγνωστικό κριτήριο για τα ρήματα αποτελέσματος έχει σχέση τόσο με την κλιμακωτή αλλαγή των ρημάτων όσο και με την «Όρισμα- ανά- Υπογεγονός Προϋπόθεση» (Argument- per- Subevent Condition) σύμφωνα με την οποία πρέπει να υπάρχει τουλάχιστον ένα ξεκάθαρο όρισμα για κάθε ξεχωριστό υπογεγονός στη δομή γεγονότος του ρήματος (Rappaport-

Hoan και Levin, 2001:779). Με βάση τα δύο παραπάνω, τα ρήματα αποτελέσματος τα οποία περιγράφουν κλιμακωτές αλλαγές και η δομή τους αποτελούνται από δύο υπογεγονότα, περιλαμβάνουν το δεύτερο υπογεγονός (BECOME) το οποίο έχει ως όρισμα κάποιον πάσχοντα. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να μη δίνεται η δυνατότητα μη πραγμάτωσης του ρόλου του πάσχοντα (Beavers & Koontz- Garbode, 2012: 11) (23). Αντίθετα, τα ρήματα τρόπου, των οποίων η δομή γεγονότος αποτελείται από ένα υπογεγονός (ACT) έχουν τη δυνατότητα να διαγράφουν το αντικείμενο τους (21).

20. Kim scrubbed the floor. (Η Kim έτριψε το πάτωμα).

21. All last night, Kim scrubbed. (Όλο το προηγούμενο βράδυ, η Kim έτριβε).

22. Kim broke the vase. (Η Kim έσπασε το βάζο).

23. *All last night, Kim broke. (*Όλο το προηγούμενο βράδυ, η Kim έσπαγε).

Στο ίδιο κριτήριο οι Beavers & Koontz- Garbode εντάσσουν και την προθηματοποίηση με το out-. Το συγκεκριμένο πρόθημα όταν χρησιμοποιείται μετατρέπει ένα αντικείμενο από πάσχοντα σε δράστη κάποιου άλλου γεγονότος (25). Στα ρήματα αποτελέσματος δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί το συγκεκριμένο πρόθημα και πάλι λόγω της αδυναμίας μη ύπαρξης του πάσχοντα (26). Το κριτήριο αυτό δε θα χρησιμοποιηθεί στην παρούσα εργασία καθώς μπορεί να εφαρμοστεί μόνο σε αγγλικά ρήματα.

25. Cinderella outscrubbed her stepsisters.

26. ??Kim outbroke the other vase- smasher.

Απαγόρευση Αποτελεσματικών Δομών (A3)

Το κριτήριο αυτό αφορά κυρίως τα ρήματα της αγγλικής γλώσσας. Πρόκειται για ένα κριτήριο το οποίο θα αναφέρουμε αλλά η χρήση του θα είναι η ιδιαίτερα περιορισμένη στην παρούσα εργασία. Ο λόγος, που θα αναλυθεί περισσότερο και στο υποκεφάλαιο «Αποτελεσματικές Δομές», είναι ότι οι εμφανίσεις των αποτελεσματικών δομών στα ελληνικά περιορίζονται σε

συγκεκριμένες δομές και δεν χρησιμοποιούνται σε τόσο μεγάλη συχνότητα όσο σε άλλες γλώσσες όπως είναι για παράδειγμα τα αγγλικά. Περιγράφοντας αυτό το κριτήριο, θα αναφερθεί αρχικά ο ισχυρισμός της Rappaport- Hovav, ο οποίος αναφέρει ότι:

(ένα) ρήμα χωρίς λεξικά καθορισμένη κλίμακα μπορεί να εμφανιστεί με μια ποικιλία από αποτελέσματα. Αντίθετα, ρήματα τα οποία έχουν λεξικά καθορισμένες κλίμακες... είναι αυστηρά περιορισμένα στα είδη των αποτελεσματικών με τα οποία μπορούν να εμφανιστούν μαζί (2008:22).

Τα ρήματα αποτελέσματος επομένως περιορίζουν σε πολύ μεγάλο βαθμό την εμφάνιση αποτελεσματικών δομών (27). , σε αντίθεση με τα ρήματα τρόπου (28) που είναι πιο ευέλικτα στην εμφάνιση τους. Ο λόγος είναι ότι το αποτέλεσμα κωδικοποιείται ήδη μέσα στο ίδιο το ρήμα. Υπάρχουν ωστόσο και κάποια ρήματα τρόπου όπως το hit και το kick τα οποία κωδικοποιούν λανθάνουσες κλίμακες κι ως αποτέλεσμα περιορίζουν τις αποτελεσματικές δομές (Tenny, 1992: 20).

27. Kim scrubbed the table clean/shiny/bare. (Beavers & Koontz- Garbode, 2012: 13)

28. *Kim broke her knuckles sore. (Beavers & Koontz- Garbode, 2012: 14)

Συνοψίζοντας, τα διαγνωστικά κριτήρια για τα ρήματα αποτελέσματος είναι τρία: (α) άρνηση αποτελέσματος, (β) διαγραφή αντικειμένου και (γ) απογόρευση αποτελεσματικών δομών. Για τα ελληνικά θα εστιάσουμε κυρίως στα δύο πρώτα και θα τα εφαρμόσουμε στη δεύτερη ενότητα της εργασίας προκειμένου να αιτιολογήσουμε το λόγο για τον οποίο κατατάσσουμε ορισμένα ρήματα ως ρήματα αποτελέσματος. Στη συνέχεια θα παρουσιαστούν τρία κριτήρια για την εύρεση των ρημάτων τρόπου όπως αυτά παρουσιάστηκαν από τους Beavers & Koontz- Garbode στο ίδιο άρθρο.

Περιορισμοί στην Επιλογή Υποκειμένου (T1)

Εαν ένα μεταβατικό ρήμα έχει στοιχείο τρόπου στη σημασία του, τότε θέτει περιορισμούς στην επιλογή του υποκειμένου (Beavers & Koontz-Garbode, 2012: 18). Τα ρήματα τρόπου θέτουν περιορισμούς στην επιλογή του υποκειμένου τους καθώς δέχονται μόνο έμψυχα υποκείμενα κι απορρίπτουν άψυχα και φυσικές δυνάμεις (29). Εξαίρεση σε αυτό αποτελούν κάποια άψυχα που δηλώνουν είτε μηχανή είτε εργαλεία και τα οποία ερμηνεύονται ως έμψυχα καθώς βρίσκονται υπό τον έλεγχο κάποιου έμψυχου δράστη (31). Αντίθετα, αν και τα ρήματα αποτελέσματος θέτουν επίσης κάποιους περιορισμούς στα υποκείμενα τους δέχονται άψυχα και φυσικές δυνάμεις (30). Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφέρουμε ότι η ιδιότητα αυτή των ρημάτων τρόπου τα αποκλείει από την αιτιακή- μη αιτιακή εναλλαγή (causative-inchoative alternation). Επομένως, μόνο τα ρήματα αποτελέσματος έχουν τη δυνατότητα να εναλλάσσονται μεταξύ αιτιακής και μη αιτιακής μορφής, γεγονός που οφείλεται στην ελευθερία που παρουσιάζουν ως προς την επιλογή υποκειμένου.

29. #The earthquake scrubbed/wiped the floor. (#Ο σεισμός έτριψε/σκούπισε το πάτωμα.)

30. The earthquake broke the vase. (Ο σεισμός έσπασε το βάζο.)

31. I like how this mop scrubs the floor. (Μ' αρέσει το πως αυτή η σφουγγαρίστρα τρίβει το πάτωμα.) (Beavers & Koontz-Garbode, 2012: 18)

Άρνηση της Δράσης/Πράξης (T2)

Για να ελέγξουμε εαν ένα ρήμα είναι ρήμα τρόπου θα πρέπει να βρούμε ένα κριτήριο ανάλογο της άρνησης του αποτελέσματος (A1) για τα ρήματα αποτελέσματος. Επομένως, θα πρέπει να βρούμε μια φράση για να αρνηθούμε τον τρόπο κατ' αντιστοιχία του «κάτι είναι διαφορετικό όσον αφορά το χ», δηλαδή να είναι ουδέτερο και να μπορεί να εφαρμοστεί σε όλα τα ρήματα. Παρ'

όλα αυτά το αντίστοιχο διαγνωστικό κριτήριο για τα ρήματα τρόπου είναι πολυπλοκότερο καθώς ο τρόπος είναι μια ευρεία κατηγορία και είναι απίθανο να βρούμε ένα και μοναδικό σύνολο για το μοτίβο των συμπερασμάτων (inferences) των ρημάτων τρόπου.

Για το λόγο αυτό, οι Beavers & Koontz- Garbode περιορίζονται στον πιο κανονικό τύπο ρημάτων τρόπου, συγκεκριμένα στα ρήματα μετακίνησης διαφόρων μερών του σώματος προκειμένου να εκδηλωθεί μία πράξη (Beavers & Koontz- Garbode, 2012: 20). Στην περίπτωση που κάποιος είναι ο δράστης σε ρήματα τέτοιου είδους είναι αδύνατο να έχει πραγματοποιήσει αυτή την πράξη “αλλά να μην έχει μετακινήσει ούτε ένα μυ” (but didn’t move a muscle):

32. *Jim jogged/ran, but didn’t move a muscle. (*Ο Jim έκανε τζόκιν/ έτρεξε αλλά δεν μετακίνησε ούτε ένα μυ. (Beavers & Koontz- Garbode, 2012: 20).

Από την άλλη, στα ρήματα αποτελέσματος μπορούμε να αρνηθούμε ότι μια πράξη συντελέστηκε, αυτό συμβαίνει γιατί στα ρήματα αυτής της κατηγορίας η πράξη (action) μπορεί να φαίνεται ότι έχει συντελεστεί αλλά αυτό δεν αποτελεί μέρος της ρηματικής της σημασίας. Αντίθετα, είναι ένα στοιχείο το οποίο προκύπτει πραγματολογικά, υπακούοντας στο πραγματολογικό αξίωμα του Holisky (1987: 118-119) το οποίο δηλώνει ότι υπάρχει η τάση να ερμηνεύονται οι ανθρώπινοι αιτιόντες/προξενόντες/υπαίτιοι (causers) ως δράστες (agents) όταν υπάρχει απουσία της αντίθετης ένδειξης. Επομένως, επειδή ναι μεν υπάρχει υπαιτιότητα αλλά αυτό δε συνεπάγεται ότι υπάρχει εγγενώς δράση, το παρακάτω παράδειγμα είναι απόλυτα συμβατό με την άρνηση της πράξης, “...but didn’t move a muscle”, καθώς η επεξήγηση είναι αυτή που βοηθάει τον αναγνώστη να κατανοήσει και να δικαιολογήσει την απουσία δράστη:

33. Kim broke my DVD player, but didn’t move a muscle – rather, when I let her borrow it a disc was spinning in it, and she just let it run until the rotor gave out! (Η Kim έσπασε το DVD player, αλλά δε μετακίνησε ούτε ένα μυ – παρά, όταν της το δάνεισα ένας δίσκος

περιστρεφόταν μέσα σε αυτό, κι απλά το άφησε να 'τρέχει' μέχρι που ο δρομέας σταμάτησε να λειτουργεί) (Beavers & Koontz-Garbode, 2012: 22)

Το συμπέρασμα από αυτό το κριτήριο και το οποίο αποτελεί και τον λόγο για τον οποίο το χρησιμοποιούμε ως διαγνωστικό των ρημάτων τρόπου είναι ότι μόνο στα ρήματα τρόπου οι υπαίτιοι (causers) έχουν τρόπο προσανατολισμένο στο δράστη.

Πολυπλοκότητα της Πράξης (T3)

Το τρίτο και τελευταίο κριτήριο για τα ρήματα τρόπου σχετίζεται με την πολυπλοκότητα της πράξης που ονομάζεται από το ρήμα. Σύμφωνα με τις Rappaport- Hovav & Levin τα περισσότερα ρήματα τρόπου είναι σύνθετα (complex), αποτελούμενα από μια σειρά ξεχωριστών γεγονότων. Τα σύνθετα ρήματα τρόπου έχουν διάρκεια κι αυτό μπορεί να αποτελέσει ένα διαγνωστικό κριτήριο. Ένας ευρέως διαδεδομένος τρόπος για τον έλεγχο της διάρκειας του ρήματος είναι το τεστ με το «take/spend an hour» όπως προτάθηκε από τον Kearns (2000:26). Προκύπτει επομένως ότι ένα πολύπλοκο ρήμα τρόπου σχετίζεται με τη διάρκεια ενώ ένα απλό ρήμα τρόπου με την συνοπτικότητα:

34. It took John five minutes to blink (once). (Πήρε πέντε λεπτά στο Γιάννη να αναβοσβήσει (μια φορά). (punctual- απλό ρήμα τρόπου)

35. John spent five minutes running. (Ο Γιάννης ξόδεψε πέντε λεπτά τρέχοντας.) (διαρκείας- πολύπλοκο ρήμα τρόπου) (Beavers & Koontz- Garbode, 2012: 23)

Παρ' όλα αυτά ο Beavers παρατήρησε ότι η διάρκεια είναι εξαρτώμενη και από τα ρήματα αποτελέσματος. Οι αλλαγές σε πολλών επιπέδων κλίμακα σχετίζεται με τη διάρκεια ενώ οι αλλαγές σε κλίμακα δύο επιπέδων με την στιγμιότητα.

εαν γνωρίζουμε για κάποιο ρήμα ότι η αλλαγή που δηλώνει είναι απλή, με αποτέλεσμα η κλίμακα να έχει μόνο δύο σημεία, τότε εαν το

κατηγορήμα είναι διαρκείας, αυτό συμβαίνει επειδή ο τρόπος είναι σύνθετος. (Beavers & Koontz- Garbode, 2012: 24).

Συνοψίζοντας, στο παρόν υποκεφάλαιο παρουσιάστηκαν έξι διαγνωστικά κριτήρια προκειμένου να αναγνωριστούν τα ρήματα τρόπου και τα ρήματα αποτελέσματος. Στο δεύτερο μέρος της εργασίας θα χρησιμοποιήσουμε αυτά τα κριτήρια για να κατατάξουμε ανάλογα και τα ρήματα μελέτης προκειμένου, με τη βοήθεια του στατιστικού εργαλείου SPSS να ελέγξουμε αν ισχύει αυτή η διχοτόμηση και κατ' επέκταση η συμπληρωματική κατανομή τρόπου/ αποτελέσματος.

Παρουσίαση των αντιπαραδειγμάτων cut, climb & manner of killing verbs

Οι ερευνητές που έχουν ασχοληθεί με το ζήτημα της συμπληρωματικότητας ή μη του τρόπου και του αποτελέσματος έχουν χρησιμοποιήσει κάποια αντιπαραδείγματα τα οποία θέτουν υπό αμφισβήτηση τον ισχυρισμό ότι η συμπληρωματικότητα είναι αποτέλεσμα ενός περιορισμού στη λεξικοποίηση και θέτουν το ερώτημα αν πρόκειται για μια τάση που έχει η σημασία των ρημάτων.

Κόβω (cut)

Οι Guerssel et al. (1985) και Levin (1993) προσάπτουν στο ρήμα cut (= κόβω) και στοιχεία τρόπου και αποτελέσματος. Εκφράζουν την άποψη ότι η βασική σημασία του ρήματος εκφράζει το αποτέλεσμα αλλά υπάρχουν και περιπτώσεις που εκφέρεται ο τρόπος. Παρ' όλα αυτά σε καμία χρήση του δεν λεξικοποιεί ταυτόχρονα και τον τρόπο και το αποτέλεσμα, αυτό επομένως συνεπάγεται ότι σε καμία περίπτωση δεν παραβιάζεται ο περιορισμός στην λεξικοποίηση που δεν επιτρέπει ταυτόχρονη ύπαρξη τρόπου κι αποτελέσματος (Levin, 2011: 6).

Από το παρακάτω απόσπασμα φαίνεται ότι το ρήμα κόβω υποστηρίζει ένα ευρύ φάσμα πράξεων:

Το ρήμα κόβω (cut), επίσης, είναι μάλλον ευέλικτο όσον αφορά την πράξη που εκτελείται και το εργαλείο που χρησιμοποιείται (μπορώ να κόψω ένα πορτοκάλι χρησιμοποιώντας από μαχαίρι ή τσεκούρι μέχρι ένα μεταλλικό κορδόνι ή λείζερ, και μπορώ να το κάνω ή φέρνοντας τη λεπίδα πάνω στο φρούτο ή ρίχνοντάς το το φρούτο πάνω στη λεπίδα από ένα ικανοποιητικό ύψος. (Bohnmeyer 2007: 159)

Από τη μία, λοιπόν, η βασική χρήση του ρήματος κόβω λεξικοποιεί το αποτέλεσμα. Για το λόγο αυτό το ρήμα έχει (zero- derived) παράγωγο ουσιαστικό με μηδενικό παραγωγικό μόρφημα (για την αγγλική γλώσσα) και με τη σωστή επιλογή ορίσματος εμφανίζεται σε μη- αιτιακή μορφή (που είναι και κύριο χαρακτηριστικό των ρημάτων που λεξικοποιούν το αποτέλεσμα). Επομένως, οποιοδήποτε στοιχείο δηλώνει τον τρόπο στις χρήσεις όπου το ρήμα λεξικοποιεί ξεκάθαρα το αποτέλεσμα, το στοιχείο αυτό της σημασίας δεν είναι μέρος της λεξικοποιημένης σημασίας αλλά προέρχεται μάλλον από τη σημασία που δίνει το συγκείμενο. (Levin, 2011: 8)

Από την άλλη, υπάρχουν χρήσεις του ρήματος όπου αναγκαστικά περιέχεται κάποιος συγκεκριμένος τρόπος. Στις περιπτώσεις αυτές το ρήμα δεν συνεπάγεται αναγκαστικά κάποιο αποτέλεσμα. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση της conative alternation:

36. Flint virtually forgot the two whales as he cut at the net with increasing fury. (Ο Φλιντ πραγματικά ξέχασε τις δύο φάλαινες, όπως έκανε να κόψει τα δίχτυα με αυξημένη οργή.) (M. Harris, "Gray Whale Cove", *Orange Coast Magazine*, March, 1990, p. 148; <http://books.google.com/>) (Levin, 2011: 8).

Η χρήση της conative alternation όπως δόθηκε στο παράδειγμα 36 περιλαμβάνει ένα συγκεκριμένο τρόπο – κίνηση κι επαφή- αλλά δεν έχει στοιχεία αποτελέσματος, (Levin, 2011: 9). Συμπερασματικά, όταν υπάρχουν στοιχεία που λεξικοποιούν τον τρόπο τότε το αποτέλεσμα εξαφανίζεται

εντελώς και με τον τρόπο αυτό δεν παραβιάζεται η συμπληρωματική κατανομή του τρόπου και του αποτελέσματος.

Σκαρφαλώνω (climb)

Ένα ακόμα ρήμα που έχει αποτελέσει αντικείμενο σύζητησης είναι το climb (= σκαρφαλώνω). Στο παρόν υποκεφάλαιο θα παρουσιαστούν οι απόψεις, αρχικά της Goldberg (2010) η οποία αντιτίθεται στην συμπληρωματικότητα τρόπου κι αποτελέσματος, ενώ στη συνέχεια θα δοθεί και η εξήγηση από τη Levin (2011) που χρησιμοποιώντας αυτό το (αντί)παράδειγμα ενισχύει τον ισχυρισμό της ότι υπάρχει περιορισμός στα στοιχεία της σημασίας που λεξικοποιούνται από κάποιο ρήμα.

Αρχικά, σύμφωνα με τη Goldberg, η οποία ακολουθεί την άποψη των Fillmore (1982:32) και του Jackendoff (1985), το ρήμα στην πρωτοτυπική του σημασία, συνεπάγεται αναγκαστικά και την κατευθυνόμενη κίνηση (directed motion) η οποία είναι ανοδική και τον τρόπο που είναι το σκαρφάλωμα (2010: 48):

37. Kelly climbed the tree. (Η Κέλλυ σκαρφάλωσε στο δέντρο)

Στο παράδειγμα 37 που αποτελεί και χαρακτηριστικό της πρωτοτυπικής χρήσης του ρήματος θα ήταν λάθος αν θεωρούσαμε ότι η Κέλλυ δεν κινείται με τρόπο που να σκαρφαλώνει με μια ανοδική πορεία (Goldberg, 2010: 48), αυτό αποδεικνύει ότι δεν μπορούμε να θεωρήσουμε ότι το ρήμα λεξικοποιεί είτε μόνο τον τρόπο είτε μόνο την κατεύθυνση της κίνησης. Φαίνεται επομένως ότι τα στοιχεία που προαναφέρθηκαν μπορούν να συνδυάζονται κάτω από συγκεκριμένες προϋποθέσεις από τη στιγμή που μπορούν να συνυπάρχουν σε μία και μόνο πολιτισμικά αναγνωρισμένη μονάδα. Σε αυτές τις περιπτώσεις ο τρόπος εξαρτάται από τον τύπο της αλλαγής κατεύθυνσης (Goldberg, 2010: 49).

Από την άλλη ο Kiparsky (1997: 490) εκφράζει την άποψη, με την οποία συμφωνεί και η Levin (2011), ότι συγκεκριμένες χρήσεις του ρήματος 'σκαρφαλώνω' λεξικοποιούν είτε τον τρόπο είτε την κατεύθυνση. Σύμφωνα με

τον Kiparsky το 'climb' επιδεικνύει αυτό που ονομάζει «διαζευκτική σημασία» (disjunctive meaning), δηλαδή σε κάθε χρήση του περιλαμβάνει ένα από τα δύο στοιχεία : ή κατεύθυνση ή τρόπο.

Η παραπάνω αντίληψη γίνεται καλύτερα κατανοητή αν μελετήσουμε την περίπτωση της χρήσης (38) στην οποία το ένα από τα δύο στοιχεία εκφράζεται εξωτερικά του ρήματος, ενώ στην παράδειγμα 39 λεξικοποιείται μόνο η κατεύθυνση καθώς όπως θα δούμε τα υποκείμενα είναι άψυχα και επομένως είναι αδύνατον να σκαρφαλώσουν:

38. John climbed down the mountain (Levin, 2011:10) → λεξικοποιείται μόνο ο τρόπος ενώ η κατεύθυνση δίνεται από το επίρρημα 'down' που βρίσκεται έξω από το ρήμα, επιπρόσθετα στο παράδειγμα αυτό η κίνηση είναι καθοδική, χαρακτηριστικό που έρχεται σε αντίθεση με το γεγονός ότι το ρήμα λεξικοποιεί και την ανοδική κατεύθυνση.
39. The plane/ elevator climbed (Levin, 2010: 10).

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, οι Geuder & Weisberger προτείνουν ότι ακόμα και στις περιπτώσεις όπου το υποκείμενο είναι άψυχο το ρήμα 'σκαρφαλώνω' λεξικοποιεί τον τρόπο, όπου αυτός ο τρόπος είναι 'η άσκηση δύναμης ενάντια στην βαρύτητα' (force exertion against gravity). Η ερμηνεία του τρόπου που δίνεται από τους δύο προαναφερθέντες ερευνητές μπορεί να εφαρμοστεί ακόμα και στην περίπτωση που η κίνηση είναι καθοδική καθώς είναι δυνατή η παρουσία μια ανοδικής δύναμης σε συγκεκριμένα σημεία της διαδρομής (Geuder & Weisberger 2008:26).

Αν ξαναγυρίσουμε, επομένως, στο παράδειγμα 37 και στη μεταβατική χρήση του ρήματος 'σκαρφαλώνω', θα δούμε ότι το ρήμα λεξικοποιεί τον τρόπο ενώ η κατεύθυνση είναι στοιχείο που προέρχεται από το συγκεκριμένο. Δηλαδή, στο παράδειγμα με το δέντρο είναι η διάδραση με το συγκεκριμένο αντικείμενο αναφοράς (δέντρο) που μας κάνει να αντιλαμβανόμαστε την ανοδική κίνηση. Σε διαφορετική περίπτωση θα έπρεπε το ρήμα σε κάθε μεταβατική του χρήση να δηλώνει και την κατεύθυνση, υπόθεση που απορρίπτεται:

40. Marian climbed the rope ladder into the ship unaided, and was back on board within 15 minutes of jumping.
(www.geocities.com/jckingham/ATL/content/56Minnekahda.htm)
(Levin, 2011: 15)

Τέλος, υπάρχουν περιπτώσεις που το ρήμα 'climb' έχει χρήση που δηλώνει μόνο την κατεύθυνση:

41. The price climbed. (Οι τιμές σκαρφάλωσαν.) (Levin, 2011: 17)

42. Despite the new measures, the inflation/unemployment rate climbed. (Παρά τα νέα μέτρα, ο πληθωρισμός/ τα επίπεδα ανεργείας σκαρφάλωσαν.) (Levin, 2011: 17)

Στα παραπάνω παραδείγματα είναι απίθανο να δηλώνεται ο τρόπος αλλά μια αλλαγή σε μια κλιμακωτή αξία. Επομένως, μεταφράζεται σαν αύξηση της αξίας πάνω σε μια κλίμακα και το ρήμα λεξικοποιεί ακριβώς αυτή την ανοδική κατεύθυνση της τιμής. Συνοπτικά, σε αυτές τις χρήσεις, το 'climb' αποκτά μια χρήση που δηλώνει την κίνηση σε μια ανοδική κατεύθυνση, αλλά μόνο με μια συνακόλουθη απώλεια του στοιχείου του τρόπου, συνεπώς με την συμπληρωματικότητα τρόπου/ αποτελέσματος. (Levin, 2011: 17)

Ρήματα τρόπου θανάτωσης (manner of killing verbs)

Σαν τελευταίο παράδειγμα ή καλύτερα αντιπαράδειγμα, θα αναφέρω τα ρήματα τρόπου θανάτωσης. Πρόκειται για ρήματα τα οποία, όπως απέδειξαν οι Beavers et al. χρησιμοποιώντας τα κριτήρια διαχωρισμού ρημάτων τρόπου/ αποτελέσματος, πληρούν και τα έξι κριτήρια, όπως αυτά παρουσιάστηκαν σε προηγούμενο υποκεφάλαιο. Θεωρώντας ως δεδομένο ότι τα ρήματα αυτά ανήκουν στα ρήματα τρόπου, καθώς έχουν ενταχθεί στην κατηγορία αυτή ήδη από τις Levin & Rappaport- Hovav, θα αναφερθώ αναλυτικότερα στα κριτήρια που αφορούν τα ρήματα αποτελέσματος.

Αρχικά, το πρώτο διαγνωστικό κριτήριο αναφέρεται στην αδυναμία άρνησης του αποτελέσματος. Τα ρήματα αποτελέσματος αναγκαστικά συνεπάγονται κάποιο αποτέλεσμα σε αντίθεση με τα ρήματα τρόπου. Το

κριτήριο αυτό πληρούν και τα ρήματα τρόπου θανάτωσης καθώς έχουν κάποιο στοιχείο αποτελέσματος:

43. Jane just drowned Joe, but nothing is different about him. (Η Jane μόλις έπνιξε τον Joe, αλλά τίποτα δεν είναι διαφορετικό σε αυτόν)
(Beavers & Koontz- Garbode, 2012: 10).

Από το παραπάνω παράδειγμα είναι ξεκάθαρο ότι αρνούμενοι την ύπαρξη κάποιου αποτελέσματος δημιουργείται αντίφαση. Επομένως, φαίνεται ότι τα ρήματα τρόπου θανάτωσης οδηγούν σε κάποιο αποτέλεσμα το οποίο κατά πάσα πιθανότητα είναι ο θάνατος. Άρα επιβεβαιώνεται με τη χρήση του πρώτου κριτηρίου ότι το ρήμα μπορεί ταυτόχρονα να λεξικοποιεί και τον τρόπο και το αποτέλεσμα.

Το δεύτερο κριτήριο ρημάτων αποτελέσματος είναι η δυνατότητα διαγραφής του αντικειμένου. Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, τα ρήματα αποτελέσματος δε δέχονται ούτε παράλειψη του αντικείμενου ούτε προθηματοποίηση με το -out (για την αγγλική γλώσσα). Το ίδιο ισχύει και για τα ρήματα τρόπου θανάτωσης που εφαρμόζουν επίσης τους προαναφερθέντες περιορισμούς:

44. *All last night, Shane crucified. (*Όλο το προηγούμενο βράδυ, η Shane σταύρωνε.)
45. ?My executioner can out- crucify your executioner's sorry ass any day (Beavers & Koontz- Garbode, 2012: 13)

Το τρίτο και τελευταίο κριτήριο που τεκμηριώνει ότι τα ρήματα τρόπου θανάτωσης λεξικοποιούν ταυτόχρονα και το αποτέλεσμα παραβιάζοντας με τον τρόπο αυτό τον περιορισμό στην λεξικοποίηση όπως προτάθηκε από τις Levin & Rappaport- Hovav, είναι αυτό του περιορισμού στη συνύπαρξη του ρήματος με αποτελεσματικές δομές. Τα ρήματα που χρησιμοποιούνται ως αντιπαράδειγμα φαίνεται ότι συμφωνούν σε αυτό τον περιορισμό καθώς είναι πολύ αυστηρά καθορισμένες οι αποτελεσματικές δομές με τις οποίες μπορούν να συναναφέρονται. Μπορούν να πάρουν μόνο αποτελεσματικές δομές που προδιορίζουν το θάνατο (46), ενώ καμία άλλη αποτελεσματική δομή δεν είναι

αποδεκτή καθώς οδηγεί σε αντίφαση πάρα την πραγματολογική της αληθοφάνεια (Beavers & Koontz- Garbode, 2012: 15):

46. When he came, his semen short circuited (*sic*) the sander and electrocuted him □ dead.
(www.zcultfm.com/~comic/viewtopic.php?t=27769&f=2&view=previous)

47. #Shane drowned Sandy blue.

Συνοψίζοντας, χρησιμοποίησα τα παραδείγματα από τα τρία κριτήρια που δίνονται από τους Beavers et al. για να αποδείξω ότι τα ρήματα τρόπου θανάτωσης λεξικοποιούν ταυτόχρονα και το αποτέλεσμα παραβιάζοντας τον περιορισμό της συμπληρωματικής κατανομής.

Ολοκληρώνοντας το παρόν κεφάλαιο είναι ολοφάνερο ότι έχει υπάρξει κι εξακολουθεί να υπάρχει μια διαρκής συζήτηση για το αν τα ρήματα διαχωρίζονται βάσει της δυνατότητας τους να λεξικοποιούν είτε τον τρόπο είτε το αποτέλεσμα. Προσπάθησα, επομένως να αναφερθώ συνοπτικά στις υπάρχουσες και πιο κυρίαρχες θεωρίες προκειμένου να χρησιμοποιηθούν ως θεμέλιο της θεωρίας μου και της μεθοδολογίας που θα ακολουθήσω στο δεύτερο πρακτικό μέρος της διπλωματικής μου. Επομένως, στόχος μου είναι να μελετήσω αν στα ελληνικά ρήματα τοποθέτησης ουσίας σε επιφάνεια υπάρχει ένα σκληρός πυρήνας διχοτόμησης που να οφείλεται σε αυτό που οι Levin & Rappaport- Hovav ονόμασαν συμπληρωματικότητα τρόπου/ αποτελέσματος.

Θεωρία των Πρωτο-Ρόλων και Συντακτικές Εναλλαγές

Ήδη από τις αρχές της λεξικής σημασιολογίας άρχισαν να εισάγονται θεωρίες για το πώς οι θεματικοί ρόλοι που ανατίθενται από ένα κατηγορημα στα ορίσματά του επηρεάζουν τη σημασία του (Gruber, 1965, Fillmore 1968). Εξ' αρχής υπήρξε σύγχυση ως προς το τι ακριβώς είναι οι θεματικοί ρόλοι, πόσοι είναι, αν υπάρχει ιεραρχία μεταξύ τους, ποια είναι αυτή κλπ. Οι θεματικοί ρόλοι ως τον Jackendoff, ο οποίος το 1987 εισήγαγε μια πιο ξεκάθαρη θεωρία απομακρυσμένη από συντακτικές προσεγγίσεις, είχαν ελάχιστα μελετηθεί από τη σκοπιά της σημασιολογίας. Κανένας δεν κατάφερε να προτείνει έναν πεπερασμένο αριθμό θεματικών ρόλων, καθώς ήταν πολλοί αυτοί οι οποίοι διαρκώς πρότειναν καινούριους θεματικούς ρόλους αυξάνοντας έτσι τον αριθμός τους. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι ο Talmy (1985α) που πρότεινε την προσθήκη των ρόλων FIGURE (φιγούρα) & GROUND (έδαφος), ο Jackendoff (1972) με την προσθήκη του θεματικού ρόλου LANDMARK (ορόσημο) κλπ. Μια τέτοια προσπάθεια περιορισμού των θεματικών ρόλων έκανε ο Dowty το 1991, ο οποίος εισήγαγε την θεωρία των πρωτο- ρόλων.

Η Θεωρία των Πρωτο- Ρόλων

Η ανάγκη να βρεθεί μια θεωρία που να περιορίζει τον αριθμό των θεματικών ρόλων και να έχει καθολική ισχύ οδήγησε τον Dowty στη διατύπωση της θεωρίας των πρωτό- ρόλων, η οποία βασίζεται στις λεξικές αναγκαστικές συνεπαγωγές (lexical entailments). Άλλωστε και από τη σημασιολογική σκοπιά η πιο γενική άποψη για τους θεματικούς ρόλους είναι ότι είναι ένας κατάλογος από αναγκαστικές συνεπαγωγές μιας ομάδας κατηγορημάτων με σεβασμό το ένα στα ορίσματα του άλλου (Dowty, 1991: 552). Σύμφωνα με τη θεωρία του Dowty, υπάρχουν μόνο δύο βασικοί πρωτό- ρόλοι⁵: ο πρωτο- δράστης (proto- agent) και ο πρωτο- πάσχων (proto- patient), όπως τους ονομάζει. Οι δύο αυτές ομάδες συγκεντρώνουν από μια ομάδα χαρακτηριστικών όπως δίνονται στον παρακάτω πίνακα:

⁵ Οι πρωτό- ρόλοι είναι ανώτερης τάξης γενικεύσεις για τη λεξική σημασία (Dowty, 1991:577).

AGENT PROTO-ROLE	PATIENT PROTO-ROLE
Ηθελημένη συμμετοχή στο γεγονός ή στην κατάσταση	Υποβάλλεται σε μια αλλαγή κατάστασης
Συναίσθηση (ή/και αντίληψη)	Incremental Theme
Να προκαλεί ένα γεγονός ή μια αλλαγή κατάστασης σε κάποιον άλλο συμμετέχοντα	Περιστασιακά (causally) επηρεαζόμενο από κάποιον άλλο συμμετέχοντα
Μετακίνηση (σχετικά με τη θέση του άλλου συμμετέχοντα)	Σχετικά στατικό συγκρινόμενο με την κίνηση κάποιου άλλου συμμετέχοντα
(Υπάρχει ανεξάρτητα από το γεγονός που εισάγεται (ονομάζεται) από το ρήμα)	(Δεν υπάρχει ανεξάρτητα από το γεγονός, ή και καθόλου)

Πίνακας 4: Χαρακτηριστικά του Πρωτό- Δράστη και του Πρωτό-Πάσχοντα σύμφωνα με τον Dowty

Οι λεξικές συνεπαγωγές-χαρακτηριστικά δεν είναι ούτε αλληλοαποκλειόμενες ούτε αλληλοεξαρτώμενες. Κάθε συμμετέχων δεν είναι αναγκαίο να πληροί όλες τις παραπάνω προϋποθέσεις. Τα ορίσματα που φέρουν τα περισσότερα χαρακτηριστικά πρωτο- δράστη και πρωτό- πάσχοντα σε ένα ρήμα είναι κι αυτά που συμμετέχουν στο γεγονός.

Από τα παραπάνω χαρακτηριστικά, υπάρχει ανάγκη διευκρίνισης του ρόλου του αυξητικού θέματος, καθώς πρόκειται για μια καινούρια κατηγορία που τυπικά αναπτύχθηκε στο μεγαλύτερο βαθμό από τον Manfred Krifka (1987,1989).

Αυξητικό Θέμα (Incremental Theme)

Το αυξητικό θέμα προέρχεται από τη βασική ιδέα ότι τα συνοπτικά/τέλεια (telic) κατηγορήματα εξαρτώνται από τις ονοματικές φράσεις που έχουν ως ορίσματα. Βασίζεται επομένως στην αρχή ότι:

Η σημασία ενός συνοπτικού κατηγορήματος είναι ένας ομομορφισμός από τις (δομημένες) σημασίες του ορίσματος θέμα σε ένα (δομημένο) πεδίο γεγονότων (Dowty, 1991: 567).

Ο ομομορφισμός είναι μια μαθηματική συνάρτηση. Το ότι τα τελικά κατηγορήματα είναι ομομορφικά φαίνεται από το γεγονός ότι ένα όρισμα μπορεί να αλλάξει την όψη του κατηγορήματος όπως είναι αντιληπτό και από το παράδειγμα:

(1) Ο Γιάννης ήπια ένα ποτήρι μπύρα.

(2) Ο Γιάννης ήπια μπύρα.

Κλασικό τεστ για να διαπιστώσουμε εάν ένα κατηγορημα είναι συνοπτικό ή μη συνοπτικό/ατελές είναι η χρήση των φράσεων ‘σε μια ώρα’ και ‘για μια ώρα’. Η πρώτη μας δείχνει ότι ένα κατηγορημα είναι συνοπτικό και το δεύτερο ότι είναι μη- συνοπτικό. Όπως βλέπουμε και στα παραδείγματα 1 και 2, το όρισμα είναι αυτό που αλλάζει τη διάρκεια του γεγονότος.

Παραδείγματα αυξητικού θέματος είναι συντακτικά αντικείμενα, αρκετά από τα οποία παραδοσιακά χαρακτηρίζονται ως θέματα και στα οποία επιφέρονται αλλαγές ή καταστροφές και συντακτικά αντικείμενα τα οποία επιδέχονται μια ορισμένη αλλαγή κατάστασης (Dowty, 1991: 568). Παρ’ όλα αυτά δεν είναι αυξητικά θέματα όλα τα ορίσματα που έχουν τον ρόλο θέμα.

Είναι επίσης σημαντικό να δηλώσουμε ότι το αυξητικό θέμα μπορεί να πραγματώνεται είτε από ένα άμεσο αντικείμενο είτε από μια προθετική φράση, καθώς κι ως υποκείμενο σε αμετάβαρα ρήματα (Dowty, 1991:571).

Το Αξίωμα της Επιλογής Ορίσματος by Dowty

Η λίστα που δόθηκε στον Πίνακα 1, σύμφωνα με τον Dowty, δεν είναι εξαντλητική. Κάθε κατηγορημα επιλέγει τα ορίσματα του και τα χαρακτηριστικά που θα προσδώσει σε αυτά. Βάσει της θεωρίας των πρωτο- ρόλων⁶ ο Dowty διατύπωσε το αξίωμα για την επιλογή ορισμάτων (Argument Selection⁷ Principle) το οποίο ορίζεται από τον ίδιο ως εξής:

Στα κατηγορήματα με ένα γραμματικό υποκείμενο και αντικείμενο, το όρισμα για το οποίο το κατηγορημα (λεξικά) συνεπάγεται αναγκαστικά (entails) το μεγαλύτερο αριθμό χαρακτηριστικών πρωτο- δράστη θα λεξικοποιείται ως το υποκείμενο του κατηγορήματος. Το όρισμα το οποίο έχει το μεγαλύτερο αριθμό (λεξικών) συνεπαγωγών (entailments) πρωτο- πάσχοντα θα λεξικοποιείται ως το άμεσο αντικείμενο. (Dowty, 1991: 576 (31))

⁶ η κατηγοριοποίηση αυτή ισχύει μόνο για τα συμπληρώματα κι όχι για τα προσαρτήματα ενός κατηγορήματος (Dowty, 1991: 577)

⁷ με τον όρο selection (μτφρ. επιλογή) ο Dowty εννοεί ένα είδος περιορισμού στο τι είδους λεξικά κατηγορήματα μπορούν να υπάρχουν σε μια φυσική γλώσσα (Dowty, 1991: 576).

Το παραπάνω αξίωμα έχει δύο βασικές απόρροιες, οι οποίες λύνουν πολλά από τα προβλήματα που είχε δημιουργήσει η επιλογή κατάλληλου θεματικού ρόλου και απαντούν σε φαινόμενα που με παλιότερες θεωρίες ήταν δύσκολο να ερμηνευθούν:

[1] Εάν δύο ορίσματα σε μια σχέση συνεπάγονται αναγκαστικά σχεδόν ίσο αριθμό ιδιοτήτων πρωτο- δράστη και πρωτο- πάσχοντα τότε οποιοδήποτε ή και τα δύο μπορούν να λεξικοποιούν το υποκείμενο. (Dowty, 1991: 576 (32))

και

[2] Με ένα κατηγορημα τριών θέσεων, το όρισμα που είναι μη-υποκείμενο και συνεπάγεται αναγκαστικά τον μεγαλύτερο αριθμό ιδιοτήτων του πρωτο- πασχοντα θα λεξικοποιείται ως το άμεσο αντικείμενο και το όρισμα που δεν είναι υποκείμενο και συνεπάγεται αναγκαστικά τον μικρότερο αριθμό ιδιοτήτων πρωτο- πάσχοντα θα λεξικοποιείται είτε ως πλάγιο όρισμα είτε ως προθετικό αντικείμενο (και αν και τα δύο μη- υποκείμενα ορίσματα συνεπάγονται σχεδόν ίσο αριθμό ιδιοτήτων πρωτο- πάσχοντα, τότε οποιοδήποτε ή και τα δύο μπορούν να λεξικοποιούνται ως άμεσα αντικείμενα.) (Dowty, 1991: 576 (33))

Από το πρώτο προκύπτουν δύο βασικές απαντήσεις σε ερωτήματα που τέθηκαν όσον αφορά τους θεματικούς ρόλους και τα ορίσματα που πραγματώνονται από ρήματα και εκφράσεις ομοιότητας, όπως για παράδειγμα x is similar to y (= το x είναι όμοιο με το y) , x resembles to y (το x μοιάζει με το y) κλπ.. Σε αυτά τα ρήματα, επομένως η εναλλαγή υποκειμένου- αντικειμένου είναι επιτρεπτή καθώς και τα δύο ορίσματα (x , y) συγκεντρώνουν σχεδόν ίσο αριθμό ιδιοτήτων πρωτο- δράστη και κατά συνέπεια μπορούν είτε το ένα είτε το άλλο να είναι υποκείμενα, χωρίς να παραβιάζεται κάποιος κανόνας. Το δεύτερο σχετίζεται με τα ρήματα εμπορικής συναλλαγής που είναι αντίθετα μεταξύ τους (αγοράζω - πουλάω) και είναι δύσκολο να αντιληφθούμε ποιος είναι ο δράστης:

(1) Ο Γιάννης αγόρασε ένα αυτοκίνητο από τη Μαρία

(2) Η Μαρία πούλησε στο Γιάννη ένα αυτοκίνητο.

Στο παραδείγματα (1,2) η Μαρία είναι αυτή που πήρε τα χρήματα από την εμπορική συναλλαγή ενώ ο Γιάννης αυτός που πήρε το αυτοκίνητο, οπότε είναι

δύσκολο να ορίσουμε τον δράστη καθώς μοιράζονται ίσο αριθμό ιδιοτήτων πρωτό-δράστη. Το αξίωμα της επιλογής ορισμάτων είναι αυτό που δίνει την ερμηνεία πως και τα δύο αυτά ορίσματα έχουν τον ρόλο δράστη στο γεγονός της συναλλαγής.

Η δεύτερη απόρροια που αφορά τα κατηγορήματα με τρία ορίσματα ερμηνεύεται ως εξής: σε ένα γεγονός με τρεις θέσεις υπάρχει ένα υποκείμενο που έχει τις περισσότερες ιδιότητες πρωτό-δράστη, ένα αντικείμενο που συγκεντρώνει τις περισσότερες ιδιότητες του πρωτό-πάσχοντα κι ένα τρίτο όρισμα το οποίο είναι μη-υποκείμενο και μη-αντικείμενο. Στην περίπτωση κατά την οποία τα δύο μη-υποκείμενα (non- subjects) συνεπάγονται αναγκαστικά (entail) σχεδόν ίσο αριθμό ιδιοτήτων πρωτο-πάσχοντα τότε οποιοδήποτε ή και τα δύο μπορούν να είναι άμεσα αντικείμενα. Από αυτή τη διατύπωση προκύπτει η ερμηνεία για τις συντακτικές εναλλαγές αντικειμένου/ πλάγιου ορισματος που αποτελούν κύριο αντικείμενο μελέτης της παρούσας εργασίας μέσω της συντακτικής εναλλαγής του ψεκάζω/ φορτώνω (spray/load alternation).

Η Συντακτική Εναλλαγή του Ψεκάζω/ Φορτώνω κατά Dowty

Μέσα από το φαινόμενο της συντακτικής εναλλαγής και πιο συγκεκριμένα της εναλλαγής των ρημάτων που ανήκουν στη σημασιολογική ομάδα του ψεκάζω/φορτώνω, δηλαδή της τοποθέτησης ουσίας σε επιφάνεια, θα δείξουμε πως λειτουργεί η υπόθεση των πρωτό-ρόλων. Πρόκειται για ένα φαινόμενο που έχει αποτελέσει αντικείμενο μελέτης της σύγχρονης γλωσσολογίας ήδη από τον Hall (1965). Παρ' όλα αυτά πρώτοι ο Anderson (1971) και ο Fillmore (1971b: 386) διατύπωσαν την αντίληψη ότι οι δύο διαφορετικές συντάξεις στα ρήματα αυτά δεν είναι ακριβώς παραφράσεις αλλά υπάρχει και διαφορά στη σημασία τους (1,2):

- (1) Η Μαρία φόρτωσε το φορτηγό με άχυρα
- (2) Η Μαρία φόρτωσε τα άχυρα στο φορτηγό.

Για τον Dowty οι δύο διαφορετικές υποκατηγοριοποιήσεις του ρήματος ανταποκρίνονται σε διαφορετικές σημασίες που καταγράφονται ως διαφορετικά στοιχεία στο λεξικό (Dowty, 1991: 588).

Η άποψη του για το φαινόμενο των συντακτικών εναλλαγών στηρίζεται στο αυξητικό θέμα, το οποίο ως λεξική συνεπαγωγή και κύριο χαρακτηριστικό του πρωτό-πάσχοντα είναι αυτό που διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην επιλογή του άμεσου αντικειμένου. Επιπρόσθετα, το όρισμα που βρίσκεται στη θέση αυτή έχει και τη

σημασία της πληρότητας, δηλαδή στη μεν πρώτη πρόταση το φορτηγό έχει φορτωθεί πλήρως και δεν είμαστε σίγουροι ή δεν μπορούμε να αποδείξουμε ότι έχει φορτωθεί όλη η ποσότητα του αχύρου κι ως συνέπεια αμφιβάλλουμε για την γραμματικότητα της παρακάτω πρότασης:

(3) ?Η Μαρία φόρτωσε το φορτηγό με άχυρα κι έμεινε χώρος για το σιτάρι.

Ενώ στην δε δεύτερη πρόταση ολόκληρη η ποσότητα του αχύρου έχει φορτωθεί και επομένως μια πρόταση:

(4) Η Μαρία φόρτωσε τα άχυρα στο φορτηγό και έμεινε και χώρος για το σιτάρι
σημασιολογικά θεωρείται πλήρως αποδεκτή.

Επιπρόσθετα, τον παραπάνω ισχυρισμό με το αυξητικό θέμα επιβεβαιώνουν και οι εξαιρέσεις fill (γεμίζω) και cover (καλύπτω) τα οποία δε συμμετέχουν σε αυτή την συντακτική εναλλαγή. Ο λόγος είναι ότι η σημασία και των δύο συνεπάγεται την ολική πληρότητα/ κάλυψη του χώρου κι επομένως περιορίζουν τη σημασία του ρήματος στο τοπικό αυξητικό θέμα (Dowty, 1991: 593).

Τοπική Εναλλαγή (Levin & Rappaport-Hovav)

Σημαντικό έργο στη μελέτη των συντακτικών εναλλαγών, όπως ειπώθηκε και στην εισαγωγή, έχουν κάνει οι Levin & Rappaport-Hovav, προτείνοντας μια λεξικό-σημασιολογική προσέγγιση, σύμφωνα με την οποία οι δύο δομές είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους. Την αντίθετη άποψη, δηλαδή ότι υπάρχει εξάρτηση των δύο δομών και η μια προκύπτει από την άλλη, εκφράζει ο Damonte (2005). Στην παρούσα εργασία θα εστιάσουμε στην τοπική εναλλαγή και πιο συγκεκριμένα στην εναλλαγή των ρημάτων του τύπου ψεκάζω/ φορτώνω. Θα ξεκινήσω το υποκεφάλαιο με την τοπική εναλλαγή η οποία αποτελεί υποκατηγορία των εναλλαγών αντικειμένου (object alternations). Οι εναλλαγές αντικειμένου έχουν μια και μόνο πηγή η οποία ορίζεται ως εξής:

Εμφανίζονται εξαιτίας των επιλογών στην έκφραση των ορισμάτων που διαθέτουν τα ρήματα των οποίων οι 'ρίζες (δηλαδή ο πυρήνας της σημασίας) σχετίζονται με ένα απλό γεγονός (π.χ μέσο/τρόπος) (Levin, 2003)

Όσον αφορά την τοπική εναλλαγή, η οποία αποτελεί και το βασικό πεδίο μελέτης της παρούσας εργασίας, θα παρουσιαστεί συνοπτικά χρησιμοποιώντας την ερμηνεία που έχει δοθεί από τη Levin στο έργο της «Verb Classes and Alternation»:

Η τοπική εναλλαγή... βρίσκεται σε συγκεκριμένα ρήματα που σχετίζονται είτε με την επίθεση/ τοποθέτηση ουσίας σε επιφάνεια ή πραγμάτων σε δοχεία είτε με την αφαίρεση ουσιών από επιφάνειες ή πραγμάτων από δοχεία. Η εναλλαγή περιλαμβάνει τις πιθανές εκφράσεις αυτών που οι E.V. Clark & H. H. Clark (1979) ονόμασαν *locatum* όρισμα- ουσιών ή οντοτήτων των οποίων η τοποθεσία τους αλλάζει- και του ορίσματος της τοποθεσίας (*location*) (Levin, 1993: 50).

Σε κάθε εναλλαγή το ένα όρισμα εκφράζεται ως αντικείμενο κάποιας προθετικής φράσης, ενώ η έκφραση του δεύτερου εξαρτάται από το αν το ρήμα είναι μεταβατικό ή αμετάβατο. Έτσι στην πρώτη περίπτωση, όταν δηλαδή το ρήμα είναι μεταβατικό το δεύτερο όρισμα, που δεν αποτελεί αντικείμενο προθετικής φράσης, εκφράζεται ως αντικείμενο ενώ στην περίπτωση κατά την οποία το ρήμα είναι αμετάβατο το δεύτερο όρισμα πραγματώνεται ως υποκείμενο.

Σημαντικό στοιχείο αυτής της εναλλαγής είναι το ολιστικό/ επιμεριστικό φαινόμενο. Πρώτος ο Anderson (1971, 1977) χρησιμοποίησε τον όρο «ολιστική» κι «επιμεριστική» ερμηνεία ώστε να παρουσιάσει τη διαφορά των παραλλαγών στην τοπική εναλλαγή και τη διάκριση ανάλογα με το αν επηρεάζεται το «όλον» ή το «μέρος» κάποιου πράγματος. Το όρισμα που δεν είναι αντικείμενο κάποιας προθετικής φράσης επηρεάζεται στο «όλον» του, σε αντίθεση με το δεύτερο όρισμα, το οποίο δεν αποτελεί αντικείμενο αυτού του φαινομένου και είναι συμβατό τόσο με μια ολιστική όσο και με μια επιμεριστική ερμηνεία. Επομένως, είτε η τοποθεσία είτε η ουσία ή η οντότητα που τοποθετείται επηρεάζεται τελείως μόνο όταν βρίσκεται στη θέση του άμεσου αντικειμένου.

Η Levin (1993) χώρισε την τοπική εναλλαγή σε 5 υποκατηγορίες ανάλογα με την σημασιολογική ομάδα στην οποία ανήκει το κάθε ρήμα και την εναλλαγή που εμφανίζει: (1) ψεκάζω/ φορτώνω (2) καθαρίζω¹ (μεταβατικά) (3) σκουπίζω (4) συρρέω και (5) καθαρίζω² (αμετάβατα). Στη συνέχεια όμως η υποκατηγοριοποίηση αυτή άλλαξε (Rappaport & Levin 2003, Levin 2003, 2006) και η τοπική εναλλαγή χωρίστηκε σε 2 υποομάδες: (1) υποκατηγορία της τοποθέτησης/ επιθέσης (ψεκάζω/ φορτώνω) και (2) υποκατηγορία της αφαίρεσης (καθαρίζω¹ & 2).

Πιο συγκεκριμένα, τα ρήματα που εμφανίζουν την τοπική εναλλαγή εμπίπτουν σε δύο ευρύτερες κατηγορίες ρημάτων οι οποίες ονομάζονται από τον Pinker (1989: 125- 127) ‘content- oriented’ (προσανατολισμένα προς το περιεχόμενο) και ‘container-oriented’ (προσανατολισμένα προς το δοχείο/κιβώτιο) και χωρίζονται σε υποκατηγορίες όπως φαίνεται κι από τον πίνακα που ακολουθεί:

Content oriented ρήματα	• Ταυτόχρονη επαφή και κίνηση μιας μάζας σε μια επιφάνεια (βουρτσίζω) • Κάθετη εναπόθεση σε οριζόντια επιφάνεια (στοιβάζω) • Μεταφορά δύναμης σε μια μάζα, και πρόκληση βαλλιστικής κίνησης σε μια προκαθορισμένη χωρική κατανομή κατά μήκος μια τροχιάς (ψεκάζω) • Πρόκληση κίνησης μάζας σε μια εκτεταμένη ή μη κατευθυνόμενη κατανομή (σκορπίζω)
Container- oriented ρήματα	• Πιέση μάζας μέσα σε ένα δοχείο ενάντια στα όρια της χωρητικότητας του (πακετάρω) • Μια μάζα ενός συγκεκριμένου μεγέθους, σχήματος ή τύπου καθορισμένη από την επιδιωκόμενη χρήση ενός δοχείου... τοποθετείται σε ένα δοχείο, επιτρέποντάς του να επιτελέσει της λειτουργία του (φορτώνω)

Πίνακας 5 Διαχωρισμός Pinker

Είναι χαρακτηριστικό πως τα παραπάνω ρήματα δε μετέχουν σε άλλες συντακτικές εναλλαγές αντικειμένου. Πρέπει να σημειωθεί ότι είναι κάπως αυτοπεριοριστική η εξέταση του Pinker διότι δεν αναφέρεται στα ρήματα αφαίρεσης κι επομένως δεν προχωρά σε μια ολιστική αντιμετώπιση του φαινομένου.

Εναλλαγή των ρημάτων τύπου φορτώνω/ ψεκάζω κατά Levin & Hovav

Η συντακτική εναλλαγή των ρημάτων τύπου φορτώνω/ ψεκάζω αφορά την ομάδα των μεταβατικών ρημάτων που έχουν κοινή σημασία την τοποθέτηση ουσίας ή αντικειμένου πάνω σε μια επιφάνεια, μέσα σε μια μάζα ή μέσα σε ένα δοχείο.

Όπως ειπώθηκε στο προηγούμενο υποκεφάλαιο η εναλλαγή συμμετέχει στο «ολιστικό/επιμεριστικό» φαινόμενο:

(1α) Η Μαρία φόρτωσε τα άχυρα στο φορτηγό

(1β) Η Μαρία φόρτωσε το φορτηγό με άχυρα

(2α) Η Μαρία ψέκασε το σπρέυ στον τοίχο

(2β) Η Μαρία ψέκασε τον τοίχο με σπρέυ

Στα παραδείγματα 1α και 2α το locatum είναι αυτό που έχει μετακινηθεί, δηλαδή στην μεν πρώτη πρόταση τα άχυρα ενώ στη δεύτερη το σπρέυ. Η παραλλαγή αυτή δηλώνει την αλλαγή θέσης (change of location, COL). Από την άλλη οι προτάσεις 1β και 2β δηλώνουν ότι τόσο το φορτηγό όσο και ο τοίχος έχουν αλλάξει κατάσταση, δηλαδή έχει τοποθετηθεί κάτι μέσα ή πάνω σε αυτά με αποτέλεσμα η κατάσταση στην οποία βρίσκονται να μην είναι η ίδια με την αρχική τους κατάσταση για το λόγο αυτό η παραλλαγή αυτή δηλώνει την αλλαγή κατάστασης (change of state, COS).

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, το φαινόμενο της εναλλαγής των ρημάτων τύπου φορτώνω/ ψεκάζω έχει δύο πραγματώσεις. Η πρώτη κι όταν το locatum, δηλαδή η ουσία ή η οντότητα που αλλάζει θέση, βρίσκεται σε θέση άμεσου αντικειμένου δηλώνεται η αλλαγή θέσης. Η δεύτερη πραγμάτωση, όταν η τοποθεσία πάνω στην οποία ή μέσα στην οποία τοποθετείται η ουσία, βρίσκεται σε θέση άμεσου αντικειμένου τότε η πρόταση δηλώνει την αλλαγή κατάστασης.

Για τα ελληνικά, όπως θα δούμε και στο δεύτερο μέρος της εργασίας και την ανάλυση των δεδομένων που έχουν συλλεχθεί, τα περισσότερα ρήματα που ανήκουν σημασιολογικά στην τάξη του 'ψεκάζω' και του 'φορτώνω' εμφανίζουν αυτό το είδος εναλλαγής.

Η εναλλαγή του ψεκάζω/ φορτώνω κατά Goldberg

Μια ακόμα ερμηνεία του φαινομένου που αξίζει να αναφερθεί στο παρόν υποκεφάλαιο είναι αυτή της construction grammar approach όπως την εισηγήθηκε η Goldberg. Πρόκειται για μια σε μεγάλο βαθμό διαφοροποιημένη από τις προηγούμενες συντακτική προσέγγιση. Σύμφωνα με αυτή, οι δύο παραλλαγές της τοπικής συντακτικής εναλλαγής προέρχονται από το συνδυασμό κατασκευών δομών

ορισμάτων με τις λεξικές καταχωρίσεις που αναπαριστούν τη σημασία του φορτώνω και του ψεκάζω (Boas, 2003:1)

Για την Goldberg οι κατασκευές αυτές είναι:

Ζεύγη σύνταξης και σημασιολογίας που μπορούν να επιβάλλουν συγκεκριμένες ερμηνείες στις εκφράσεις που περιέχουν ρήματα που τα ίδια [τα ρήματα] δεν συνεπάγονται τη δοθείσα ερμηνεία λεξικά (Goldberg, 1995: 220),

και συνεχίζει ως εξής [οι κατασκευές]:

μπορούν να ειπωθούν ως ελεύθερα υπάρχουσες οντότητες, που αποθηκεύονται μέσα στο λεξικό (lexicon) δίπλα σε λεξικά αντικείμενα, ιδιώματα κι άλλες κατασκευές που μπορεί ή δεν μπορεί να είναι μερικώς ολοκληρωμένες (Goldberg, 1995:221).

Ακολουθώντας τις πέντε ομάδες των ρημάτων που μετέχουν στην τοπική εναλλαγή όπως προτάθηκαν από τον Pinker (1989), η Goldberg υποστηρίζει ότι κάθε ομάδα είναι συμβατή με τη σημασία διαφορετικών τύπων κατασκευών δομών των ορισμάτων οι οποίες συνδυάζονται σε συντακτικό επίπεδο με τη σημασία των ρημάτων. Σύμφωνα με την ανάλυση αυτή τα ρήματα καθορίζουν λεξικά τους ρόλους που εμφανίζουν:

Οι λεξικά εμφανιζόμενοι ρόλοι είναι οντότητες στο πεδίο της σημασίας που σχετίζονται με το ρήμα για το οποίο είναι υποχρεωτικά προσβάσιμοι και λειτουργούν ως κεντρικά σημεία μέσα στο σκηνικό (scene), πετυχαίνοντας ένα σημαντικό βαθμό προβολής (...). Η εμφάνιση (profiling) είναι λεξικά καθορισμένη και πλήρως συμβατική- ώστε δεν μπορεί να τροποποιηθεί από το συγκεκριμένο (context) (Goldberg, 1995: 44).

Η τοπική εναλλαγή εμφανίζει δύο παραλλαγές που η Goldberg τις ονομάζει κατασκευή πρόκλησης κίνησης (caused- motion construction) και αιτιακή κατασκευή με προσάρτημα (causative- plus- with adjunct) construction. Και οι δύο κατασκευές επιτρέπουν την εμφάνιση τριών ρόλων, που όπως θα δούμε και παρακάτω στα παραδείγματα του φορτώνω (load) και του ψεκάζω (spray), και μπορούν να συγχωνευτούν με τους ρόλους που συνεπάγεται λεξικά κάθε ρήμα.

Ξεκινώντας από το 'φορτώνω' και την ομάδα του που η σημασία που δίνεται είναι η εξής:

«μία μάζα ενός μεγέθους, σχήματος και τύπου καθορισμένη από την επιδιωκόμενη χρήση του δοχείου τοποθετείται στο δοχείο, επιτρέποντάς του να φέρει εις πέρας το σκοπό του» (Goldberg, 1995: 176).

Το ρήμα εκφράζει γεγονός με τρεις συμμετέχοντες όμως υπάρχει η δυνατότητα να μην πραγματώνεται το θέμα (loaded- theme), δηλαδή η οντότητα που φορτώνεται, εάν αυτή η πληροφορία υπάρχει στο συγκεκριμένο αποτελώντας κοινή γνώση ομιλητή κι ακροατή. Πρόκειται για ένα χαρακτηριστικό που διαφοροποιεί αυτή την ομάδα ρημάτων από τις υπόλοιπες που μετέχουν στην τοπική εναλλαγή (Goldberg, 1995: 178). Από τη στιγμή, επομένως που μπορεί να έχει τρεις συμμετέχοντες μπορεί να συγχωνευτεί με τις δύο κατασκευές της τοπικής εναλλαγής τόσο από συντακτικής όσο και από σημασιολογικής άποψης καθώς το ρήμα φορτώνω (1) αποτελείται από έναν δράστη που φορτώνει την ουσία στο δοχείο, ένα αντικείμενο ή ουσία που φορτώνεται κι από μια τοποθεσία.

(1) φορτώνω <**δράστης**(αυτός που φορτώνει), **δοχείο**, [**θέμα** (αυτό που φορτώνεται)]>⁸

Από την άλλη όσον αφορά το ρήμα ψεκάζω (spray) εμφανίζει κι αυτό τρεις συμμετέχοντες κι όπως φαίνεται από το σχήμα (2) που έπεται μπορεί να παραλείπεται το υγρό ή όπως το αναφέρει και η Goldberg να είναι definite null complement. Το προσδιορισμένο μηδενικό συμπλήρωμα (definite null complement) σχετίζεται με τον διαχωρισμό που έχει κάνει ο Fillmore (1986) για τα μηδενικά συμπληρώματα, δηλαδή για ρόλους συμμετεχόντων που δεν πραγματώνονται, χωρίζοντάς τα σε προσδιορισμένα και απροσδιόριστα. Στην περίπτωση αυτή, ενδιαφερόμαστε για τα προσδιορισμένα μηδενικά συμπληρώματα διότι αναφέρονται σε αυτά που η ταυτότητα των οποίων είναι ανακτήσιμη από το συγκεκριμένο. (Goldberg, 1995: 58)

(3) ψεκάζω <**δράστης** (αυτός που ψεκάζει), **στόχος**, [**υγρό**]>

⁸ Αναπαράσταση του ρήματος φορτώνω, με έντονη γραμματοσειρά είναι οι ρόλοι που συνεπάγονται λεξικά από το ρήμα, ενώ σε αγκύλες είναι ο ρόλος που η πραγμάτωση του οποίου δεν είναι υποχρεωτική όταν εμφανίζεται ή υπονοείται από το συγκεκριμένο

Άλλες προσεγγίσεις

Ολοκληρώνοντας το κεφάλαιο που αναφέρεται στην εναλλαγή του ψεκάζω και του φορτώνω, θα ήθελα να αναφερθώ συνοπτικά σε κάποιες άλλες θεωρίες που έχουν υποστηριχτεί κατά καιρούς.

Θα ξεκινήσω με τον Pinker καθώς η συμβολή του στο χώρο της μελέτης της συντακτικής εναλλαγής είναι πολύ σημαντική κι επηρέασε θεωρίες μεταγενέστερών του. Ο ίδιος υποστηρίζει ότι αυτή η εναλλαγή οφείλεται σε ένα λεξικό κανόνα στη σημασιολογική δομή:

Είναι ένας κανόνας που παίρνει ένα ρήμα που περιέχει στη σημασιολογική του δομή τον πυρήνα 'το X προκαλεί στο Y να μετακινηθεί μέσα ή πάνω στο Z' και το μετατρέπει σε ένα νέο ρήμα η σημασιολογική του δομή του οποίου περιέχει τον πυρήνα 'το X προκαλεί στο Z να αλλάξει κατάσταση μέσω της μετακίνηση του Y μέσα ή πάνω σε αυτό. (Pinker, 1989: 79)

Πρόκειται επομένως για την άποψη που αργότερα υιοθέτησαν και οι Levin & Hovav ότι οι δύο πραγματώσεις της τοπικής εναλλαγής αναφέρονται στην αλλαγή-θέσης από τη μια και την αλλαγή-κατάστασης από την άλλη.

Μια άλλη προσέγγιση είναι αυτή του Baker (1988) με την (Uniformity of Theta Assignment Hypothesis (UTAH)), σύμφωνα με την οποία οι ίδιες θεματικές σχέσεις ανάμεσα στα αντικείμενα παρουσιάζονται με ίδιες δομικές σχέσεις ανάμεσα σε αυτά τα αντικείμενα στο επίπεδο της βαθείας δομής (D-structure). Δεδομένου ότι το υποκείμενο πραγματώνεται από τον δράστη στις εργαστικές (ergative) γλώσσες, τι γίνεται με τους υπόλοιπους θεματικούς ρόλους και ποιος προβάλλεται ως άμεσο αντικείμενο;

Η ερώτηση αυτή απαντάται από τον ίδιο τον Baker αναφέροντας ότι στην περίπτωση της τοπικής εναλλαγής οι θεματικοί ρόλοι είναι διαφορετικοί και τα μέλη τους δημιουργούνται από τη βάση. Η επιλογή του άμεσου αντικειμένου γίνεται με σημασιολογικά κριτήρια όπως είναι αυτό του incremental themehood και του ποια από τις δύο οντότητες είναι αυτή που επηρεάζεται πλήρως καθώς επίσης καθορίζει και την όψη του ρήματος.

Μια ανάλυση που βρίσκεται πολύ κοντά στον Baker είναι αυτή του Damonte (2005). Πρόκειται μια προσέγγιση που αναφερόμενη στην τοπική εναλλαγή υποστηρίζει ότι οι δύο δομές μοιράζονται την ίδια αρχική συντακτική δομή. Προχωρώντας ακόμα περισσότερο ο Damonte δηλώνει ότι η δομή που έχει ως άμεσο αντικείμενο την ουσία είναι αυτή που βρίσκεται πιο κοντά στην αρχική συντακτική δομή, ενώ στη δομή που η τοποθεσία πραγματώνεται ως άμεσο αντικείμενο προστίθενται κι άλλες συντακτικές διαδικασίες για τη δημιουργίας της.

Εναλλαγή του Πλάγιου Ορίσματος ως Υποκείμενο ('Oblique' Subject Alternation)

Ένα είδος εναλλαγής που επίσης εμφανίζονται στα ρήματα μελέτης είναι η εναλλαγή του locatum ως υποκείμενο. Πρόκειται για μια υποκατηγορία της εναλλαγής του πλάγιου ορίσματος ως υποκείμενο η οποία δεν έχει μελετηθεί στο βαθμό της τοπικής εναλλαγής. Αφορά μια κατηγορία ρημάτων και η εναλλαγή αλλάζει ουσιαστικά τον αριθμό των ονοματικών φράσεων που εμφανίζονται με ένα ρήμα:

Αυτές οι εναλλαγές περιέχουν ρήματα τα οποία έχουν υποκείμενο «δράστη», αλλά εναλλακτικά μπορούν να πάρουν ονοματικές φράσεις που πραγματώνονται σε προθετικές φράσεις όταν το ρήμα παίρνει κανονικά το υποκείμενο «δράστης». (Levin, 1993: 79)

Στην εναλλακτική κατά την οποία το πλάγιο όρισμα εμφανίζεται ως αντικείμενο το κανονικό υποκείμενο δεν εκφράζεται.

Εναλλαγή του locatum ως υποκείμενο (Locatum Subject Alternation)

Αφορά την ομάδα των ρημάτων τύπου 'γεμίζω'. Πρόκειται για ρήματα που μετέχουν και αυτά στην τοπική εναλλαγή. Η εναλλαγή του locatum ως υποκείμενο λαμβάνει χώρα όταν το πλάγιο όρισμα που κανονικά εκφράζεται με προθετική φράση εκφράζεται ως υποκείμενο και σε αυτή την παραλλαγή η πρόταση γίνεται κατανοητή ως περιγραφή μια κατάστασης (Jackendoff, 1990b).

Τέλος, ενώ είναι πιθανό να ειπωθεί ότι οι locatum φράσεις που εμφανίζονται με αυτά τα ρήματα είναι στην πραγματικότητα όργανα/ εργαλεία (instruments), καθώς πραγματώνονται με προθετικές φράσεις που εισάγονται με 'με', κι ότι απλά οι locatum φράσεις είναι απλά μια ειδική κατηγορία του οργάνου, υπάρχουν πολλοί λόγοι για τους οποίους δεν αναφερόμαστε σε αυτά ως όργανο (Levin, 1993: 81-82)

Ρήματα που Απορροφούν Μορφολογικά Κάποιο Όρισμα (Denominals)

Έχοντας παρουσιάσει τα δύο κεντρικά θεωρητικά σημεία στα οποία εστιάζει η εργασία, θα ήθελα να αναφερθώ σε δύο άλλα ζητήματα τα οποία αφορούν ορισμένα μόνο ρήματα. Το πρώτο ζήτημα αφορά τα ρήματα που απορροφούν μορφολογικά κάποιο όρισμα, ενώ το δεύτερο σχετίζεται με τις αποτελεσματικές δομές στα ελληνικά. Στα ρήματα, τα οποία μελετώνται στην παρούσα εργασία, περιλαμβάνεται μια μεγάλη κατηγορία ρημάτων η οποία εμφανίζει το εξής κοινό χαρακτηριστικό: απορροφά μορφολογικά κάποιο όρισμα. Στην συγκεκριμένη περίπτωση το όρισμα αυτό μπορεί να είναι είτε το *locatum* δηλαδή η προστιθέμενη ουσία (βουτυρώνω) είτε το *location*, η τοποθεσία (πακετάρω). Για το λόγο αυτό τα συγκεκριμένα ρήματα στην ξενόγλωσση βιβλιογραφία αναφέρονται ως *locative* ρήματα.

Θεωρίες για την μορφολογική παραγωγή των ρημάτων

Γενικά πρόκειται για μια μεγάλη κατηγορία ρημάτων σε όλες τις γλώσσες για την οποία έχουν διατυπωθεί πολλές ερμηνείες για τη διαδικασία σχηματισμού τους. Μια από αυτές που εκφράστηκαν ήδη από το 1984 είναι η διαδικασία της ενσωμάτωσης. Ο όρος της ενσωμάτωσης γενικά χρησιμοποιείται, σύμφωνα με τον ορισμό του Mithun (1984: 848), για να χαρακτηρίσει ένα ‘συγκεκριμένο τρόπο σύνθεσης στον οποίο ένα ρήμα (P) και ένα ουσιαστικό (O) συνδυάζονται με τέτοιο τρόπο ώστε να σχηματίσουν ένα καινούριο ρήμα’. Στο χώρο της γλωσσολογίας υπάρχει διαρκής ενασχόληση με αυτό το αντικείμενο καθώς ερμηνείες όπως αυτή που δόθηκε από τον Mithun δημιουργεί ένα ευρύ πεδίο διαχρονικών συζητήσεων ανάλογα με τον τρόπο που οι ερευνητές αντιλαμβάνονται τις έννοιες της ‘σύνθεσης’, του ‘ρήματος’ και του ‘ουσιαστικού’.

Μια επικρατούσα άποψη για τη μορφολογική παραγωγή των συγκεκριμένων ρημάτων, όπως δηλώνεται από τους Hale & Keyser (1993) είναι ότι η παραγωγή τους οφείλεται στη λεξικό – συντακτική ενσωμάτωση

(incorporation) ή μετακίνηση της κεφαλής (head movement): (Hale & Keyser, 1993: 9 & 58)

«Η μετακίνηση κεφαλής είναι μια διαδικασία που περιορίζεται από κάποια συντακτικά αξιώματα και επομένως αναμένεται να περιορίζει το εύρος των θεωρητικά πιθανών ενσωματώσεων. Εάν αυτή είναι, εμπειρικά, η περίπτωση, τότε σε αυτό το βαθμό επιβεβαιωνόμαστε στην άποψη μας ότι οι λεξικές διαδικασίες τις οποίες μελετούμε επηρεάζουν τις δομές των ορισμάτων των λεξικών αντικειμένων, επιβεβαιωνόμαστε στην άποψη μας ότι οι δομές των ορισμάτων είναι οι ίδιες αντικείμενο της σύνταξης.»
(Hale & Keyser, 1993: 59)

Σε αντίθετη περίπτωση, εάν δηλαδή ο σχηματισμός των denominals δεν οφειλόταν σε συντακτικές αρχές θα περιμέναμε να σχηματίζονται δομές όπως η παρακάτω:

1. *Μηχανώθηκε το κρασί στο μπουκάλι

(η μηχανή τοποθέτησε το κρασί μέσα στο μπουκάλι. Μια μηχανή εμφιάλωσε τα μπουκάλια)

Αυτό το κενό τόσο στα αγγλικά (όπως το παρουσιάζουν οι προαναφερθέντες συγγραφείς) όσο και στα ελληνικά οφείλεται στο γεγονός ότι τα ρήματα αυτά σχηματίζονται με τη διαδικασία της ενσωμάτωσης συμπληρώματος και δεν μπορούν να πραγματωθούν με την ενσωμάτωση ενός υποκειμένου:

«Είναι ευρέως γνωστό ότι το υποκείμενο (δηλαδή, ένα υποκείμενο που προέρχεται από ένα εξωτερικό όρισμα) δεν μπορεί να ενσωματωθεί στο ρήμα που δείχνει το κατηγορημα του. Ενδεχομένως, η ενσωμάτωση με τη θέση του υποκειμένου,

εξωτερική της ΡΦ θα παραβίαζε το ECP (Empty Category Principle)⁹» (Hale & Keyser, p. 60)

Για τα αγγλικά έχει δημιουργηθεί μια βάση δεδομένων που περιλαμβάνει τα περισσότερα ρήματα που εντάσσονται σε αυτή την κατηγορία από τους Clark & Clark (1979). Η βασική τους διαφορά με τα ελληνικά είναι ότι η αγγλική έχει τη δυνατότητα σε πολλές περιπτώσεις, σε επίπεδο λήμματος, να χρησιμοποιεί τον ίδιο τύπο ως ουσιαστικό και ως ρήμα. Η ελληνική δεν έχει αυτή τη δυνατότητα, λόγω της μορφολογικής της ποικιλίας στο σχηματισμό ρημάτων.

Θεωρίες για τη σημασιολογική δομή των ρημάτων

Στο παρόν υποκεφάλαιο θα αναφερθούν συνοπτικά δύο απόψεις, αυτές του Jackendoff και του Pinker που αφορούν την σημασιολογική δομή των ρημάτων που απορροφούν μορφολογικά κάποιο όρισμα, στην δική μας περίπτωση των locative ρημάτων. Αρχικά, ο Pinker (1989) προτείνει ότι τα location ρήματα (π.χ. πακετάρω) σχετίζονται λεξικά με το παρακάτω σημασιολογικό πρότυπο:

2. X CAUSE [y GO TO z] X CAUSE [y GO TO πακέτο]

Από την άλλη, τα locatum ρήματα (π.χ. βουτυρώνω) προέρχονται λεξικά μέσω της διαδικασίας της Διαδικασίας της Λεξικής Υποταγής (Lexical Subordination Process) όπως περιγράφεται με τον παρακάτω κανόνα:

3. X CAUSE [z GO TO STATE] BY MEANS OF [X CAUSE[y GO TO z]]
4. X CAUSE [z GO TO STATE] BY MENAS OF [X CAUSE[βούτυρο GO TO z]]

⁹ Το ECP έχει προταθεί από τον Baker και ορίζεται ως εξής:

“Only the lowest (most deeply embedded) Th-role can be “incorporated”, i.e. expressed by the noun of a denominal verb.”

Ο Jackendoff (1990) αναφέρει ότι οι διαδικασίες σχηματισμού των location και locatum ρημάτων έχουν παρόμοιες νοητικές λεξικές δομές (lexical conceptual structures), ενώ η βασική διαφορά μεταξύ των δύο ομάδων είναι ότι στα μεν location ρήματα το ενσωματωμένο όρισμα είναι ο Στόχος (Goal) ενώ στα δε locatum ρήματα είναι το Θέμα (Theme).

Η Levin (1993: 3) αναφέρει ότι ο φυσικός ομιλητής γνωρίζει τους περιορισμούς στη διαδικασία δημιουργίας denominal.

Ανάλυση και παρατηρήσεις των δεδομένων

Στα ρήματα μελέτης περιλαμβάνονται ρήματα αυτού του είδους τα οποία απορροφούν μορφολογικά το όρισμα που δηλώνει είτε το δοχείο, τη μάζα ή την επιφάνεια μέσα ή πάνω στην οποία τοποθετείται η ουσία (location) π.χ. εμφιαλώνω είτε την ουσία που τοποθετείται μέσα σε ένα δοχείο ή πάνω σε μια επιφάνεια (locatum) π.χ. αλευρώνω. Αναλυτικά, στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται τα ρήματα της παρούσας εργασίας και το όρισμα το οποίο απορροφούν:

ΡΗΜΑ	LOCATION	LOCATUM
αλατίζω		αλάτι
αλατοπιπερώνω		αλάτι & πιπέρι
αλευρώνω		αλεύρι
αλμυρίζω		αλμύρα
ασπρίζω		άσπρο
ασβεστώνω		ασβέστη
ασταρώνω		αστάρι
βάφω		

βερνικώνω	βερνίκι
βουτυρώνω	βούτυρο
γυψώνω	γύψος
εμφιαλώνω	φιάλη
επιπλώνω	έπιπλο
επιχαλκώνω	χαλκός
επιχρυσώνω	χρυσός
ζαχαρώνω	ζάχαρη
θειαφίζω	θειάφι
καπάκωνω	καπάκι
καραμελώνω	καραμέλα
καρυκεύω	καρύκευμα
κερώνω	κερί
λαδώνω	λάδι
λασπώνω	λάσπη
λιβανίζω	λιβάνι
μελώνω	μέλι
μπαζώνω	μπάζο
μπογιατίζω	μπογιά

μυρώνω	μύρο
νερώνω	νερό
πακετάρω	πακέτο
πεταλώνω	πέταλο
πιπερώνω	πιπέρι
σιροπιάζω	σιρόπι
σκονίζω	σκόνη
σμαλτώνω	σμάλτο
σοβαντίζω	σοβάς
σταχτώνω	στάχτη
στοκάρω	στόκος
τσιμεντώνω	τσιμέντο
χαλικώνω	χαλίκι
χλωριώνω	χλώριο
χρωματίζω	χρώμα

Πίνακας 6: Ρήματα που απορροφούν μορφολογικά κάποιο όρισμα

Τα περισσότερα από τα locatum ρήματα τα οποία μελετούνται εδώ, ανήκουν στην κατηγορία την οποία η Levin στο βιβλίο της *English Verb Classes and Alternations*, ονομάζει *butter verbs* (για τις ανάγκες της παρούσας εργασίας θα τα μεταφράσουμε ως ρήματα τύπου βουτυρώνω). Οι συντακτικές τους δομές δεν ποικίλουν ιδιαίτερα. Είναι χαρακτηριστικό ότι όσα ρήματα

εμφανίζονται στην εργασία δηλώνουν το αποτέλεσμα καθώς όπως προαναφέρθηκε προέρχονται από τη διαδικασία της ενσωμάτωσης. Αντίθετα, εάν ένα ρήμα αυτής της κατηγορίας ανήκει στα ρήματα τρόπου όπως για παράδειγμα το ρήμα σκουπίζω, το οποίο όμως δεν ενσωματώνει την ουσία ή την τοποθεσία αλλά το εργαλείο μέσω του οποίου γίνεται η διαδικασία, τότε αυτό προέρχεται από τη διαδικασία της συγχώνευσης όπου ο τρόπος απλά συγχωνεύεται στο ρήμα και καμία μετακίνηση δε λαμβάνει χώρα (Bleotu, 2014). Αυτό σημαίνει ότι το 'σκουπίζω' μπορεί να μετέχει στην «τοπική εναλλαγή» (locative alternation), σε αντίθεση με όλα τα υπόλοιπα τα οποία είναι ρήματα αποτελέσματος κι ως συνέπεια δεν μετέχουν σύμφωνα με τις Levin & Hovav σε κανένα είδος συντακτικής εναλλαγής εκτός από την εναλλαγή αιτιακής και μη αιτιακής μορφής.

Συνήθως συντάσσονται με ένα άμεσο αντικείμενο το οποίο δηλώνει την επιφάνεια. Πολύ συχνά όμως, δέχονται μια προθετική φράση 'με' η οποία μπορεί να δηλώνει είτε το εργαλείο που χρησιμοποιείται για να τοποθετηθεί η ουσία είτε την ουσία. Στην δεύτερη περίπτωση, η χρήση της προθετικής φράσης γίνεται για να προσδιορίσει είτε την ποσότητα της ουσίας που χρησιμοποιείται ή για να προσδιορίσει το είδος της ουσίας. Παράδειγμα:

5. Βουτυρώνουμε το φύλλο με λίγη μαργαρίνη. (εδώ δηλώνεται και η ποσότητα και το είδος του βουτύρου που χρησιμοποιείται)
6. Βουτυρώνουμε το φύλλο με ένα πινέλο. (με την προθετική φράση δηλώνεται το εργαλείο)

Είναι χαρακτηριστικό ότι δεν είναι δυνατή η ταυτόχρονη πραγμάτωση των δύο προθετικών φράσεων:

7. *Βουτυρώνουμε το φύλλο με λίγη μαργαρίνη με ένα πινέλο.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον σε αυτή την κατηγορία παρουσιάζουν τα ρήματα που έχουν τη σημασία της βύθισης. Πρόκειται για ρήματα όπως το 'σιροπιάζω' στα οποία συναντάμε και μια ακόμη συντακτική δομή, αυτή της προθετικής φράσης 'σε' η οποία δηλώνει τη μάζα μέσα στην οποία τοποθετείται η

επιφάνεια που, στο εν λόγω παράδειγμα, πρόκειται να σιροπιαστεί. Για παράδειγμα:

8. Σιροπιάζουμε τα μελομακάρονα (μέσα) σε καυτό σιρόπι.

Σε αντίθεση με το 'βουτυρώνω' το οποίο μπορεί να γίνει μόνο με την διαδικασία της επάλειψης, το 'σιροπιάζω' περιλαμβάνει δύο διαδικασίες τοποθέτησης της ουσίας. Τόσο την επάλειψη όσο και την βύθιση μέσα σε μια μάζα. Επομένως, η εμφάνιση μιας ακόμα συντακτικής δομής οφείλεται σε καθαρά σημασιολογικούς λόγους.

Ένα ακόμα ρήμα στην κατηγορία αυτή, που αξίζει να αναφέρουμε είναι το 'λαδώνω' καθώς σε αντίθεση με τα άλλα ρήματα τα οποία ανήκουν στην κατηγορία απορρόφησης ορίσματος, ενδέχεται να πάρει και άμεσο αντικείμενο που δηλώνει την ουσία η οποία τοποθετείται. Η σύνταξη αυτή είναι εφικτή μόνο αν υπάρχει ταυτόχρονη εμφάνιση προθετικές φράσης 'με' που να εκφράζει σημασιολογικά το εργαλείο. Στην περίπτωση αυτή, που αποτελεί και την μοναδική εξαίρεση, έχουμε υποχρεωτική ταυτόχρονη συνύπαρξη δύο συντακτικών δομών. Παράδειγμα:

9. *Λαδώνετε με το ειδικό πινέλο ελαιόλαδο ελαφρά ένα στρογγυλό πυράντοχο σκεύος και στρώνετε τέσσερα φύλλα , τα οποία τα έχετε επίσης λαδώσει.* (πηγή: <http://www.zanteraisins.gr/el/content/10-recipes>)

Μια ακόμα υποκατηγορία αυτής της ομάδας είναι τα ρήματα που σχηματίζονται με το πρόθημα επι-. Πρόκειται για μια παρατήρηση η οποία είναι καθαρά μορφολογική κι αξίζει να αναφερθεί ότι εξαιτίας του προθήματος τα ρήματα αυτά δηλώνουν ξεκάθαρα την διαδικασία της επάλειψης. Επομένως, το locatum δηλαδή η ουσία που τοποθετείται, στην περίπτωση αυτή ο χαλκός κι ο χρυσός δεν τοποθετούνται μέσα σε κάποια δοχείο αλλά επαλείφονται πάνω σε μια επιφάνεια.

Μελετώντας τα ρήματα αυτά, διαπιστώθηκαν αρκετές σημασιολογικές διαφορές στην χρήση τους. Μια από αυτές αφορά το ρήμα 'σταχτώνω'. Πρόκειται για μια σημασία η οποία προέρχεται από το χώρο της φυτολογίας κι

αφορά μια αρρώστια των φυτών (κυρίως των τριαντάφυλλων) κατά την οποία τα φύλλα τους αποκτούν μια ουσία που μοιάζει με στάχτη. Προφανώς τέτοιες σημασίες δεν μας απασχόλησαν καθώς για τη μελέτης τους κρίνεται απαραίτητη η συμβουλή ειδικού, αλλά από τη στιγμή που υπάρχουν στα δεδομένα μας αξίζει να αναφερθεί έστω κι επιγραμματικά.

Όπως προαναφέρθηκε τα location και locatum ρήματα μετέχουν στην συντακτική εναλλαγή που ονομάζεται causative- inchoative (αιτιακή- μη αιτιακή) καθώς είναι ρήματα που δηλώνουν το αποτέλεσμα. Είναι χαρακτηριστικό ότι στη μη αιτιακή τους μορφή τα ρήματα αποκτούν διαφορετική σημασία η οποία δε σημαίνει απαραίτητα την επίθεση ουσίας σε επιφάνεια. Δίνονται παρακάτω δύο χαρακτηριστικά παραδείγματα:

10. Τα μακαρόνια λάσπωσαν.

11. Η ρεβυθάδα καραμέλωσε.

Είναι εμφανές ότι στο παράδειγμα 10 δεν είναι δυνατόν να τοποθετήθηκε λάσπη μέσα στα μακαρόνια ενώ στο παράδειγμα 11 δεν έχει τοποθετηθεί καραμέλα μέσα στη ρεβυθάδα. Τα παραδείγματα αυτά αναφέρονται στην υφή την οποία έχουν αποκτήσει τα υποκείμενα τους, η οποία είναι παρόμοια με την ουσία που απορροφάται μορφολογικά από τα παραπάνω ρήματα. Επομένως, στη μη αιτιακή τους μορφή κάποια από τα ρήματα που περιγράφονται στο κεφάλαιο αποκτούν διαφορετική σημασία, αυτή της αλλαγής κατάστασης και η οποία δεν ανήκει σε αυτές που ερευνώνται από την παρούσα εργασία.

Αποτελεσματικές Δομές

Οι αποτελεσματικές δομές έχουν αποτελέσει εδώ και χρόνια αντικείμενο μελέτης της γλωσσολογίας καθώς θέτουν σημαντικά ερωτήματα τόσο στη σύνταξη όσο και στη σημασιολογία. Υπάρχουν γλώσσες που εμφανίζουν αποτελεσματικές δομές σε μεγάλη συχνότητα (όπως για παράδειγμα τα αγγλικά) κι άλλες όπως είναι η ελληνική που η εμφάνιση των αποτελεσματικών δομών είναι περιορισμένη.

Είναι σημαντικό ότι οι έρευνες για τις αποτελεσματικές δομές στα ελληνικά είναι περιορισμένες. Στην παρούσα εργασία θα αναφερθώ στο άρθρο των Giannakidou & Merchant χωρίς απαραίτητα να ενστερνίζομαι όλες τους τις απόψεις κάτι το οποίο θα αποδειχθεί κι από την κριτική μου στη συνέχεια.

Προκειμένου να αναπτυχθεί μια θεωρία για τις αποτελεσματικές δομές είναι σημαντικό να κάνουμε ορισμένες διευκρινίσεις και διακρίσεις από άλλες παρόμοιες δομές. Αρχικά, όταν συζητάμε για δευτερογενές αποτελεσματικό κατηγορήμα (resultative secondary predication) δεν εννοούμε τα επιρρηματικά κατηγορούμενα που είναι επίσης μια ευρεία κατηγορία παρόμοια με το δευτερογενές αποτελεσματικό κατηγορήμα, τα οποία αποτελούνται από ένα ρήμα και ένα επίθετο αλλά δεν έχουν αιτιώδη ερμηνεία (causal interpretation) (Kratzer, 2004: 3):

- (1) Ο Παύλος οδήγησε μεθυσμένος → επιρρηματικό κατηγορούμενο το οποίο ελέγχεται από το υποκείμενο (subject- oriented depictive)
- (2) Μην τρώς το κρέας ωμό → επιρρηματικό κατηγορούμενο το οποίο ελέγχεται από το αντικείμενο (object- oriented depictive)
(Giannakidou & Merchant, 1999: 2)

Επίσης, οι ίδιοι διαχωρίζουν τις αποτελεσματικές δομές από τις μικρές προτάσεις (small clauses) που χρησιμοποιούνται ως συμπληρώματα σε κατηγορήματα όπως το 'θέλω' και το 'θεωρώ', αυτό όμως στην περίπτωση της λεξικής λειτουργικής γραμματικής δεν διαφέρει από την προηγούμενη περίπτωση:

- (3) Θέλω αυτό τον άντρα νεκρό
- (4) Θεωρούμε τον Κώστα ανόητο (Giannakidou & Merchant, 1999: 2)

Όπως αναφέρουν και οι Giannakidou & Merchant τα συντακτικά αποτελεσματικά δευτερογενή κατηγορήματα (όπως εμφανίζεται στα αγγλικά (5)) δεν είναι διαθέσιμα για την ελληνική γλώσσα:

(5) Giannis scrubbed his plate clean

(6) Ο Γιάννης σκούπισε το πιάτο του (*καθαρό) (Giannakidou & Merchant, 1999: 3)

Παρ' όλα αυτά υπάρχουν ορισμένα ρήματα, τα οποία αποτελούν εξαιρέσεις στο γενικό κανόνα για τα ελληνικά, κι εμφανίζουν το δευτερογενές αποτελεσματικό κατηγορήμα:

(7) Βάφω την πόρτα κόκκινη

(8) Η κόρη μου θέλει να κόψει τα μαλλιά της κοντά

(9) Έκανε τη ζωή μου δύσκολη (Giannakidou & Merchant, 1999: 3)

Αυτό που διαφοροποιεί αυτά τα κατηγορήματα από τα υπόλοιπα τα οποία δε δέχονται αποτελεσματικές δομές κανονικού τύπου, όπως οι παραπάνω, είναι ότι ανήκουν στην κατηγορία των μορφολογικά 'απλών' (simplex) ρημάτων.

Πιο συγκεκριμένα οι Giannakidou & Merchant στο άρθρο τους του 1999 'Why Giannis can't scrub his plate clean: On the absence of resultative secondary predication in Greek' υποστηρίζουν ότι αυτή η απουσία οφείλεται στην παρουσία παραγωγικών επιθημάτων τα οποία δηλώνουν κάποια τελική κατάσταση δηλαδή κάποιο αποτέλεσμα.

Ένας από τους βασικούς κανόνες που ισχύει στις αποτελεσματικές δομές είναι ο γενικευτικός κανόνας τους Tenny σύμφωνα με τον οποίο:

Tenny's generalisation:

Μόνο ένα αποτέλεσμα είναι δυνατό να εκφράζεται ανά σύνθετο γεγονός.

Έχοντας το παραπάνω ως δεδομένο, το αποτέλεσμα δεν είναι δυνατόν να εκφράζεται δύο φορές μέσα στο ίδιο γεγονός κι επομένως από τη στιγμή που υπάρχουν επιθήματα όπως τα -ίζω, -ωνω, -ενω, και -ευω, τα οποία είναι ιδιαίτερα παραγωγικά για τα ελληνικά και δηλώνουν αποτέλεσμα, δεν μπορούν να συντάσσονται με δευτερογενή αποτελεσματικά κατηγορήματα (Giannakidou & Merchant, 1999: 4)

Προτού περάσουμε στην ανάλυση των επιθημάτων και στην επιπλέον επεξήγηση του φαινομένου, είναι χρήσιμο να αναφέρουμε ότι υπάρχουν αγγλικά ρήματα (σε περιορισμένο αριθμό) που ακολουθούν τον γενικό κανόνα των ελληνικών

ρημάτων. Τα ρήματα αυτά έχουν επιθήματα όπως το -ify και το -en, τα οποία επίσης δηλώνουν την αποτελεσματικότητα. Επομένως, η απουσία του αποτελεσματικού κατηγορήματος στα συγκεκριμένα ρήματα επιβεβαιώνει την άποψη ότι η παραγωγική μορφολογία και πιο συγκεκριμένα η επιθηματοποίηση είναι αυτή που ενοχοποιείται για την έλλειψη δομών δευτερογενών αποτελεσματικών κατηγορημάτων.

Αναλύοντας τα επιθήματα στο πλαίσιο της σημασιολογίας οι Giannakidou & Merchant χρησιμοποίησαν το λ-λογισμό ώστε να αποδείξουν ότι μέσα από το ρήμα ή καλύτερα μέσα από το επίθημα δίνεται ήδη μια τελική κατάσταση. Θα αναλύσουμε την πρόταση 'Ο Γιάννης καθαρίζει το πιάτο', δίνοντας τη λογική πρόταση για το λήμμα 'καθαρ-' (10) για το επίθημα '-ίζω' (11) και τέλος για ολοκληρή την πρόταση (12) (Giannakidou & Merchant, 1999: 7):

(10) $[[\text{kathar-}]] \Rightarrow \lambda s \lambda x. \text{clean}(s, x)$

(11) $[[\text{-izo}]] \Rightarrow \lambda P \lambda y \lambda x. \exists e [DO(e, x, y) \ \& \ \exists s [P(s, y) \ \& \ CAUS(e, s)]]^{10}$

(12) $[1] \lambda s \lambda x. \text{clean}(s, x)$

[2] $\lambda P \lambda y \lambda x. \exists e [DO'(e, x, y) \ \& \ \exists s [P(s, y) \ \& \ CAUS(e, s)]]$

[3] $\lambda P \lambda y \lambda x. \exists e [DO'(e, x, y) \ \& \ \exists s [P(s, y) \ \& \ CAUS(e, s)]] (\lambda s \lambda x. \text{clean}(s, x)) =$
 $\lambda y \lambda x. \exists e [DO(e, x, y) \ \& \ \exists s [\text{clean}(s, y) \ \& \ CAUS(e, s)]]$

[4] $\lambda y \lambda x. \exists e [DO(e, x, y) \ \& \ \exists s [\text{clean}(s, y) \ \& \ CAUS(e, s)]] (\text{the-plate}) =$
 $\lambda x. \exists e [DO(e, x, \text{the-plate}) \ \& \ \exists s [\text{clean}(s, \text{the-plate}) \ \& \ CAUS(e, s)]]$

[5] $\lambda x. \exists e [DO(e, x, \text{the-plate}) \ \& \ \exists s [\text{clean}(s, \text{the-plate}) \ \& \ CAUS(e, s)]] (g) =$
 $\exists e [DO(e, g, \text{the-plate}) \ \& \ \exists s [\text{clean}(s, \text{the-plate}) \ \& \ CAUS(e, s)]]$

(Giannakidou & Merchant, 1999: 7)

Η μετάφραση της λογικής πρότασης όπως δόθηκε από τους Giannakidou & Merchant είναι ότι ο Γιάννης έκανε κάτι στο πιάτο και ως αποτέλεσμα το πιάτο είναι καθαρό. (Giannakidou & Merchant, 1999: 7). Συμπερασματικά, αυτό που στα αγγλικά δίνεται ως δευτερογενές αποτελεσματικό κατηγορήμα κι εμφανίζεται ως επίρρημα στα ελληνικά δεν μπορεί να πραγματωθεί καθώς το ίδιο το επίθημα είναι αυτό που δηλώνει το αποτέλεσμα.

¹⁰ e: event (γεγονός)

s: states (κατάσταση)

DO(e,x,y) e = ένα γεγονός του x που κάνει κάτι στο y (δλδ, η μεταβατική ποικιλία του (KANΩ) DO)

CAUS(e,s) = [e < s & e → s]

Αντιπαραδείγματα (από τα δεδομένα) στη θεωρία των Giannakidou & Merchant

Οι αποτελεσματικές δομές που μπορούμε να συναντήσουμε είναι τις περισσότερες φορές, σε μορφή προθετικής φράσης –σε-. Στα ρήματα μελέτης, οι αποτελεσματικές δομές περιορίζονται σε συγκεκριμένα ρήματα. Πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το ρήμα βάφω (13) καθώς και όσα ρήματα ανήκουν στην κατηγορία ‘τοποθετώ χρώμα [βάφω] σε επιφάνεια’ (14). Στις περιπτώσεις αυτές το χρώμα βρίσκεται σε αποτελεσματική δομή, καθώς είναι αυτό που εκφράζει το αποτέλεσμα της πράξης:

(13) Οι ερευνητές πάντως συμβουλεύουν τις μέλλουσες μητέρες **να μη βάψουν το δωμάτιο του μωρού σε ροζ χρώματα** αν νιώθουν αδιάθετες, καθώς τα αποτελέσματα είναι απλώς στατιστικά. (ΕΘΕΓ)

(14) Θα γίνεις άλλος και θα μπορείς εύκολα να περπατάς στο χιόνι κι ύστερα να το **χρωματίζεις σε ότι απόχρωση θες**.
(<http://katbar40.blogspot.gr/2009/11/blog-post.html>)

Όπως πρόέκυψε από τη συλλογή των δεδομένων, τα συμπεράσματα και οι γενικεύσεις των Giannakidou & Merchant φαίνεται να μην ισχύουν. Υπάρχουν αντιπαραδείγματα τα οποία αποδεικνύουν ότι ρήματα με επιθήματα ‘-ίζω’ και ‘-ώνω’ έχουν τη δυνατότητα να εμφανίζουν αποτελεσματικές δομές. Από τα δεδομένα προκύπτουν τουλάχιστον δύο ρήματα τα οποία αν και σχηματίζονται με παραγωγικά «αποτελεσμάτικα» επιθήματα δεν αποκλείουν το σχηματισμό αποτελεσματικής δομής:

(15) Εναλλακτικά φτιάχνουμε καραμέλα και **καραμελώνουμε φουντούκια σε δάκρυ** και γαρνίρουμε την τούρτα.

(16) Η σύγχρονη εκδοχή του ρομαντισμού κατακτά όλο και περισσότερα σπίτια, όπου για μια άκρως μοντέρνα διακόσμηση σαλονιού, τα έπιπλα σε ρομαντικό, μπαρόκ, ή ρετρό ύφος **μπογιατίζονται σε μοντέρνα «παράδοξα» για το στυλ τους χρώματα**, όπως πορτοκαλί, λαχανί, τρκουάζ, μοβ και συνδυάζονται με μεταλλικές πολυθρόνες ή καρέκλες τραπεζαρίας από πλέξιγκλας σε μοντέρνα γραμμή.

Τέλος, με αυτό το φαινόμενο έχουν ασχοληθεί και οι Alexiadou & Anagnostopoulou, οι οποίες αναφέρουν ότι τα ελληνικά ρήματα τρόπου μπορούν να συνδυαστούν παραγωγικά με προθετικές φράσεις ώστε να αποδώσουν δύο τύπους αποτελεσματικών δομών που εκφράζουν είτε αλλαγή κατάστασης είτε αλλαγή τοποθεσίας, παρ’ ότι στα ελληνικά απουσιάζουν τα αποτελεσματικά επιρρήματα (Alexiadou & Anagnostopoulou, 2011: 1).

Συλλογή Δεδομένων

Με στόχο την μελέτη εμπειρικών δεδομένων συλλέχθηκαν ρήματα με κριτήριο την κοινή σημασία «τοποθετώ μια οντότητα (είτε ουσία είτε αντικείμενο) σε κάποια επιφάνεια ή μέσα σε δοχείο». Αρχικά, για την εξεύρεση των ρημάτων χρησιμοποιήθηκαν οι πίνακες που παρουσιάζονται στο κλασικό βιβλίο της Beth Levin “English Verb Classes and Alternations”. Πιο αναλυτικά, συγκεντρώθηκαν μεταφρασμένα ρήματα στα ελληνικά (η μετάφραση και η επιλογή έγιναν με το γλωσσικό αισθητήριο της ερευνήτριας) από πέντε κατηγορίες ρημάτων (όπως αυτές παρουσιάζονται στο βιβλίο της Levin), είναι και οι εξής: (1) ρήματα τύπου φορτώνω/ ψεκάζω (spray/ load verbs) (2) ρήματα τύπου γεμίζω (fill verbs) (3) ρήματα τύπου βουτυρώνω (butter verbs) και τα (4) ρήματα τύπου ‘βάφω’ (verbs of coloring). Στη συνέχεια, σημαντικό ρόλο στην επιλογή των ρημάτων έπαιξαν και τα λεξικά :

(1) «Αντιλεξικόν ή Ονοματικόν της Νεοελληνικής Γλώσσας» του Θεολόγου Βοσταντζόγλου :

Το Αντιλεξικόν ανήκει στην κατηγορία των ονομαστικών λεξικών, στην οποία συμπεριλαμβάνονται οι θησαυροί και τα λεξικά συνωνύμων (ή/και αντωνύμων), καθώς και άλλα ειδικά λεξικά με αντικείμενο τις λέξεις και τις σχέσεις τους. (Τράπαλης κ.α, 2005, 1)

(2) Αντίστροφο Λεξικό της Άννας Συμεωνίδη- Αναστασιάδη όπως αυτό δίνεται στον ιστότοπο της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα

Τα λεξικά αυτά επιλέχθηκαν γιατί ο τρόπος με τον οποίο είναι δομημένα συνέβαλε στην εύρεση ρημάτων που συσχετίζονται μεταξύ τους σημασιολογικά, έχουν δηλαδή τη σημασία του ‘τοποθετώ ουσία σε επιφάνεια’. Επίσης τα λεξικά αυτά βοήθησαν και στη συλλογή ρημάτων στα οποία αντιληφθήκαμε ότι η σημασία του επιθήματος έχει κάποια σημαντική επίδραση στη σημασία του ρήματος και με βάση αυτή μπορούσε να γίνει και αναζήτηση κοινής σημασίας. Για παράδειγμα τα επιθήματα ‘-ίζω’ και ‘-ωνω’ εμφανίζονται συχνά σε ρήματα που έχουν τη σημασία που έχει μελετηθεί. Αφού συλλέχθηκαν

όλα τα ρήματα προς μελέτη, αναζητήθηκαν δεδομένα τόσο από τον Εθνικό Θησαυρό Ελληνικής Γλώσσας (ΕΘΕΓ) του Ινστιτούτου Επεξεργασίας του Λόγου (ΙΕΛ) όσο από το διαδίκτυο και τη μηχανή αναζήτησης google, προκειμένου να συλλεχθούν όσο περισσότερα δεδομένα τα οποία αφορούν τις συντακτικές δομές των ρημάτων. Στο συγκεκριμένο σημείο, είναι σημαντικό να τονιστεί ότι οι ιστότοποι που επιλέχθηκαν από το διαδίκτυο αποτελούνται κυρίως από προσωπικά ιστολόγια καθώς και σχόλια ανγνωστών τα οποία ελέγχονται προκειμένου να διαπιστωθεί ότι δεν έχουν λάθη ή δεν εμφανίζουν αντιγραμματοκότητες. Επιπρόσθετα θα ήταν χρήσιμο να αναφερθώ συνοπτικά στις δυνατότητες αναζήτησης του Εθνικού Θησαυρού της Ελληνικής Γλώσσας.

ΕΘΕΓ (Εθνικός Θησαυρός της Ελληνικής Γλώσσας)¹¹

Ο ΕΘΕΓ είναι ένα από τα δύο μεγαλύτερα σώματα κειμένων για την ελληνική γλώσσα. Σύμφωνα με το εισαγωγικό σημείωμα που βρίσκεται στην ιστοσελίδα του αποτελείται αυτή τη στιγμή από 47.000.000 λέξεις, οι οποίες λόγω του γεγονότος ότι είναι εμπλουτίζεται συνεχώς, αυξάνονται σταδιακά. Φορέας του Εθνικού Θησαυρού Ελληνικής Γλώσσας είναι το Ινστιτούτο Επεξεργασίας του Λόγου.

Αποτελείται μόνο από γραπτά κείμενα¹. Στο υλικό που χρησιμοποιήθηκε για τη δημιουργία του συγκεκριμένου ηλεκτρονικού σώματος κειμένων, προτιμώνται κείμενα τα οποία έχουν γραφτεί μετά το 1990 κι έχουν δημοσιευτεί σε μέσα με υψηλή αναγνωσιμότητα. Από την άλλη πλευρά, δεν χρησιμοποιούνται κείμενα τα οποία είναι γραμμένα πριν το 1975 (έτος καθιέρωσης της Δημοτικής Γλώσσας ως επίσημης του ελληνικού κράτους), με στόχο την αποφυγή φαινομένων διγλωσσίας, και διαλεκτικά κείμενα καθώς δεν έχουν υψηλή αντιπροσωπευτικότητα στην αποτύπωση της ελληνικής γλώσσας.

Όσον αφορά στις πληροφορίες που μπορεί να βρει ο χρήστης για τα κείμενα από τα οποία αποτελείται ο ΕΘΕΓ, υπάρχει η δυνατότητα εύρεσης των βιβλιογραφικών στοιχείων (τίτλος, συγγραφέας, εκδότης) και των στοιχείων κατηγοριοποίησης. Τα εν λόγω κείμενα, εντάσσονται σε τρεις ευρύτερες

¹¹ <http://hnc.ilsp.gr/>

κατηγορίες, οι οποίες διαφοροποιούνται με βάση (πηγή: <http://hnc.ilsp.gr/info.asp>):

- i. το μέσο δημοσίευσης (βιβλίο, διαδίκτυο, εφημερίδες, περιοδικό, άλλο)
- ii. το γένος/κειμενικό είδος που ανήκουν (βιογραφία, γνώμη, διαφήμιση, επίσημα κείμενα, ιδιωτικά κείμενα, λογοτεχνία πληροφόρηση, συζήτηση, αδιευκρίνιστο)
- iii. το θέμα/περιεχόμενο (ασχολίες, γεωγραφία, επιστήμη, επιχειρήσεις, ιστορία, κοινωνία, τέχνες, υγεία, αδιευκρίνιστο).

Επιλογή Δομών

Οι δομές που επιλέχθηκαν αφορούν όχι μόνο αυτές που έχουν καθιερωθεί αλλά και νέες εμφανίσεις οι οποίες θεωρήθηκαν αποδεκτές από φυσικό ομιλητή. Οι τελευταίες είναι κυρίως δομές που έχουν προέλθει από άλλες γλώσσες (κυρίως μεταφράσεις) κι έχουν αρχίσει να αφομοιώνονται σε μεγάλο βαθμό από τη σύγχρονη Νέα Ελληνική κυρίως στον προφορικό λόγο.

Από τα δεδομένα έχουν εξαιρεθεί δομές των οποίων οι εμφανίσεις είναι ελάχιστες και αν και φαίνονται κατανοητές δεν είμαστε σίγουροι για το αν είναι αποδεκτές από μεγάλος μέρος φυσικών ομιλητών. Για παράδειγμα στην πρόταση «Γέμισε τσίπουρο στο ποτήρι»- δεν πρόκειται για μετάφραση- η σημασία της είναι κατανοητή αλλά παρ' όλα αυτά δεν φαίνεται να είναι μια καθολικά αποδεκτή δομή. Επομένως η κατανόηση δεν είναι το μοναδικό κριτήριο επιλογής των δεδομένων. Ενδεχομένως σε μια μελλοντική μελέτη να γίνει χρήση ερωτηματολογίων σε φυσικούς ομιλητές που θα κρίνουν την γραμματικότητα προτάσεων όπως αυτή.

Αριθμός Δεδομένων

Τα ρήματα τα οποία μελετώνται στην παρούσα εργασία είναι 55, αριθμός που όπως είναι λογικό αντιπροσωπεύει μια μεγάλη κατηγορία των ρημάτων τοποθέτησης ουσίας χωρίς όμως να την εξαντλεί. Στη συνέχεια έχουν

συλλεχθεί περίπου 15 προτάσεις για κάθε ρήμα ώστε να παρουσιάζονται όλες οι συντακτικές δομές. Τα χαρακτηριστικά τόσο της σύνταξης όσο και της σημασίας του κάθε ρήματος έχουν τοποθετηθεί με τη μορφή δυαδικών τιμών (0 ή 1) σε ένα πίνακα του excel, ο οποίος έχει 55 στήλες (όσες δηλαδή κι ο αριθμός των ρημάτων) και 17 γραμμές στις οποίες περιλαμβάνονται σημασιολογικά αλλά κυρίως συντακτικά χαρακτηριστικά. Ο συγκεκριμένος πίνακας αποτέλεσε και την είσοδο στο στατιστικό εργαλείο SPSS ώστε να μελετηθούν τα ποιοτικά χαρακτηριστικά και να εξάγουμε κάποια πρώτα συμπεράσματα για τη συμπεριφορά των ρημάτων και τη δυνατότητα κατηγοριοποίησης τους σε ομάδες.

Τα δεδομένα που έχουν συλλεχθεί από το διαδίκτυο και είναι προτάσεις σε πραγματικές συνθήκες χρήσης του λόγου, βρίσκονται σε αρχεία word κι όπως θα αναφερθεί και στα συμπεράσματα της εργασίας, μελλοντικός στόχος της συλλογής αυτής είναι να επισημειωθούν προκειμένου να αποτελέσουν δεδομένα για ποσοτική έρευνα του φαινομένου.

Συντακτικά και Μορφολογικά Χαρακτηριστικά

Στον πίνακα που δημιουργήθηκε σε excel και στη συνέχεια αποτέλεσε την είσοδο στο στατιστικό εργαλείο SPSS χρησιμοποιήθηκαν κυρίως συντακτικά και ένα μόνο μορφολογικό χαρακτηριστικό. Ο λόγος για τον οποίο δεν επιλέχθηκαν σημασιολογικά στοιχεία ήταν γιατί δεν αποτελούν ένα στέρεο έδαφος πάνω στο οποίο θα μπορούσε η στατιστική να μας δώσει έγκυρα και σίγουρα αποτελέσματα. Όπως είναι γνωστό η σημασιολογία αποτελεί ένα δύσκολο κομμάτι της γλωσσολογίας στο οποίο κυρίαρχο ρόλο παίζει η υποκειμενικότητα. Έτσι για παράδειγμα στοιχεία όπως η άρνηση του αποτελέσματος, που αποτελεί κριτήριο του Beavers για το διαχωρισμό των ρημάτων σε τρόπου κι αποτελέσματος, δεν χρησιμοποιήθηκαν. Ο λόγος είναι ότι αποδείχθηκε πολύ δύσκολο να υπάρξει συμφωνία μεταξύ φυσικών ομιλητών στις τιμές του κριτηρίου. Για παράδειγμα στην πρόταση 'Ο Γιάννης φόρτωσε το φορτηγό με άχυρα', δεν μπορεί να υποστηριχθεί με σιγουρία εάν έχει ή δεν έχει εξαντληθεί η χωρητικότητα του φορτηγού.

Στη συνέχεια του υποκεφαλαίου θα αναλυθούν τα στοιχεία του πίνακα που δόθηκε ως είσοδος στο SPSS, καθώς κι ορισμένες δομές που συναντήσαμε στα δεδομένα και είναι άξιες αναφοράς. Αρχικά, ένα στοιχείο το οποίο δεν χρησιμοποιήθηκε στα ποιοτικά δεδομένα αλλά αποτελεί στοιχείο των ρημάτων [Levin, (1993)] αφορά το εάν η τοποθέτηση της οντότητας γίνεται μέσα σε δοχείο, πάνω σε επιφάνεια ή μέσα σε μάζα:

Ρήμα	...μέσα σε μάζα	...πάνω σε επιφάνεια	...μέσα σε δοχείο
αλατίζω	✓	✓	
αλατοπιπερώνω	✓	✓	
αλείφω		✓	
αλευρώνω		✓	
αλμυρίζω	✓	✓	
ασβεστώνω		✓	
ασπρίζω		✓	
ασταρώνω		✓	
βάφω		✓	
βερνικώνω		✓	
βουτυρώνω	✓	✓	
γαρνίρω		✓	
γεμίζω			✓
γυψώνω		✓	
εμφιαλώνω			✓
επαλείφω		✓	
επαργυρώνω		✓	
επιπλώνω		✓	
επιχαλκώνω		✓	
επιχρίω		✓	

επιχρυσώνω		✓	
ζαχαρώνω		✓	
θειαφίζω		✓	
καπακώνω		✓	
καραμελώνω		✓	
καρικεύω	✓	✓	
κερώνω		✓	
λαδώνω	✓	✓	
λασπώνω		✓	
λιβανίζω			✓
μελώνω		✓	✓
μπαζώνω		✓	✓
μπογιατίζω		✓	
μυρώνω	✓	✓	
νερώνω	✓		
πακετάρω			✓
πασαλείφω		✓	
πασπαλίζω		✓	
παστώνω			✓
πεταλώνω		✓	
πιπερώνω	✓	✓	
ραντίζω		✓	
σιροπιάζω		✓	✓
σκονίζω		✓	(✓)
σμαλτώνω		✓	
σοβαντίζω		✓	
σταχτώνω	✓	✓	

στοκάρω		✓	
στρώνω		✓	
τσιμεντώνω		✓	
φορτώνω		✓	✓
χλωριώνω	✓		
χρωματίζω		✓	
ψεκάζω		✓	

Πίνακας 7 Που τοποθετείται η ουσία στα ρήματα μελέτης

Η πληροφορία που δίνεται στον παραπάνω πίνακα είναι καθαρά σημασιολογική. Σε ορισμένες περιπτώσεις δεν ήταν εύκολη η ταξινόμηση όπως επίσης σε ορισμένα ρήματα έχουν επιλεχθεί παραπάνω από ένας τρόπος τοποθέτησης. Εξαίρεση σε αυτό αποτέλεσαν τα ρήματα τα οποία έχουν το πρόθημα 'επι-' (εξαίρεση: επιπλώνω), το οποίο δηλώνει ξεκάθαρα την τοποθέτηση της ουσίας πάνω σε επιφάνεια.

Χαρακτηριστικά του Πίνακα που δόθηκαν ως είσοδος στο SPSS

Το μοναδικό μορφολογικό χαρακτηριστικό που χρησιμοποιήθηκε στον πίνακα ήταν η μορφολογική απορρόφηση ορίσματος από το ρήμα. Τα ρήματα που ανήκουν στην ομάδα αυτή έχουν αναλυθεί σε προηγούμενο κεφάλαιο. Ο λόγος για τον οποίο επιλέχθηκε ως στοιχείο του πίνακα ήταν επειδή στα ρήματα τοποθέτησης ουσίας σε επιφάνεια παρατηρούμε μεγάλη συμμετοχή τέτοιων ρημάτων και επομένως ήταν μια πληροφορία που δε θα μπορούσε να αγνοηθεί.

Τα υπόλοιπα χαρακτηριστικά των ρημάτων που αναφέρονται στον πίνακα είναι καθαρά συντακτικά. Αφορούν την επιλογή ορισμάτων από τα κατηγορήματα και την συντακτική τους θέση. Αρχικά, χωρίζονται τα ρήματα με βάση το αν μετέχουν στην αιτιακή και στην μη αιτιακή μορφή. Χαρακτηριστικό είναι πως όλα τα ρήματα που μελετήθηκαν έχουν ως υποκείμενο τον δράστη κι επομένως σχηματίζουν αιτιακή (causative) μορφή. Έπίσης όλα τα ρήματα που μελετήθηκαν παθητικοποιούνται. Το υποκείμενο

του ρήματος στην παθητική φωνή αποτελεί διαφοροποιητικό στοιχείο όπως θα δούμε και παρακάτω.

Τα ρήματα τοποθέτησης ουσίας σε επιφάνεια όταν βρίσκονται στην ενεργητική φωνή έχουν δύο εναλλακτικές στην επιλογή του υποκειμένου. Στην πρώτη περίπτωση (σχηματισμός αιτιακής μορφής) το υποκείμενο είναι έμψυχο και προκαλεί το γεγονός που περιγράφεται από το ρήμα. Όπως ειπώθηκε προηγουμένως αυτό είναι χαρακτηριστικό που συναντάται σε όλα τα ρήματα. Στην δεύτερη περίπτωση, όταν δηλαδή το υποκείμενο που χρησιμοποιείται είναι άψυχο τότε δηλώνεται είτε η ιδιότητα μιας ουσίας να προκαλεί κάτι, π.χ «το ασπράδι σμαλτώνει» είτε η πρόκληση ενός γεγονότος π.χ «τα πασχαλινά αυγά βάφουν τα χέρια». Στην πρώτη εναλλακτική το υποκείμενο χαρακτηρίζεται σημασιολογικά ως 'όρισμα που δηλώνει την προθετικότητα' (intentionality) ενώ στην δεύτερη ως 'causer' ως συμμετέχων που λειτουργεί ως η αιτία της αλλαγής της κατάστασης ενός άλλου συμμετέχοντα στο γεγονός που δηλώνει το ρήμα. Επίσης, υπάρχουν ρήματα από την κατηγορία αυτών που απορροφούν μορφολογικά κάποιο από τα ορίσματα τους τα οποία στην μη αιτιακή μορφή τους δηλώνουν αλλαγή κατάστασης σε παρόμοια με αυτήν που δηλώνει το όνομα που έχουν απορροφήσει (τα μακαρόνια λάσπωσαν) κι όχι την ουσία που τοποθετείται. Το φαινόμενο αυτό περιγράφεται αναλυτικότερα σε προηγούμενο κεφάλαιο.

Όσον αφορά τα υπόλοιπα συμπληρώματα του ρήματος τα χαρακτηριστικά που δόθηκαν σχετίζονται τόσο με την επιλογή ονοματικών όσο και προθετικών φράσεων. Ξεκινώντας από το άμεσο αντικείμενο, χωρίστηκε σε δύο υποκατηγορίες ανάλογα με το αν δηλώνει την τοποθεσία ή την προστιθέμενη ουσία. Οι πραγματώσεις των δύο σημασιολογικών ρόλων, τοποθεσίας (location) και προστιθέμενης ουσίας (locatum) σε ορισμένα ρήματα, γίνονται και με προθετικές φράσεις. Έτσι το μεν πρώτο είναι αντικείμενο προθετικής φράσης με -σε-, ενώ το δεύτερο προθετικής φράσης με -με- (η τιμή 1 δηλώνει τη εμφάνιση του χαρακτηριστικού):

Ρήμα	ΣΕ-location	ΜΕ-locatum	Αντικείμενο -επιφάνεια	Αντικείμενο- ουσία
αλατίζω		1	1	
αλατοπιπερώνω		1	1	
αλείφω	1	1	1	1
αλευρώνω		1	1	
αλμυρίζω/ αρμυρίζω	1	1	1	
ασβεστώνω		1	1	
ασπρίζω (1)		1	1	
ασταρώνω		1	1	
βάφω		1	1	
βερνικώνω		1	1	
βουτυρώνω	1	1	1	
γαρνίρω	1	1	1	1
γεμίζω		1	1	
γυψώνω			1	
εμφιαλώνω	1		1	1
επαλείφω	1	1	1	1
επαργυρώνω		1	1	
επιπλώνω		1	1	
επιχαλκώνω			1	
επιχρίω		1	1	
επιχρυσώνω	1	1	1	
ζαχαρώνω		1	1	
θειαφίζω	1	1	1	
καπακώνω		1	1	
καραμελώνω (1)	1	1	1	
καρικεύω ή καρυκεύω		1	1	
κερώνω	1	1	1	
λαδώνω		1	1	
λασπώνω (1)	1	1	1	
λιβανίζω	1	1	1	1
μελώνω (1)	1	1	1	
μπαζώνω		1	1	
μπογιατίζω	1	1	1	1
μυρώνω		1	1	
νερώνω		1	1	
πακετάρω	1	1		
πασαλείφω	1	1	1	1

πασπαλίζω	1	1	1	1
παστώνω		1	1	
πεταλώνω			1	
πιπερώνω		1	1	
ραντίζω	1	1	1	1
σιροπιάζω	1	1	1	
σκονίζω	1	1	1	1
σμαλτώνω	1		1	
σοβαντίζω		1	1	
σταχτώνω			1	
στοκάρω		1	1	
στρώνω	1	1	1	1
τσιμεντώνω			1	
φορτώνω	1	1	1	1
χαλικώνω		1	1	
χλωριώνω		1	1	
χρωματίζω		1	1	
ψεκάζω	1	1	1	1

Πίνακας 8 Πραγματώσεις του locatum και location στην Ενεργητική Φωνή των ρημάτων

Στο σημείο αυτό είναι σημαντικό να αναφερθούν κάποια παραδείγματα τα οποία αν και αρχικά φαινόταν ότι μοιράζονται τα παραπάνω χαρακτηριστικά, μια προσεκτικότερη ματιά οδηγεί στο συμπέρασμα ότι πρόκειται για άλλες δομές.

Ξεκινώντας από τις προθετικές φράσεις με το -σε- που δηλώνουν την τοποθεσία, υπήρχαν προτάσεις όπως αυτές που ακολουθούν στις οποίες η φράση δεν δηλώνει την τοποθεσία αλλά ένα μέρος της τοποθεσίας. Αυτό σημαίνει ότι πρόκειται για ορίσματα που δεν επιλέγονται από την ρηματική φράση αλλά μάλλον από την ονοματική, που στην πραγματικότητα δηλώνει την τοποθεσία:

1. Πρέπει να στοκάρω καλά τις κυψέλες σε ρόζους και ενώσεις.
2. Λασπώνουμε τα σκαψίματα σε διάφορα σημεία.

Το θέμα που προκύπτει εδώ είναι το εάν η φράση αυτή είναι κάτι που ζητάει το ρήμα, εάν, δηλαδή, πρόκειται για μια φαινομενική και όχι πραγματική ανάγκη της ονοματικής φράσης που πραγματώνει το αντικείμενο.

Επίσης, υπάρχουν ορισμένα ρήματα όπως είναι το σιροπιάζω και το μελώνω τα οποία συντάσσονται με την προθετική φράση –σε- κι έχουν την σημασία του τοποθετώ κάτι μέσα σε ένα δοχείο. Για παράδειγμα «σιροπιάζουμε/μελώνουμε τα μελομακάρона σε ζεστό σιρόπι», οι φράσεις αυτές, αν και θα μπορούσαν να δηλώνουν την ουσία και όχι την τοποθεσία χρησιμοποιήθηκαν από τα δεδομένα μας ως τοποθεσία. Πρόκειται για αλλαγή σημασίας ή καλύτερα αλλαγή τρόπου τοποθέτησης, που η σημασία του δεν έχει αναλυθεί περαιτέρω στην παρούσα εργασία.

Τέλος, προθετικές φράσεις με –σε- συναντήσαμε και σε ορισμένα ρήματα όπως τα βάφω¹² και καραμελώνω τα οποία όμως εκφράζουν αποτελεσματικές δομές:

3. Οι ερευνητές πάντως συμβουλεύουν τις μέλλουσες μητέρες να μη βάψουν το δωμάτιο του μωρού σε ροζ χρώματα.
4. Θα γίνεις άλλος και θα μπορείς εύκολα να περπατάς στο χιόνι κι ύστερα να το χρωματίζεις σε ότι απόχρωση θες.
5. Καραμελώνουμε φουντούκια σε δάκρυ και γαρνίρουμε την τούρτα.

Τα πιο πάνω ρήματα ανήκουν στην μικρή ομάδα των ρημάτων της νέας ελληνικής που υποστηρίζουν αποτελεσματικές δομές. Ενδεχομένως κάποιος να θεωρούσε ότι αυτές οι προθετικές φράσεις δηλώνουν την προστιθέμενη ουσία σε κάποιες περιπτώσεις, δημιουργώντας έτσι μια καινούρια κατηγορία χαρακτηριστικών.

Μια τρίτη κατηγορία ορισμάτων που έχουν τιμή στον πίνακα είναι οι προθετικές φράσεις που δηλώνουν εργαλείο και έχουν ως κεφαλή την πρόθεση –με-. Η δομή αυτή συναντάται με πολύ μεγάλη συχνότητα στα ρήματα τοποθέτησης ουσίας κι αυτός ήταν και ο λόγος που χρησιμοποιήθηκε στον πίνακα. Τα ρήματα που εμφανίζονται με αυτή τη δομή είναι:

¹² Το ρήμα βάφω είναι το μοναδικό που εμφανίζει κατηγορούμενο του αντικειμένου

αλμυρίζω, αλατοπιπερώνω, αλείφω, ασβεστώνω, ασπρίζω, βάφω, βερνικώνω, βουτυρώνω, γεμίζω, επαλείφω, θειαφίζω, καραμελώνω, λαδώνω, λιβανίζω, πασπαλίζω, παστώνω, ραντίζω, σιροπιάζω, σκονίζω, σοβαντίζω, στοκάρω, στρώνω, χλωριώνω, χρωματίζω, ψεκάζω

Πίνακας 9 Ρήματα με 'με-εργαλειο'

Τέλος στον πίνακα σημειώνονται τα ρήματα που μετέχουν σε συντακτικές εναλλαγές. Στην περίπτωση των ρημάτων που μελετήθηκαν οι εναλλαγές διάθεσης (diathesis alternation) είναι δύο. Τα ρήματα που παίρνουν την τιμή 1 σε αυτές τις δύο ιδιότητες είναι:

Συντακτική Εναλλαγή τύπου ψεκάζω/φορτώνω	αλείφω, εμφιαλώνω, επαλείφω, λιβανίζω, μπογιατίζω, πασαλείφω, πασπαλίζω, ραντίζω, σκονίζω, στρώνω, φορτώνω, ψεκάζω
Εναλλαγή της προστιθέμενης ουσίας (locatum) ως υποκείμενο	γαρνίρω, γεμίζω, παστώνω

Πίνακας 10 Ρήματα που συμμετέχουν στις συντακτικές εναλλαγές

Τελευταίο συντακτικό χαρακτηριστικό που δίνεται για την ενεργητική φωνή είναι η σύνταξη του ρήματος με προθετική φράση –από- που δηλώνει την ουσία. Στο σημείο αυτό πρέπει να διευκρινιστεί ότι η συγκεκριμένη σύνταξη απλά παρατηρήθηκε και δεν έχει αναλυθεί περαιτέρω. Τα ρήματα τα οποία φάνηκαν, από την ανάλυση των δεδομένων να έχουν αυτή την δομή είναι τρία: γεμίζω, λασπώνω και μπαζώνω:

6. Η πλαζ αναφέρεται **έχει γεμίσει από παράνομες κατασκευές**, σκάφη αναψυχής, αντηλιακές ομπρέλες.
7. Κάθε χειμώνα έριχναν ψιλοχάλικο για να **μην λασπώνει απ' τα νερά των βροχών**.
8. **Το λιμάνι**, το οποίο σε κάθε κακοκαιρία και κυρίως μετά από την επικράτηση νοτίων ανέμων **μπαζώνει από τα φύκια** με αποτέλεσμα να γίνεται απροσπέλαστο.

Στον Πίνακα που δόθηκε ως είσοδος για το SPSS, για την παθητική φωνή των ρημάτων που όπως παρατηρήθηκε υπάρχει για όλα τα ρήματα τοποθέτησης ουσίας χρησιμοποιήθηκαν δύο χαρακτηριστικά. Αυτά αφορούν την επιλογή του υποκειμένου και πιο συγκεκριμένα αν θα δηλώνεται η τοποθεσία ή η προστιθέμενη ουσία. Είναι χαρακτηριστικό ότι όλα τα ρήματα στην παθητική φωνή δέχονται ως υποκείμενο την τοποθεσία ενώ υποκείμενο που να εκφράζει την ουσία δηλώνεται μόνο σε όσα ρήματα δέχονται στην ενεργητική φωνή άμεσο αντικείμενο που δηλώνει την ουσία.

Έχοντας αναλύσει τον πίνακα που δόθηκε ως είσοδος στο στατιστικό εργαλείο, θα παρουσιαστούν στη συνέχεια τα αποτελέσματα και τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την ανάλυση των ποιοτικών δεδομένων.

Το χαρακτηριστικό των ρημάτων τρόπος-αποτέλεσμα στο SPSS

Στη συλλογή των δεδομένων και στην ταξινόμηση τους χρησιμοποιήθηκε και το κριτήριο του εάν τα ρήματα λεξικοποιούν τον τρόπο ή το αποτέλεσμα. Όπως είναι λογικό δε θα μπορούσε να λείπει μια τέτοια πληροφορία από τον πίνακα. Παρακάτω θα δοθούν τα ρήματα κι ο χαρακτηρισμός τους. Προτού όμως γίνει αυτό είναι σημαντικό να τονιστεί ότι ο χαρακτηρισμός έγινε κυρίως βάσει γλωσσικού αισθητηρίου και δεν στηρίχτηκε πάνω σε κριτήρια. Αυτός ήταν και ο λόγος για τον οποίο το χαρακτηριστικό αυτό χρησιμοποιήθηκε στο SPSS με μεγάλη επιφύλαξη και κάτω από συγκεκριμένες περιστάσεις όπως θα φανεί και από το επόμενο κεφάλαιο. Μελετώντας την θεωρία και πιο συγκεκριμένα τα κριτήρια όπως δόθηκαν από τον Beavers δεν ήταν εύκολο να εφαρμοστούν και το μοναδικό που θα μπορούσε να βοηθήσει το διαχωρισμό ήταν η απουσία αντικειμένου:

Ρήμα	MANNER/RESULT
αλατίζω	result
αλατοπιπερώνω	result
αλείφω	result

αλευρώνω	result
αλμυρίζω/ αρμυρίζω	result
ασβεστώνω	result
ασπρίζω (1)	result
ασταρώνω	result
βάφω	manner
βερνικώνω	result
βουτυρώνω	result
γαρνίρω	result
γεμίζω	manner
γυψώνω	result
εμφιαλώνω	result
επαλείφω	result
επαργυρώνω	result
επιπλώνω	result
επιχαλκώνω	result
επιχρίω	result
επιχρυσώνω	result
ζαχαρώνω	result
θειαφίζω	manner
καπακώνω	result
καραμελώνω (1)	result
καρικεύω ή καρυεύω	result
κερώνω	result
λαδώνω	result
λασπώνω (1)	result
λιβανίζω	manner
μελώνω (1)	result
μπαζώνω	result
μπογιατίζω	manner
μυρώνω	result
νερώνω	result
πακετάρω	manner
πασαλείφω	result
πασπαλίζω	manner
παστώνω	result
πεταλώνω	result
πιπερώνω	result
ραντίζω	manner
σιροπιάζω	result
σκονίζω	result
σμαλτώνω	result
σοβαντίζω	result
σταχτώνω	result
στοκάρω	result
στρώνω	manner

τσιμεντώνω	result
φορτώνω	manner
χαλικώνω	result
χλωριώνω	result
χρωματίζω	manner
ψεκάζω	manner

Πίνακας 11 Διαχωρισμός ρημάτων σε τρόπον κι αποτελέσματος

Στατιστική Επεξεργασία Δεδομένων (SPSS)

Εφαρμόσαμε στατιστική ανάλυση στα δεδομένα (ο πίνακας εισόδου βρίσκεται στο *Παράρτημα*) για να διαπιστώσουμε εάν όντως τα ρήματα που μελετάμε ταξινομούνται σε δύο κατηγορίες και εάν αυτή η ταξινόμηση συμπίπτει με τον διαχωρισμό των ρημάτων σε τρόπου κι αποτελέσματος. Χρησιμοποιήσαμε το εργαλείο στατιστικής επεξεργασίας Statistical Package for the Social Sciences- SPSS (στατιστικό πακέτο για τις κοινωνικές επιστήμες). Πρόκειται για ένα εύχρηστο εργαλείο στατιστικής ανάλυσης δεδομένων, ο χειρισμός του οποίου δεν απαιτεί ιδιαίτερες γνώσεις στατιστικής και για το λόγο αυτό είναι κατάλληλο για κοινωνικές επιστήμες όπως η ψυχολογία και η ανθρωπολογία. Υπάρχουν εκδόσεις του εργαλείου για περιβάλλοντα Windows, UNIX και Macintosh. Το εργαλείο είναι διαθέσιμο στον ιστότοπο <http://www.spss.com/> όπου, πέρα από τις πληροφορίες που μπορεί να βρει κανείς για τη χρήση του, παρέχει και τεχνική υποστήριξη. Από τις διάφορες διαθέσιμες μορφές του SPSS επιλέξαμε το SPSS Base το οποίο είναι επαρκές για την μελέτη των δεδομένων μας. Τέλος, το GUI (graphical user interface) κάνει το εργαλείο φιλικό προς τον χρήστη.

Για την ανάλυση των δεδομένων χρησιμοποιήθηκαν δύο στατιστικές μέθοδοι ώστε να απαντηθούν δύο διαφορετικά ερευνητικά ερωτήματα. Για το πρώτο ερώτημα χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της συσχέτισης (correlation) ενώ για το δεύτερο η συσταδοποίηση με ιεραρχικό αλγόριθμο (clustering with hierarchical algorithm).

Συσχέτιση (correlation)

Κατά τη διερεύνηση του πρώτου ερευνητικού ερωτήματος, η γνώση για το εάν ένα ρήμα είναι τρόπου ή αποτελέσματος θεωρήθηκε δεδομένη. Πιο συγκεκριμένα σε κάθε ρήμα έχουν δοθεί ετικέτες (τρόπος-αποτέλεσμα) οι οποίες βασίζονται τόσο σε συντακτικά όσο και σε σημασιολογικά χαρακτηριστικά. Εάν, λοιπόν, θεωρηθεί ότι ο τρόπος και το αποτέλεσμα είναι μια δεδομένη γνώση ποιά είναι τα συντακτικά χαρακτηριστικά που επηρεάζουν περισσότερο αυτή την επιλογή;

Για την απάντηση αυτού του ερωτήματος εφαρμόστηκε η μέθοδος της συσχέτισης με την οποία διαγιγνώσκεται ο βαθμός συσχέτισης μεταξύ δύο μεταβλητών. Για να εφαρμοστεί η συσχέτιση επιλέγουμε από το menu : *Analyze* →

Correlate → *Bivariate*. Στην παρούσα εργασία η συσχέτιση έγινε με το συντελεστή συσχέτισης Spearman, πρόκειται για ένα μη-παραμετρικό τέστ, που συμβολίζεται με το ελληνικό γράμμα ρ. Με τον συντελεστή αυτό γίνεται χρήση μιας μονότονης συνάρτησης ώστε να περιγραφεί η σχέση μεταξύ δύο μεταβλητών. Ο συντελεστής συσχέτισης δίνει ένα μέτρο της γραμμικής συσχέτισης των μεταβλητών αλλά δεν περιγράφει την αιτιώδη σχέση που τις συνδέει. Ακολουθεί ο πίνακας συσχετίσεων:

Correlations

			μη αιτιακή μορφή (1&2)	caus e	agen t	to (locati on)	PP me- ergalei o	αποτελ εσματι κή δομή σε ΠΦ	από- ουσία	με- (προστι θέμενη) ουσία	κατηγο ρούμεν ο του αντικει μένου (αποτε λέσμα)
Spearman's rho	causative	Correlation Coefficient	.	.	.	.	.	.	.	.	.
		Sig. (2-tailed)	.	.	.	.	.	.	.	.	.
		N	55	55	55	55	55	55	55	55	55
	μη αιτιακή μορφή (1&2)	Correlation Coefficient	.	1.000	.399*	.098	-.040	.022	.191	.070	-.072
		Sig. (2-tailed)	.	.	.003	.478	.771	.876	.162	.613	.602
		N	55	55	55	55	55	55	55	55	55

cause	Correlation Coefficient	.	.399**	1.000	.	-.073	-.030	.158	.479**	-.027	.233
		.	.003	.	.	.597	.825	.250	.000	.843	.087
		55	55	55	55	55	55	55	55	55	55
	agent	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
		.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
		55	55	55	55	55	55	55	55	55	55
	to (location)	.	.098	-.073	.	1.000	.199	.005	.005	.157	-.134
		.	.478	.597	.	.	.145	.971	.971	.253	.331
		55	55	55	55	55	55	55	55	55	55
	PP me-ergaleio	.	-.040	-.030	.	.199	1.000	.166	-.115	.349**	.149
		.	.771	.825	.	.145	.	.225	.403	.009	.277
		55	55	55	55	55	55	55	55	55	55
	αποτελεσματική δομή σε ΠΦ	.	.022	.158	.	.005	.166	1.000	-.078	.107	.486**

	Sig. (2-tailed)	.	.876	.250	.	.971	.225	.	.569	.437	.000
	N	55	55	55	55	55	55	55	55	55	55
από- ουσία	Correlation Coefficient	.	.191	.479*	.	.005	-.115	-.078	1.000	.107	-.038
	Sig. (2-tailed)	.	.162	.000	.	.971	.403	.569	.	.437	.782
	N	55	55	55	55	55	55	55	55	55	55
με- (προστιθέ μενη) ουσία	Correlation Coefficient	.	.070	-.027	.	.157	.349**	.107	.107	1.000	.052
	Sig. (2-tailed)	.	.613	.843	.	.253	.009	.437	.437	.	.706
	N	55	55	55	55	55	55	55	55	55	55
κατηγορο ύμενο του αντικειμέ νου (αποτελέ σμα)	Correlation Coefficient	.	-.072	.233	.	-.134	.149	.486**	-.038	.052	1.000
	Sig. (2-tailed)	.	.602	.087	.	.331	.277	.000	.782	.706	.
	N	55	55	55	55	55	55	55	55	55	55
παθητική φωνή	Correlation Coefficient	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	Sig. (2-tailed)	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	N	55	55	55	55	55	55	55	55	55	55

	αντικείμενο-επιφάνεια	Correlation	.	.072	.080	.	-.139	.124	.038	.038	-.052	.019
		Coefficient	.	.602	.564	.	.313	.366	.782	.782	.706	.893
		Sig. (2-tailed)	.	.602	.564	.	.313	.366	.782	.782	.706	.893
		N	55	55	55	55	55	55	55	55	55	55
	αντικείμενο-ουσία	Correlation	.	-.190	-.227	.	.567**	.180	.009	-.156	.084	-.076
		Coefficient	.	.164	.096	.	.000	.189	.948	.256	.542	.583
		Sig. (2-tailed)	.	.164	.096	.	.000	.189	.948	.256	.542	.583
		N	55	55	55	55	55	55	55	55	55	55
	ρήμα που απορροφά μορφολογικά κάποιο όρισμα	Correlation	.	.208	-.138	.	-.178	-.305*	.003	.003	-.223	-.233
		Coefficient	.	.128	.316	.	.195	.024	.983	.983	.101	.087
		Sig. (2-tailed)	.	.128	.316	.	.195	.024	.983	.983	.101	.087
		N	55	55	55	55	55	55	55	55	55	55
	συντακτική εναλλαγή του ψεκάζω/φορτώνω	Correlation	.	-.172	-.208	.	.538**	.225	.022	-.148	.070	-.072
		Coefficient	.	.208	.128	.	.000	.099	.876	.281	.613	.602
		Sig. (2-tailed)	.	.208	.128	.	.000	.099	.876	.281	.613	.602
		N	55	55	55	55	55	55	55	55	55	55
	συντακτική εναλλαγή της	Correlation	.	.067	.227	.	-.076	.102	-.067	.241	.092	-.033
		Coefficient	.	.067	.227	.	-.076	.102	-.067	.241	.092	-.033

προστιθέ μενης ουσίας ως υποκείμεν ο	Sig. (2- tailed) N	.	.627	.095	.	.583	.457	.626	.076	.505	.813
		55	55	55	55	55	55	55	55	55	55
Manner / Result	Correlatio n Coefficien t	.	.172	.107	.	-.274*	-.313*	-.361**	-.022	-.202	-.258
	Sig. (2- tailed)	.	.208	.439	.	.043	.020	.007	.876	.140	.058
	N	55	55	55	55	55	55	55	55	55	55
υποκείμεν ο- επιφάνεια (παθ. φωνή)	Correlatio n Coefficien t	.	.072	.080	.	-.139	.124	.038	.038	-.052	.019
	Sig. (2- tailed)	.	.602	.564	.	.313	.366	.782	.782	.706	.893
	N	55	55	55	55	55	55	55	55	55	55

Correlations

			παθητικ ή φωνή	αντικείμε νο- επιφάνει α	αντικείμε νο- ουσία	ρήμα που απορρο φά μορφολ ογικά κάποιο όρισμα	συντακτ ική εναλλαγ ή της προστιθ έμενης ουσίας ως υποκείμε νο	συντακτ ική εναλλαγ ή του ψεκάζω /φορτώ νω	συντακτ ική εναλλαγ ή της προστιθ έμενης ουσίας ως υποκείμε νο	Manner / Result	υποκείμε νο- επιφάνει α (παθ. φωνή)
Spearman's rho	causative	Correlation Coefficient	.	.	.	.	.	.	.	.	.
		Sig. (2-tailed)	.	.	.	.	.	.	.	.	.
		N	55	55	55	55	55	55	55	55	55
	μη αιτιακή μορφή (1&2)	Correlation Coefficient	.	.072	-.190	.208	-.172	.067	.172	.072	.072
		Sig. (2-tailed)	.	.602	.164	.128	.208	.627	.208	.602	.602
		N	55	55	55	55	55	55	55	55	55
	cause	Correlation Coefficient	.	.080	-.227	-.138	-.208	.227	.107	.080	.080
		Sig. (2-tailed)	.	.564	.096	.316	.128	.095	.439	.564	.564
		N	55	55	55	55	55	55	55	55	55
	agent	Correlation Coefficient	.	.	.	.	.	.	.	.	.
		Sig. (2-tailed)	.	.	.	.	.	.	.	.	.
		N	55	55	55	55	55	55	55	55	55

	to (location)	Correlation Coefficient	.	-.139	.567**	-.178	.538**	-.076	<u>-.274*</u>	-.139
		Sig. (2- tailed)	.	.313	.000	.195	.000	.583	.043	.313
		N	55	55	55	55	55	55	55	55
	PP me- ergaleio	Correlation Coefficient	.	.124	.180	-.305*	.225	.102	<u>-.313*</u>	.124
		Sig. (2- tailed)	.	.366	.189	.024	.099	.457	.020	.366
		N	55	55	55	55	55	55	55	55
	αποτελεσμ ατική δομή σε ΠΦ	Correlation Coefficient	.	.038	.009	.003	.022	-.067	<u>-.361**</u>	.038
		Sig. (2- tailed)	.	.782	.948	.983	.876	.626	.007	.782
		N	55	55	55	55	55	55	55	55
	από- ουσία	Correlation Coefficient	.	.038	-.156	.003	-.148	.241	-.022	.038
		Sig. (2- tailed)	.	.782	.256	.983	.281	.076	.876	.782
		N	55	55	55	55	55	55	55	55
	με- (προστιθέ μενη) ουσία	Correlation Coefficient	.	-.052	.084	-.223	.070	.092	-.202	-.052
		Sig. (2- tailed)	.	.706	.542	.101	.613	.505	.140	.706
		N	55	55	55	55	55	55	55	55

κατηγορού μενο του αντικειμέν ου (αποτελέσ μα)	Correlatio n Coefficient Sig. (2- tailed) N	.	.019	-.076	-.233	-.072	-.033	-.258	.019
		.	.893	.583	.087	.602	.813	.058	.893
		55	55	55	55	55	55	55	55
παθητική φωνή	Correlatio n Coefficient Sig. (2- tailed) N	.	.	.	.	.	.	.	.
		.	.	.	.	.	.	.	.
		55	55	55	55	55	55	55	55
αντικείμεν ο- επιφάνεια	Correlatio n Coefficient Sig. (2- tailed) N	.	1.000	.076	-.080	.072	.033	.258	1.000**
		.	.	.583	.564	.602	.813	.058	.
		55	55	55	55	55	55	55	55
αντικείμεν ο-ουσία	Correlatio n Coefficient Sig. (2- tailed) N	.	.076	1.000	-.559**	.950**	.055	<u>-.431**</u>	.076
		.	.583	.	.000	.000	.691	.001	.583
		55	55	55	55	55	55	55	55
ρήμα που απορροφά μορφολογι κά κάποιο όρισμα	Correlatio n Coefficient Sig. (2- tailed) N	.	-.080	-.559**	1.000	-.500**	-.411**	<u>.399**</u>	-.080
		.	.564	.000	.	.000	.002	.003	.564
		55	55	55	55	55	55	55	55

συντακτικ ή εναλλαγή του ψεκάζω/φ ορτώνω	Correlatio n Coefficient Sig. (2- tailed) N	.	.072	.950**	-.500**	1.000	-.127	<u>-.467**</u>	.072
		.	.602	.000	.000	.	.356	.000	.602
		55	55	55	55	55	55	55	55
συντακτικ ή εναλλαγή της προστιθέμ ενης ουσίας ως υποκείμεν ο	Correlatio n Coefficient Sig. (2- tailed) N	.	.033	.055	-.411**	-.127	1.000	-.067	.033
		.	.813	.691	.002	.356	.	.627	.813
		55	55	55	55	55	55	55	55
Manner / Result	Correlatio n Coefficient Sig. (2- tailed) N	.	.258	-.431**	.399**	-.467**	-.067	1.000	.258
		.	.058	.001	.003	.000	.627	.	.058
		55	55	55	55	55	55	55	55
υποκείμεν ο- επιφάνεια (παθ. φωνή)	Correlatio n Coefficient Sig. (2- tailed) N	.	1.000**	.076	-.080	.072	.033	.258	1.000
		.	.	.583	.564	.602	.813	.058	.
		55	55	55	55	55	55	55	55

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Πίνακας 12 Πίνακας που προέκυψε από την στατιστική επεξεργασία με τη μέθοδο της συσχέτισης

Στον παραπάνω πίνακα αυτό που ενδιαφέρει είναι η στήλη *manner/result* καθώς σε αυτή μπορεί να γίνει αντιληπτό ποιες μεταβλητές επηρεάζουν την επιλογή του τρόπου και του αποτελέσματος. Κάθε συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών περιγράφεται από τρεις αριθμούς:

(1) *correlation on coefficient* δηλαδή ο βαθμός συσχέτισης μεταξύ των μεταβλητών ο οποίος μπορεί να πάρει τιμές από -1 (:ισχυρή αρνητική συσχέτιση) έως 1 (:ισχυρή θετική συσχέτιση) ($-1 \leq \text{spearman's rho} \leq 1$)

(2) *Sig. (2-tailed)* το οποίο εκφράζει το ακριβές επίπεδο σημαντικότητας και

(3) *N* δηλαδή τα ζεύγη των τιμών που χρησιμοποιήθηκαν (στην παρούσα εργασία είναι 55).

Φαίνεται ότι πέντε είναι οι μεταβλητές που επηρεάζουν την επιλογή τρόπου αποτελέσματος. Πρόκειται για μια (1) μορφολογική πληροφορία, η οποία είναι αν το ρήμα μορφολογικά απορροφά κάποιο από τα ορίσματά του, καθώς και για πέντε (5) συντακτικές πληροφορίες:

1. ΠΦ σε-επιφάνεια
2. ΠΦ με-εργαλείο
3. Αποτελεσματική Δομή με ΠΦ –σε-
4. Αντικείμενο που δηλώνει την ουσία και
5. Συντακτική Εναλλαγή του ψεκάζω/φορτώνω.

Για τις δύο μεταβλητές, (α) αποτελεσματική δομή με προθετική φράση –σε- καθώς και (β) η συντακτική εναλλαγή του ψεκάζω/φορτώνω, στις οποίες παρατηρείται αρνητική συσχέτιση με την μεταβλητή τρόπος/αποτέλεσμα, γνωρίζουμε από τη βιβλιογραφία ότι εμφανίζονται μόνο με ρήματα τρόπου, για την ακρίβεια η παρουσία τους διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στον χαρακτηρισμό ενός ρήματος ως τρόπου. Η παρατηρήση αυτή φαίνεται να επιβεβαιώνεται και μέσω της συσχέτισης

Από τις παραπάνω μεταβλητές μόνο το συντακτικό χαρακτηριστικό της προθετικής φράσης –σε- που πραγματώνει την τοποθεσία έχει χαμηλότερη στατιστική σημαντικότητα. Προκειμένου να διαπιστώσουμε εάν αυτά τα χαρακτηριστικά δημιουργούν στην πραγματικότητα μια διχοτομία στα ρήματα μελέτης, χρησιμοποιήθηκε ο ιεραρχικός αλγόριθμος, όπως θα περιγράφεται στη συνέχεια της εργασίας.

Ιεραρχικός Αλγόριθμος (Hierarchical Algorithm)

Ο ιεραρχικός αλγόριθμος είναι η κυρίως χρησιμοποιούμενη στατιστική μέθοδος διαχωρισμού δεδομένων σε συστάδες όταν ο αριθμός των συστάδων είναι άγνωστος. Η μέθοδος χρησιμοποιεί τις ομοιότητες και τις διαφορές μεταξύ των χαρακτηριστικών προκειμένου να γίνει ο διαχωρισμός. Το γεγονός ότι ο διαχωρισμός εμφανίζεται σε στάδια ανήκει στα πλεονεκτήματα της μεθόδου καθώς δίνεται στον χρήστη η δυνατότητα να δει όλες τις συστάδες που δημιουργούνται με τα δοθέντα χαρακτηριστικά. Επίσης, δίνεται η δυνατότητα να δημιουργηθεί ένα δενδροδιάγραμμα ώστε να φαίνονται ξεκάθαρα ποιες συστάδες υποδιαιρούνται και σε τι.

Οι συστάδες προχωρούν κατά μια θέση από το ειδικότερο στο γενικότερο με ένωση συνόλων. Καθώς ενώνονται περισσότερες συστάδες αυξάνεται και ο βαθμός ανομοιότητας. Στο τελευταίο στάδιο δημιουργείται μια τελική συστάδα η οποία περιέχει όλες τις περιπτώσεις.

Για να γίνει ο ιεραρχικός αλγόριθμος πηγαίνουμε στο Menu κι από εκεί επιλέγουμε το *Analyze → Clustering → Hierarchical Algorithm* ενώ αφού διαλέξουμε τα χαρακτηριστικά που θα χρησιμοποιηθούν καθώς και την ετικέτα 'ρήμα' που είναι οι περιπτώσεις στις οποίες επιθυμούμε να χωριστεί το δείγμα, ενεργοποιούμε την εμφάνιση του δενδροδιαγράμματος.

Η ανάλυση των δεδομένων θα γίνει μέσα από το δενδροδιάγραμμα καθώς είναι ιδιαίτερα αναλυτικό και εμφανίζονται με κάθε λεπτομέρεια οι συστάδες, το στάδιο στο οποίο δημιουργήθηκαν καθώς και το στάδιο στο οποίο ενώθηκαν με τις υπόλοιπες συστάδες.

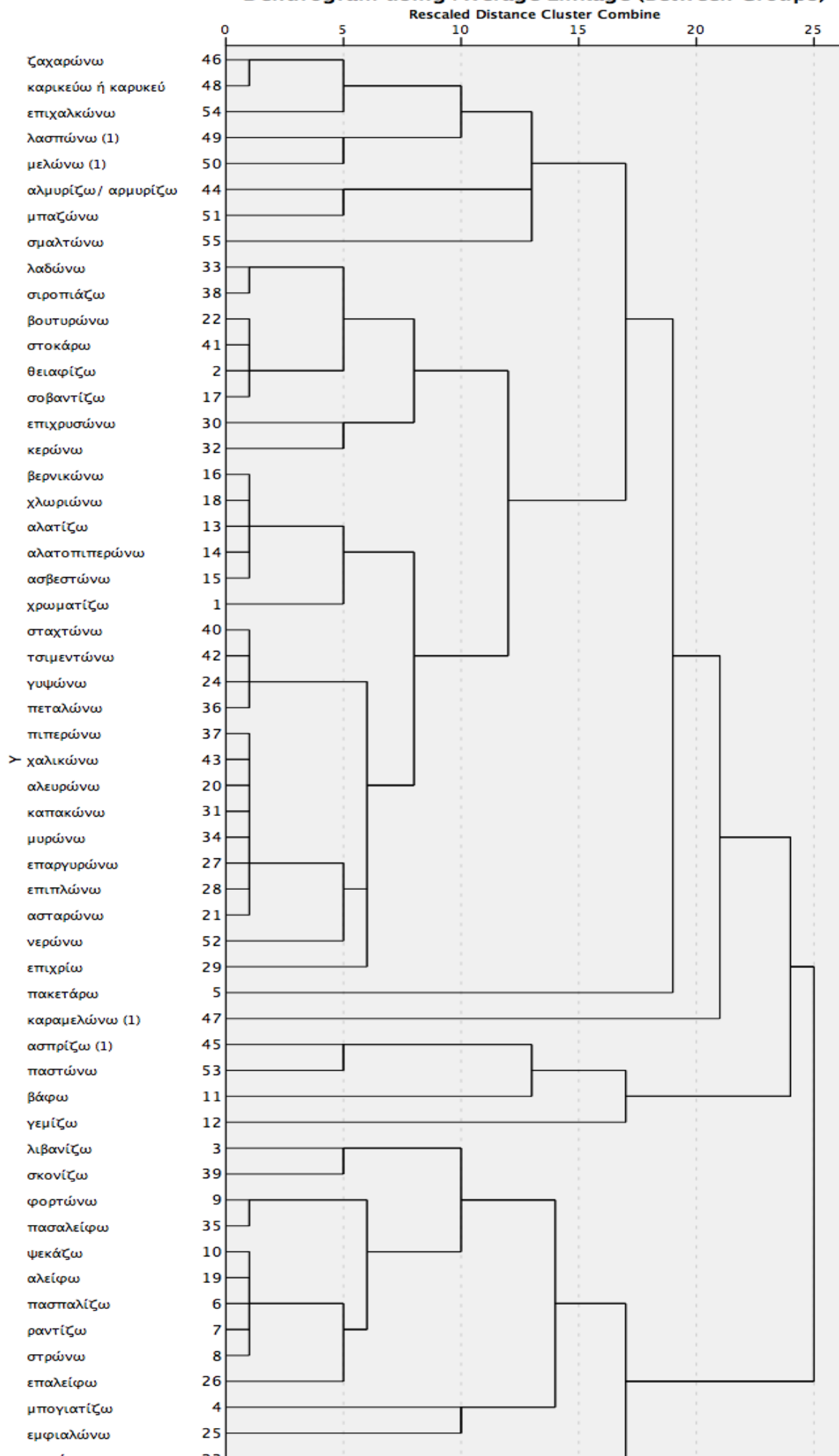
Πραγματοποιήσαμε τρεις συσταδοποιήσεις με τον ιεραρχικό αλγόριθμο. Στην πρώτη προστέθηκαν όλα τα χαρακτηριστικά εκτός από την μεταβλητή τρόπος/αποτέλεσμα, καθώς σκοπός είναι να μελετήσουμε αν όντως γίνεται αυτή η διάκριση. Στη δεύτερη συσταδοποίηση χρησιμοποιήθηκαν όλες οι μεταβλητές που χρησιμοποιήθηκαν και στην πρώτη εκτός από το εάν το ρήμα απορροφά μορφολογικά κάποιο όρισμα, καθώς πρόκειται για μια καθαρά μορφολογική πληροφορία. Στο δεύτερο δενδροδιάγραμμα αφαιρέθηκε επίσης και η πληροφορία για την ύπαρξη αποτελεσματικής δομής, είτε ως προθετική φράση είτε ως κατηγορούμενο του αντικειμένου, διότι η εμφάνιση της είναι περιορισμένη στα ελληνικά και για αυτόν τον λόγο δεν αποτελεί σταθερό κριτήριο πάνω στο οποίο μπορεί να βασιστεί η έρευνα.

Τέλος, για την τρίτη συσταδοποίηση χρησιμοποιήθηκαν μόνο όσα χαρακτηριστικά φάνηκαν να συσχετίζονται με τον διαχωρισμό τρόπος/αποτέλεσμα από την εφαρμογή της μεθόδου συσχέτισης. Αυτά είναι τα εξής πέντε:

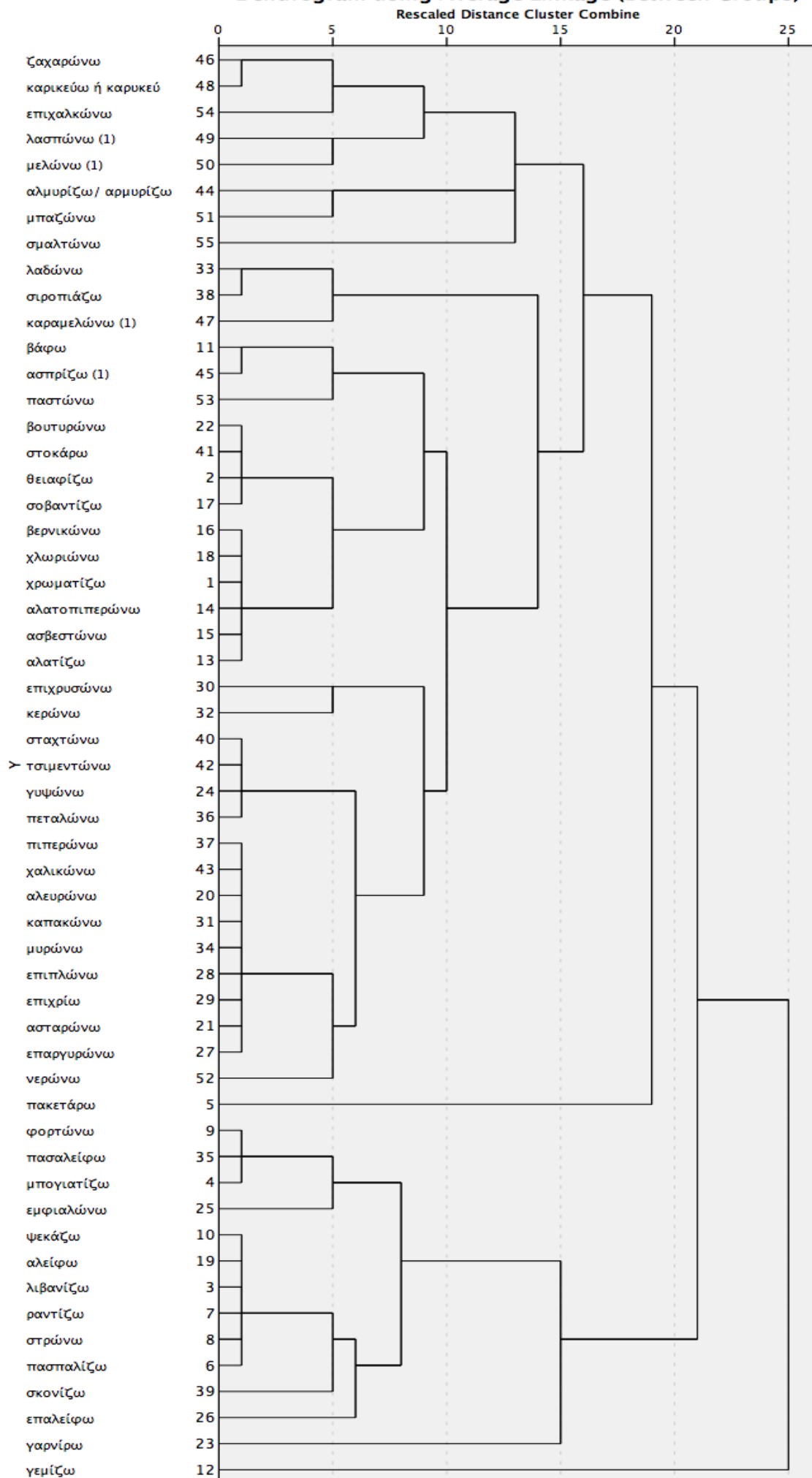
- Προθετική Φράση –σε- που δηλώνει τοποθεσία
- Ρήματα που απορροφούν μορφολογικά κάποιο όρισμα (denominals)
- Προθετική φράση –με- που δηλώνει το εργαλείο/μέσο
- Προθετική φράση –σε- που δηλώνει το αποτέλεσμα
- Αντικείμενο το οποίο πραγματώνει την ουσία
- Συντακτική Εναλλαγή του ψεκάζω/φορτώνω

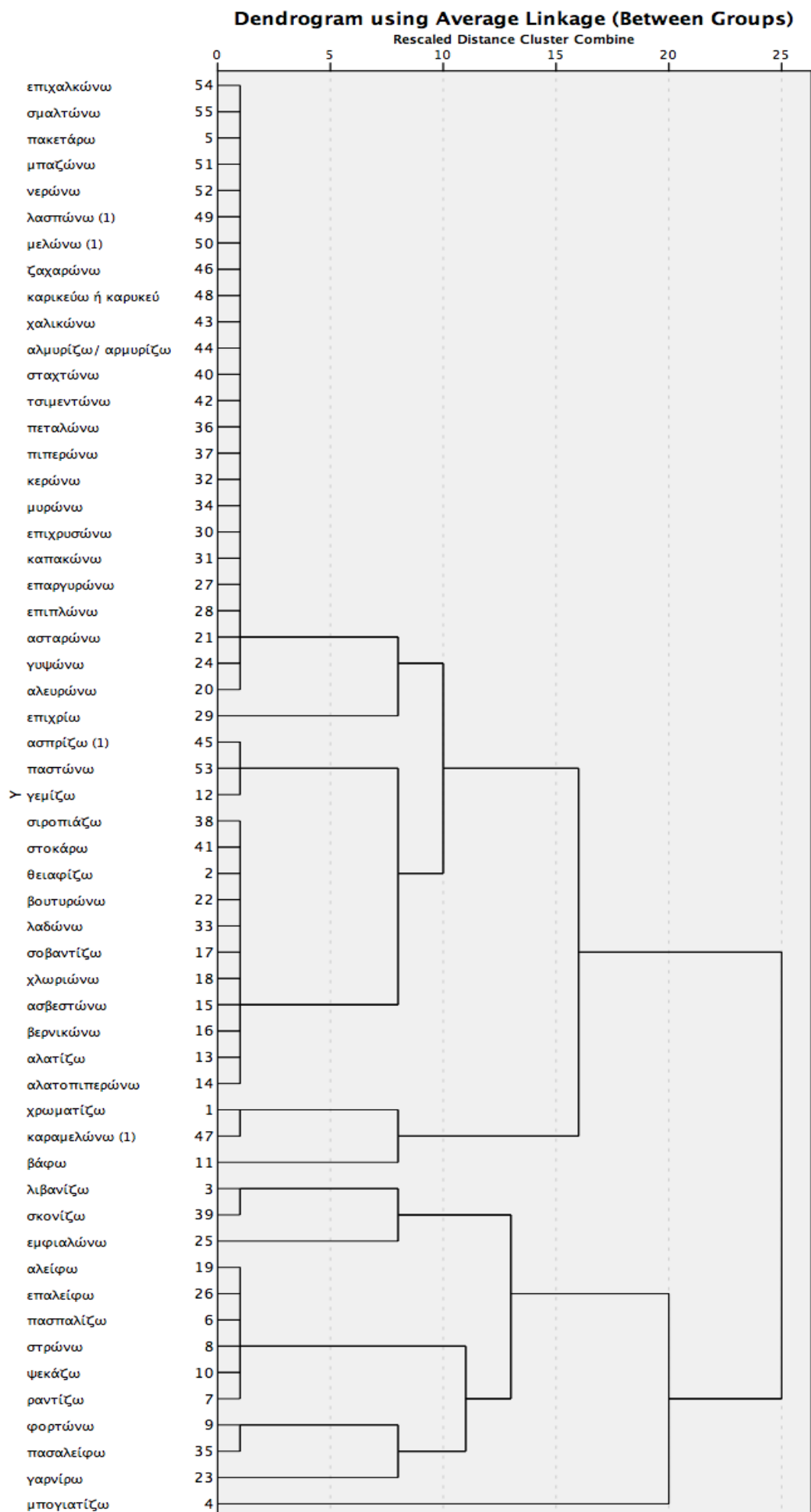
Ακολουθούν τα δένδροδιαγράμματα καθώς και τα αποτελέσματα όπως αποτυπώνονται από τις παρατηρήσεις των δένδροδιαγραμμάτων καθώς και από τη μεταξύ τους σύγκριση.

Dendrogram using Average Linkage (Between Groups)

Dendrogram using Average Linkage (Between Groups)

Σχήμα 3 Ιεραρχικός Αλγόριθμος 3

Φαίνεται ότι τα δενδροδιαγράμματα βοήθησαν στην δημιουργία μιας πιο καθαρής εικόνας για το πως συσταδοποιούνται τα ρήματα μεταξύ τους. Ο λόγος για τον οποίο έγιναν οι προσθαφαιρέσεις στα χαρακτηριστικά-μεταβλητές ήταν για να υπάρξει μια πολύπλευρη ανάλυση των δεδομένων. Τα χαρακτηριστικά έχουν χρησιμοποιηθεί σε κάθε αλγόριθμο βάσει μιας συγκεκριμένης σκέψης, όπως αυτή έχει περιγραφεί παραπάνω. Είναι, επομένως, χαρακτηριστικό ότι και στα τρία δενδροδιαγράμματα παρατηρείται μια ομάδα η οποία μένει συμπαγής και στην οποία δεν προστίθενται καινούρια ρήματα. Η ομάδα ή μάλλον καλύτερα η συστάδα αυτή αποτελείται από δεκατρία (13) ρήματα:

λιβανίζω, σκονίζω, φορτώνω, πασαλείφω, ψεκάζω, αλείφω, πασπαλίζω, ραντίζω, στρώνω επαλείφω, μπογιατίζω εμφιαλώνω, γαρνιρω

Πίνακας 14 Σταθερή Ομάδα Ρημάτων

Το γεγονός ότι αυτή η ομάδα παραμένει σταθερή σημαίνει ότι ξεχωρίζει από όλα τα υπόλοιπα ρήματα και με τα δικά της χαρακτηριστικά σχηματίζει μια κλειστή συστάδα. Σε αντίθεση με όλα τα άλλα ρήματα τα οποία συσταδοποιούνται με διαφορετικό τρόπο κάθε φορά.

Στη συνέχεια της έρευνας, προκειμένου να απαντηθεί το ερώτημα για το αν η συσταδοποίηση συμπίπτει με τις ομάδες είτε των ρημάτων τρόπου είτε των ρημάτων αποτελέσματος, όπως είχαν εξ' αρχής οριστεί, έγιναν ορισμένες μετρήσεις με το χέρι. Από τις μετρήσεις αυτές βρέθηκε ότι η συστάδα που ξεχωρίζει και στις τρεις συσταδοποιήσεις αποτελείται από επτά (7) ρήματα τρόπου και πέντε (5) ρήματα αποτελέσματος. Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφερθεί ότι το συνολικό μας δείγμα αποτελείται από δώδεκα (12) ρήματα τρόπου και σαράντα τρία (43) ρήματα αποτελέσματος.

Συμπερασματικά, η συστάδα η οποία παραμένει συμπαγής κάθε φορά δεν ταυτίζεται ούτε με την ομάδα των ρημάτων τρόπου ούτε με την ομάδα των ρημάτων αποτελέσματος. Επομένως, από τις στατιστικές μετρήσεις απορρίπτεται η υπόθεση των Rappaport-Hovav και Levin (2010) για τον διαχωρισμό των ρημάτων σε τρόπο και αποτελέσματος για τα ελληνικά ρήματα 'τοποθέτησης ουσίας σε επιφάνεια'.

Συνοψίζοντας, από τις στατιστικές μεθόδους που χρησιμοποιήθηκαν φαίνεται ότι υπάρχει διαχωρισμός των ρημάτων και κάποια ομαδοποίηση τους ανάλογα με τα χαρακτηριστικά που εμφανίζουν, χωρίς όμως οι συστάδες να ταυτίζονται με τα ρήματα τρόπου και τα ρήματα αποτελέσματος. Τέλος, στην παρούσα φάση χρησιμοποιήθηκαν μόνο συντακτικά χαρακτηριστικά καθώς η ύπαρξη τους ή μη βασίζεται σε εμπειρικά δεδομένα και πατάει πάνω σε στέρεο έδαφος.

Λεξική Λειτουργική Γραμματική (ΛΛΓ)

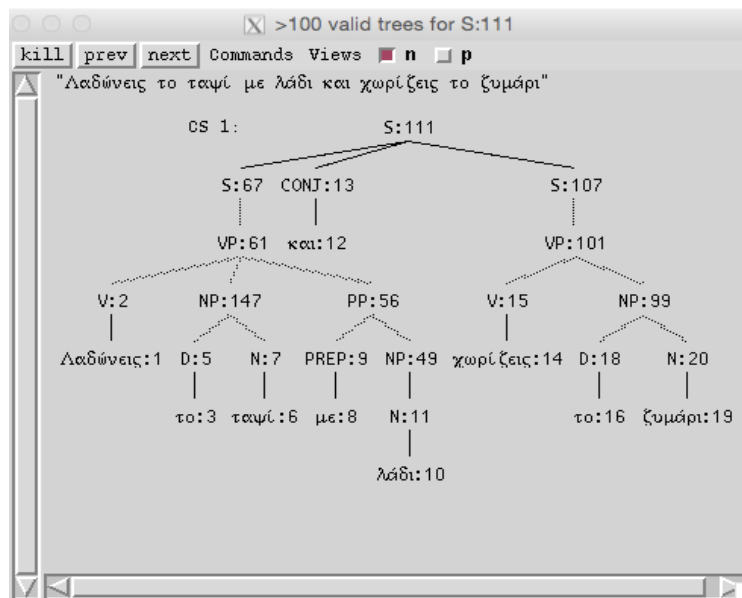
Η Λεξική Λειτουργική Γραμματική (Lexical Functional Grammar- LFG) είναι μια γενετική μη μετασχηματιστικής **γραμματική** και ανήκει στην οικογένεια των ενοποιητικών γραμματικών. Πρόκειται για μια τυπική γλώσσα για τη γραμματική αναπαράσταση των φυσικών γλωσσών η οποία αναπτύχθηκε τη δεκαετία του 1970 από τους Ronald Kaplan και Joan Bresnan. Είναι **λεξική** γιατί παρέχει πλούσιες λεξικές πληροφορίες συγκεντρωμένες σε ένα λεξικό που αποτελεί ξεχωριστή συνιστώσα της γραμματικής, ενώ έχει ένα επίπεδο αναπαράστασης που ονομάζεται 'λειτουργική δομή' και στηρίζεται στη χρήση γραμματικών συναρτήσεων. Η ύπαρξη λειτουργικής δομής είναι ο λόγος για τον οποίο η γραμματική ονομάζεται **λειτουργική**. Γραμματικές συμβατές με την ΛΛΓ είναι δυνατόν να αναπτυχθούν μέσω της πλατφόρμας XLE (Xerox Linguistic Environment) η δημιουργία της οποίας έλαβε χώρα στα πλαίσια του ParGram (Parallel Grammar Project) και είναι αποτέλεσμα της συνεργασίας της ομάδας NLTT (από τη Parc πρώην Xerox) και της ομάδας MLTT (από τη Γκρενόμπλ).

Δομές Αναπαράστασης της ΛΛΓ

Η ΛΛΓ αναγνωρίζει διαφορετικά επίπεδα ανάλυσης της γλωσσικής γνώσης. Σε επίπεδο σύνταξης χρησιμοποιεί δύο δομές αναπαράστασης:

Συστατική Δομή (Constituent Structure, c- structure)

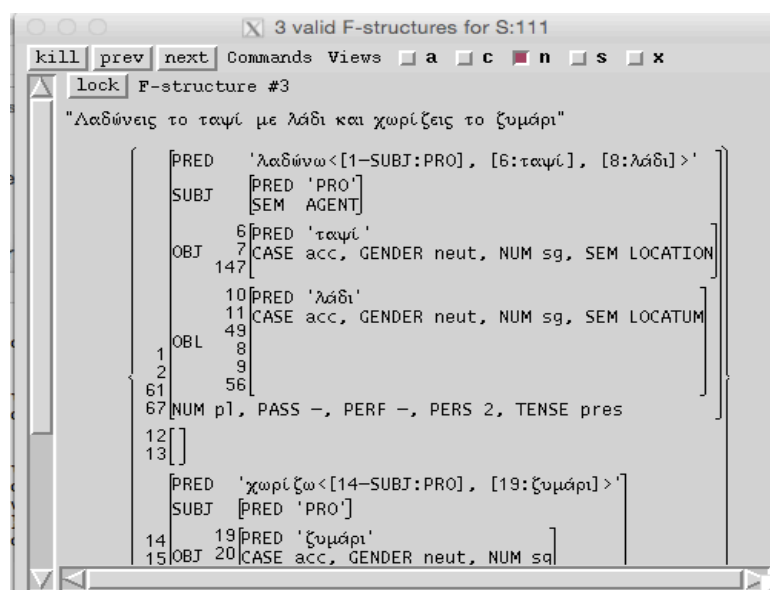
Σε αυτή τη δομή εμφανίζονται οι λέξεις σε προτάσεις σε μια ιεραρχική και σε γραμμική οργάνωση. Ο τρόπος αναπαράστασης είναι τα δέντρα φραστικής δομής στα οποία αναπαρίσταται η επιφανειακή δομή της πρότασης. Η συστατική δομή αποτελείται από μη τερματικούς κόμβους, που είναι τα φραστικά συστατικά (πχ NP, VP) και από τερματικούς κόμβους, δηλαδή τις λέξεις από τις οποίες αποτελείται η πρόταση σε μορφή λημμάτων μαζί με τη μορφολογική τους πληροφορία. Παράδειγμα συστατικής δομής είναι το παρακάτω:

Σχήμα 5 c-structure της πρότασης "Λαδώνεις το ταψί με λάδι και χωρίζεις το ζυμαρί"

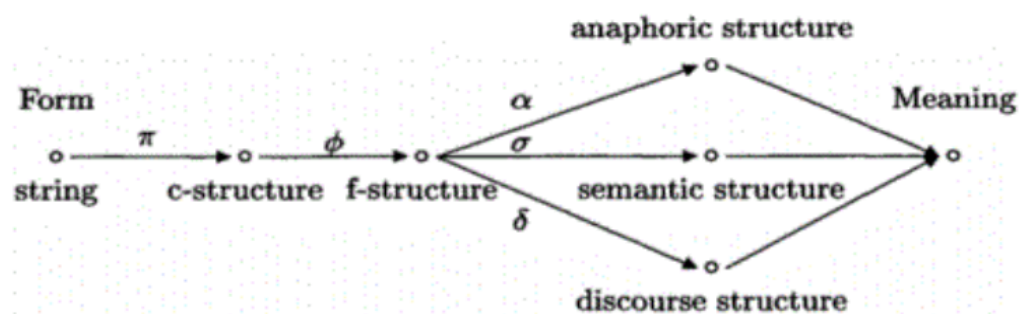
Λειτουργική Δομή (Functional Structure, f- structure)

Πρόκειται για μια αφηρημένη αναπαράσταση της λειτουργικής οργάνωσης μεταξύ κατηγορήματος και ορισμάτων της πρότασης σε πίνακες χαρακτηριστικών-τιμών (attribute-value matrix). Οι πίνακες περιέχουν δομές χαρακτηριστικών - τιμών. Τα χαρακτηριστικά είναι κυρίως συντακτικά και αφορούν την λειτουργία των μερών μιας δομής, πχ υποκείμενο, αντικείμενο και δευτερευόντως μορφολογικά (πχ χρόνος, αριθμός, πτώση). Η λειτουργική δομή, σε αντίθεση με τη συστατική δομή είναι ανεξάρτητη της σειράς των λέξεων. Οι δομές αυτές, ως μαθηματικά αντικείμενα, συντίθεται με την πράξη της Ενοποίησης (unification). Παράδειγμα:

Σχήμα 6 f-structure της πρότασης "Λαδώνεις το ταψί με λάδι και χωρίζεις το ζυμαρί"

Σύμφωνα με τον Kaplan (2005) η ΛΛΓ, εκτός από τις δύο δομές που παρουσιάστηκαν σε αυτό το κεφάλαιο παρέχει δυνατότητες επέκτασης των δομών της προκειμένου να επεκταθεί και άλλα επίπεδα γλωσσολογικής ανάλυσης όπως φαίνεται και από το παρακάτω σχήμα:

Σχήμα 7: Δυνατότητα Επέκτασης Δομών της ΛΛΓ (Kaplan)

Σχέση μεταξύ συστατικής και λειτουργικής δομής

Η συστατική και η λειτουργική δομή συνδέονται μεταξύ τους με τη χρήση λειτουργικών εξισώσεων, οι οποίες αποτελούν τις μετα- μεταβλητές της λειτουργικής δομής. Σε κάθε κανόνα υπάρχουν τα σύμβολα $\uparrow$ και $\downarrow$ ($\wedge$ και $!$ για την XLE, αντίστοιχα). Το ανοδικό βέλος τοποθετείται στον τερματικό κόμβο και ενοποιεί την πληροφορία που έρχεται από τον υποκείμενο κόμβο ή το λεξικό με την πληροφορία που συνεισφέρει ο υπερκείμενος κόμβος. Το καθοδικό βέλος είναι αυτό που επιτρέπει σε κάθε κόμβο να διατηρήσει τα χαρακτηριστικά του. Η διαδικασία αυτή ονομάζεται από τη βιβλιογραφία συγκεκριμενοποίηση (instantiation).

Γραμματικές Συναρτήσεις

Οι γραμματικές συναρτήσεις είναι στοιχεία συντακτικής αντιπροσώπευσης, αλλά ένα είδος αντιπροσώπευσης που βρίσκεται σε παραλληλία με τη συστατική δομή (Falk, 2001). Αναπαρίστανται ως χαρακτηριστικά στη λειτουργική δομή και χωρίζονται σε κυβερνώμενες (governable) και μη- κυβερνώμενες (non- governable). Αυτό που καθορίζει σε ποια κατηγορία ανήκει κάθε γραμματική συνάρτηση είναι το αν επιλέγονται ή όχι από το κατηγορήμα που αποτελεί τον πυρήνα της φραστικής δομής.

Κυβερνώμενες γραμματικές συναρτήσεις

Οι κυβερνώμενες γραμματικές συναρτήσεις είναι οι εξής:

SUBJ. *Υποκείμενο.* Το υποκείμενο της ελληνικής είναι πάντα σε πτώση ονομαστική και σε συμφωνία με το ρήμα. Επίσης, δεσμεύει τους αδύνατους τύπους της κτητικής αντωνυμίας και υποστηρίζει φαινόμενα ελέγχου. Για την ελληνική γλώσσα που ανήκει σε γλώσσες pro-drop, το υποκείμενο μπορεί να παραλείπεται.

OBJ. *Άμεσο Αντικείμενο.* Στην ελληνική είναι σχεδόν πάντα σε πτώση αιτιατική. Συμμετέχει σε φαινόμενα ελέγχου και στην παθητική φωνή.

OBJ2. *Έμμεσο Αντικείμενο.* Στην περίπτωση των δίπτων ρημάτων. Σε αντίθεση με το άμεσο αντικείμενο, το έμμεσο αντικείμενο δεν μπορεί να μπει σε θέση υποκειμένου σε περίπτωση παθητικοποίησης του ρήματος.

OBL_θ. *Πλάγιο Όρισμα.* Το πλάγιο όρισμα που προϋποτίθεται από το ρήμα. Πραγματώνεται είτε με σημασιολογική φράση είτε με προθετική φράση. Στη δεύτερη περίπτωση η πρόθεση δεν αποτελεί κατηγορημα δηλαδή κεφαλί φράση αλλά μάλλον σαν ένας case marker. Όπως φαίνεται και από το δείκτη, το πλάγιο όρισμα φέρει μια μεταβλητή η οποία δηλώνει τον θεματικό ρόλο. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι OBL_{goal}, OBL_{agent}, OBL_{instrument}.

COMP. *Ελεύθερο Προτασιακό Συμπλήρωμα.* Δευτερεύουσα πρόταση η οποία αποτελεί συμπλήρωμα του ρήματος. Το υποκείμενο της δευτερεύουσας πρότασης είναι ελεύθερο, δηλαδή δεν ελέγχεται ούτε από το υποκείμενο ούτε από το αντικείμενο της κύριας πρότασης.

XCOMP. *Δεσμευμένο Προτασιακό Συμπλήρωμα.* Δευτερεύουσα πρόταση που αποτελεί συμπλήρωμα του ρήματος και το υποκείμενο της ελέγχεται είτε από το υποκείμενο είτε από το αντικείμενο της κύριας πρότασης. Ο έλεγχος του υποκειμένου είναι πληροφορία απαραίτητη για τη σύσταση της λειτουργικής δομής που περνάει μέσω των λειτουργικών εξισώσεων.

Μη Κυβερνώμενες Γραμματικές Συναρτήσεις

Πρόκειται για γραμματικές συναρτήσεις οι οποίες δεν επιλέγονται από την κεφαλή της φράσης και η απουσία τους δεν αλλάζει τη σημασία:

ADJ. *Ανεξάρτητο Προσάρτημα.* Πραγματώνεται με επίθετο, επίρρημα, πλάγια πτώση που λειτουργεί επιρρηματικά ή προθετικό σύνολο. Η απουσία του δε συνεπάγεται την μη ύπαρξη μια καλοσχηματισμένης φόρμας.

XADJ. *Εξαρτημένο Προσάρτημα.* Είναι το ίδιο με το ανεξάρτητο προσάρτημα με τη διαφορά ότι ελέγχεται από κάποιο όρισμα (είτε υποκείμενο είτε αντικείμενο) της ρηματικής φράσης.

Γραμματικοποιημένες Συναρτήσεις Λόγου

Στις μη κυβερνώμενες γραμματικές συναρτήσεις ανήκει και μια τρίτη κατηγορία η οποία σχετίζεται με το συνεχή λόγο (discourse). Πρόκειται για τις γραμματικοποιημένες συναρτήσεις λόγου (Grammaticized Discourse Functions), οι οποίες ενσωματώνονται στη λειτουργική δομή μέσω της Εκτεταμένης Αρχής της Συνεκτικότητας (Extended Coherence Condition) (Dalrymple, 2001: 15)

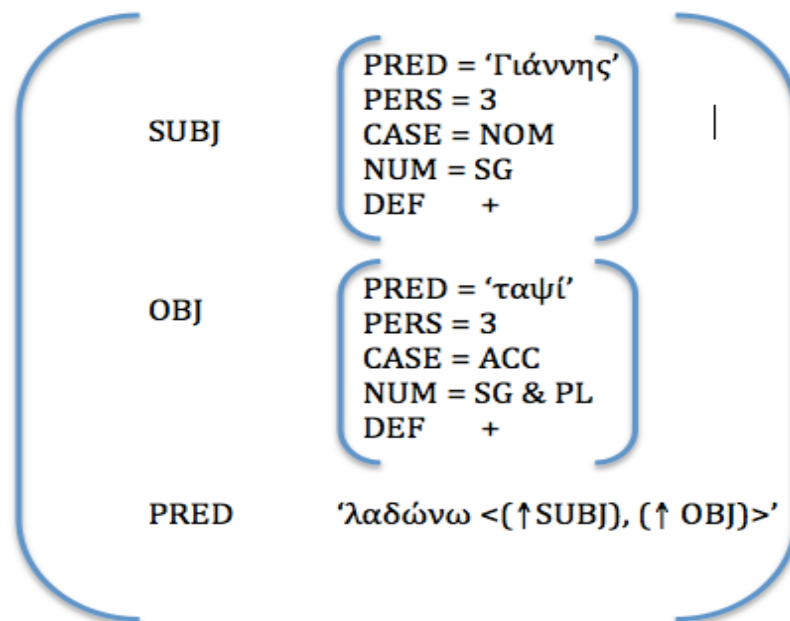
TOPIC. *Εστίαση.*

FOCUS. *Θεματικό Κέντρο.*

Αξιώματα της LFG (ΛΛΓ)

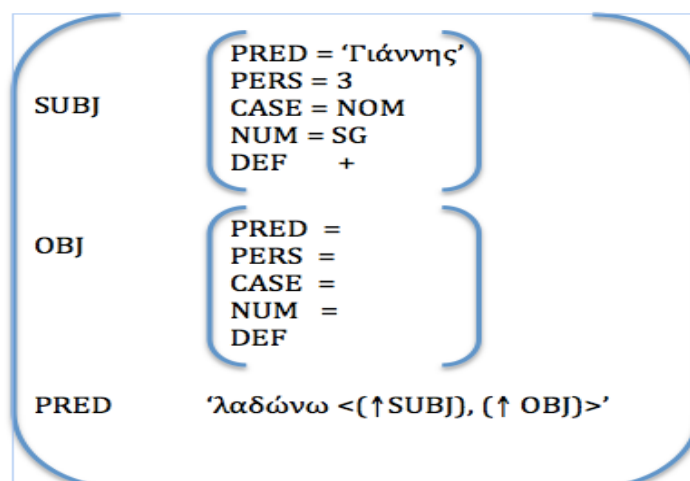
Κάθε λειτουργική δομή (λ-δομή) στην λεξική λειτουργική γραμματική πρέπει να πληροί τα παρακάτω αξιώματα:

- 1) **Λεξική Ακεραιότητα (Lexical Integrity)** : Το λεξικό όπου βρίσκονται οι λέξεις είναι ξεχωριστό από τη σύνταξη, εφόσον κανένας συντακτικός κανόνας δεν επηρεάζει το περιεχόμενο του λεξικού (Simpson, 1983). Οι συντακτικοί κανόνες δεν αναφέρονται σε κανένα στοιχείο της μορφολογικής δομής.
- 2) **Μοναδικότητα (Uniqueness)** : Στη λειτουργική δομή ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό μπορεί να έχει μία και μόνο τιμή. Για παράδειγμα για το λήμμα «ταψί» είναι αδύνατο να έχουμε την εξίσωση ($\wedge \text{NUM}$) = sg, pl, δηλαδή δύο τιμές καθώς με τον τρόπο αυτό παραβιάζεται το αξίωμα της μοναδικότητας.

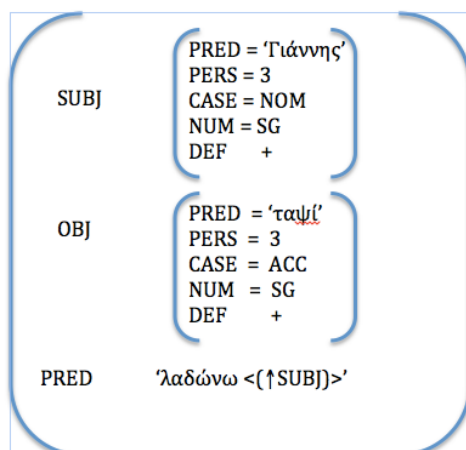
Σχήμα 8: Παραβίαση του Αξιώματος της Μοναδικότητας

3) **Πληρότητα (Completeness)** : Μια λειτουργική δομή είναι τοπικά πλήρης εάν και μόνο αν περιέχει όλες τις κυβερνόμενες γραμματικές συναρτήσεις τις οποίες κυβερνά το κατηγορήμα της. Μια λειτουργική δομή είναι πλήρης εάν και μόνο αν όλες οι επιμέρους λειτουργικές δομές είναι τοπικά πλήρεις. Για παράδειγμα εάν έχουμε το λήμμα <λαδώνω> με PRED <SUBJ, OBJ> και την πρόταση «ο Γιάννης λαδώνει» για συντακτική ανάλυση τότε το αξίωμα αυτό δεν ικανοποιείται καθώς ζητείται ένα OBJ στη λειτουργική δομή του οποίου η θέση έχει μείνει κενή.

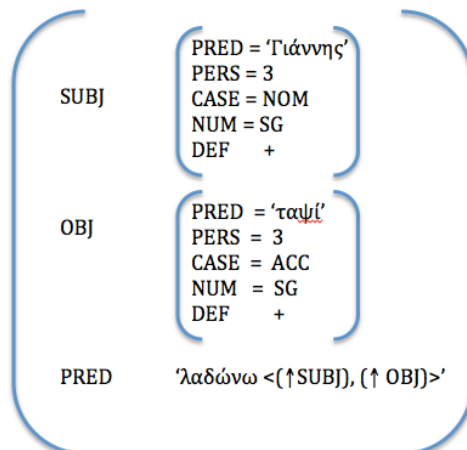

Σχήμα 9: Παραβίαση του Αξιώματος της Πληρότητας

4) **Συνεκτικότητα (Coherence) :** Μια λειτουργική δομή είναι τοπικά συνεκτική εάν και μόνο αν όλες οι κυβερνώμενες συναρτήσεις τις οποίες περιέχει κυβερνώνται από ένα τοπικό κατηγορημα. Μια λειτουργική δομή είναι συνεκτική εάν και μόνο αν όλες οι επιμέρους λειτουργικές δομές είναι τοπικά συνεκτικές. Στο παράδειγμα με λήμμα <λαδώνω> και PRED <SUBJ>, εάν δίνεται η πρόταση «ο Γιάννης λάδωσε το ταψί» για συντακτική ανάλυση τότε το αξίωμα της συνεκτικότητας δεν πληρείται καθώς το κατηγορημα δέχεται μόνο υποκείμενο.

Σχήμα 10 Μη συνεκτική δομή

Σχήμα 1 Συνεκτική Δομή

Θέματα Σχεδιασμού Της Γραμματικής- Οι Θεματικοί Ρόλοι

Προτού, όμως, γίνει η περιγραφή της υπολογιστικής γραμματικής θα πρέπει να αναφερθούν δύο κύρια ζητήματα που παρουσιάστηκαν κατά τη διάρκεια της εργασίας. Το πρώτο είναι η διάκριση μεταξύ συμπληρώματος και προσαρτήματος και το δεύτερο η επιλογή σημασιολογικών ρόλων. Όσον αφορά τους σημασιολογικούς ρόλους κρίθηκε απαραίτητο να εισαχθούν ως χαρακτηριστικά στη γραμματική ώστε να γίνει καλύτερη περιγραφή του φαινομένου των συντακτικών εναλλαγών.

Διάκριση Συμπληρώματος- Προσαρτήματος

Τόσο στη γλωσσολογία γενικότερα όσο και στη λεξικογραφία ειδικότερα η διάκριση μεταξύ συμπληρώματος και προσαρτήματος έχει απασχολήσει τους ερευνητές. Δυσκολότερη, δε, είναι η διάκριση μεταξύ του προαιρετικού συμπληρώματος και του προσαρτήματος. Επιπρόσθετα, ο διαχωρισμός αυτός επηρεάζει τη συντακτική ανάλυση, καθώς η λανθασμένη κατηγοριοποίηση μπορεί να

οδηγήσει στην απουσία συντακτικών αναλύσεων ή στην παρουσία αναληθών αναλύσεων.

Ακολουθώντας το άρθρο των Meyers et al (1996) θα παρουσιαστούν ορισμένα κριτήρια τα οποία κάνουν ευκολότερη την διάκριση ανάμεσα σε συμπλήρωμα κι εξάρτημα. Τα κριτήρια αυτά είναι αποτέλεσμα των ορισμών όπως θα δοθούν παρακάτω, και της μελέτης δεδομένων από σώματα κειμένων.

Το συμπλήρωμα ορίζεται ως εξής:

Δοθείσας μιας Ρηματικής Φράσης (ΡΦ) η οποία περιέχει ένα ρήμα κεφαλή (Ρ) και μια φράση ΧΡ, η ΧΡ είναι συμπλήρωμα αν η ΧΡ είναι εγγενές μέρος της πράξης, της κατάστασης του γεγονότος κλπ που περιγράφεται από το ρήμα. (Meyers et al, 1996: 142)

Λαμβάνοντας υπόψη τον ορισμό τα κριτήρια που προκύπτουν είναι τα εξής (τα πρώτα 4 είναι ικανοποιητικά κριτήρια ενώ τα υπόλοιπα 4 είναι κανόνες οι οποίοι αποτελούν ενδείξεις ότι μια ΧΡ είναι συμπληρωματική φράση):

1. Υποχρεωτικότητα	Η συμπληρωματική φράση (ΣΦ) είναι υποχρεωτική για να θεωρηθεί μια ΡΦ γραμματική
2. Παθητικοποίηση	Η ΣΦ είναι υποκείμενο κατά την παθητικοποίηση της ΡΦ
3. Υπονοούμενη Σημασία	Εάν η ΣΦ είναι προαιρετική και παραλείπεται τότε με κάποιον τρόπο υπονοείται
4. Περιορισμοί στην Επιλογή	Το Ρήμα θέτει περιορισμούς στην επιλογή συμπληρωματικής φράσης
5. Συχνότητα	Η ΣΦ εμφανίζεται με συγκεκριμένο ρήμα σε μεγάλη σχετικά συχνότητα

6. Τυπικά Συμπληρώματα	Τυπικά Συμπληρώματα είναι οι Ονοματικές Φράσεις (ΟΦ) και οι προθετικές φράσεις με το (για τα αγγλικά)
7. Εναλλαγή Συμπληρώματα	Τα συμπληρώματα μετέχουν σε φαινόμενα συντακτικών εναλλαγών
8. Γραμμική Σειρά	
9. Περιορισμοί Νησίδας	Οι ΣΦ μπορούν να παραβιάσουν αυτούς τους περιορισμούς

Table 1 Κριτήρια Αναγνώρισης Συμπληρώματος (Meyers et al,1996)

Προχωρώντας στην παρουσίαση του ορισμού και των κριτηρίων του προσαρτήματος οι Meyers et al το ορίζουν ως εξής:

Δοθείσας μια ΡΦ η οποία περιέχει μια φράση με κεφαλή Ρ και μια φράση ΧΡ, η φράση ΧΡ είναι προσάρτημα αν προσδιορίζει το ρήμα ή τη ρηματική φράση. Στην περίπτωση αυτή η φράση ΧΡ δεν είναι εγγενής στη VP. (Meyers et al, 1996: 146)

Από τα κριτήρια που δίνονται παρακάτω, μόνο τα πρώτα δύο θεωρούνται επαρκή για την αναγνώριση του προσαρτήματος ενώ τα υπόλοιπα τέσσερα θεωρούνται κανόνες που θα μπορούσαν να κάνουν μια ΧΡ υποψήφια για προσάρτημα:

1. Συχνότητα	Η προσαρτηματική φράση (ΠρΦ) εμφανίζεται μαζί με πολλά ρήματα με την ίδια συχνότητα
2. Τυπικά προσαρτήματα	Μερικά από τα τυπικά προσαρτήματα είναι: ΠΦ

(προθετικές φράσεις), ΕΦ(επιρρηματικές φράσεις)
με before, after, because κλπ (για τα αγγλικά)

3. Περιορισμοί στην επιλογή	Το προσάρτημα είναι αυτό που θέτει τους περιορισμούς στην επιλογή ρήματος
4. WH- λέξεις	ΠΦ και ΕΦ που γίνονται ερωτήσει με το WHY και HOW (για τα αγγλικά)
5. Πρόταξη	Οι ΠρΦ προτάσσονται πιο φυσικά από τις ΣΦ
6. Περιορισμοί Νησίδας	Οι ΠρΦ δεν μπορούν να παραβιάσουν τους περιορισμούς νησίδας

Table 2 Κριτήρια Αναγνώρισης Προσαρτήματος (Meyers et al,1996)

Φαίνεται ότι τα κριτήρια που χρησιμοποίησαν οι Meyers et al βοήθησαν του τέσσερις συμμετέχοντες στην έρευνα τους να χαρακτηρίσουν τα συμπληρώματα και τα προσαρτήματα που τους δόθηκαν με μεγάλο ποσοστό επιτυχίας και συμφωνίας. Παρ' όλα αυτά δε φαίνεται να ξεκαθαρίζουν το τοπίο. Ξεκινώντας από αυτό που χαρακτηρίζουν ως τυπικό προσάρτημα και τυπικό συμπλήρωμα δεν μπορεί κάποιος να είναι σίγουρος για την τυπικότητα αυτή. Η τυπικότητα μπορεί να καθιερωθεί βάσει στατιστικών αναλύσεων κάτι που απουσιάζει τουλάχιστον για τα ελληνικά δεδομένα. Το ίδιο ισχύει και για τη συχνότητα.

Επομένως, κρίνεται απαραίτητο να γίνει μια πιο ενδελεχής έρευνα για αυτό το θέμα προκειμένου η διάκριση μεταξύ συμπληρώματος και προσαρτήματος να πατάει πάνω σε στέρεο έδαφος και να είναι ευρείας αποδοχής.

Επιλογή Σημασιολογικών Ρόλων

Ένα ακόμα θέμα που προέκυψε από τη δημιουργία της γραμματικής και θα ήταν καλό να αναλυθεί πριν την περιγραφή της, είναι η επιλογή σημασιολογικών ρόλων. Η LFG δεν παρέχει ένα συστηματικό τρόπο αναπαράστασης των θεματικών ρόλων στο λεξικό ή στην ορισματική δομή. Όμως, η αναπαράσταση των θεματικών ρόλων είναι απολύτως απαραίτητη για την αναπαραστάση του φαινομένου των ρηματικών εναλλαγών. Με αυτά τα δεδομένα στα πλαίσια της παρούσας εργασίας επιλέχθηκε να χρησιμοποιηθούν ορισμένοι θεματικοί ρόλοι οι οποίοι εισάγονται στο λεξικό ως ζεύγη χαρακτηριστικών- τιμών.

Αντίστοιχη δουλειά έχουν κάνει οι Jaworski & Przepiórkowski για τα πολωνικά. Σκοπός τους ήταν να προσθέσουν σημασιολογικούς ρόλους στη ΛΛΓ. Ένα από τα πρώτα προβλήματα που αντιμετώπισαν ήταν ο αριθμός των ρόλων που θα χρησιμοποιούσαν. Όπως έχει ειπωθεί και παραπάνω, έχουν προταθεί κατά καιρούς διάφορα σχήματα θεματικών ρόλων. Βασικός σκοπός τους ήταν οι ρόλοι να μην είναι πολλοί αλλά να είναι αρκετοί ώστε να διαφοροποιούνται και να μην υπάρχει περίπτωση να έχουν δύο ορίσματα του ίδιου κατηγορήματος τον ίδιο θεματικό ρόλο. Έτσι, προχώρησαν στην θέσπιση έντεκα σημασιολογικών ρόλων, οι οποίοι παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα:

R0	Δράστης μια πράξης (Δράστης)
R1	Αυτός που βιώνει μια πράξη (Πάσχων, Θέμα. Προϊόν)
R2	Δοτικό Όρισμα (Αποδέκτης)
R3	Όρισμα που δηλώνει το εργαλείο
R4	Όρισμα που δηλώνει κατεύθυνση προς κάπου
R5	Όρισμα που εκφράζει απομάκρυνση από κάπου

R6	Όρισμα που δηλώνει τοποθεσία (φυσική κι αφηρημένη σημασία)
R7	Όρισμα που δηλώνει ότι κάτι κινείται παράλληλα σε σχέση με κάτι άλλο
R8	Θέμα της επικοινωνίας/συζήτησης
R9	Όρισμα που δηλώνει τον χρόνο
R10	Όρισμα που δηλώνει τον τρόπο

Πίνακας 15 Διάκριση Σημασιολογικών Ρόλων κατά Jaworski & Przepiórkowski (2014)

Ο αλγόριθμος με τον οποίο ανατίθενται οι σημασιολογικοί ρόλοι είναι απλός: κάθε ρόλος ορίζεται στη βάση της γραμματικής λειτουργίας του ορίσματος (Jaworski & Przepiórkowski, 2014: 196). Εξαίρεση στον τρόπο αυτό είναι το πλάγιο όρισμα και αυτό γιατί στα πολωνικά το πλάγιο όρισμα είναι η γραμματική λειτουργία πολλών προθετικών φράσεων. Στον πίνακα που ακολουθεί δίνεται η αντιστοιχία των γραμματικών λειτουργιών (των ρημάτων στην ενεργητική φωνή) με τους θεματικούς ρόλους:

SUBJ	R0
OBJ	R1
OBJ-TH	R2
OBJ-INST	R3
OBJ-GEN	R1
OBJ-STR	R1
OBL	πίνακας με προθέσεις (για τα πολωνικά) δεν παρατίθεται εδώ (Jaworski & Przepiórkowski, 2014: 197)
XCOMP	R8

COMP	R8
XCOMP-PRED	R8

Πίνακας 16 Αντιστοιχία γραμματικών λειτουργιών-θεματικών ρόλων (για τα πολωνικά)

Στην παρούσα εργασία οι σημασιολογικοί ρόλοι που επιλέχθηκαν αποτελούν πιο κλειστό σύστημα καθώς σκοπός ήταν να αναλυθεί μια συγκεκριμένη σημασιολογικά κατηγορία ρημάτων κι όχι το σύνολο των ρημάτων στα ελληνικά. Αρχικά, τα ρήματα που μελετήθηκαν έχουν κοινό σχήμα γεγονότος την τοποθέτηση ουσίας σε επιφάνεια επομένως ήταν αναγκαίο να χρησιμοποιηθούν οι σημασιολογικοί ρόλοι *location* και *locatum*, δηλαδή η τοποθεσία πάνω στην οποία τοποθετείται η ουσία καθώς και η προστιθέμενη ουσία. Επιπρόσθετα, ο ρόλος δράστης (*agent*), δηλαδή η έμψυχη οντότητα που προκαλεί με την πρόθεση της μια πράξη, μια κατάσταση κλπ που περιγράφεται από το ρήμα, ήταν ο τρίτος σημασιολογικός ρόλος που χρησιμοποιήθηκε στη διαδικασία δημιουργίας της υπολογιστικής γραμματικής.

Επιπλέον, στα ρήματα μελέτης υπήρξαν προτάσεις οι οποίες περιέγραφαν την ιδιότητα ενός υλικού/μιας ουσίας να προκαλεί κάτι. Για παράδειγμα, στις προτάσεις «Το ασπράδι σμαλτώνει» και «Η φέτα θα αλμυρίζει λίγο το φαγητό» η αιτία για την κατάσταση στην οποία οδηγείται η οντότητα που επηρεάζεται είναι μια ιδιότητα που έχει η ουσία και σε καμία περίπτωση δεν υπάρχει προθετικότητα. Επομένως, το υποκείμενο αυτό δεν μπορεί να πάρει τον ρόλο 'δράστης'. Για τις περιπτώσεις αυτές θεωρήθηκε προτιμότερη η χρήση του θεματικού ρόλου 'αιτία' (*cause*).

Ο τελευταίος θεματικός ρόλος που χρησιμοποιήθηκε ήταν αυτός του πάσχοντα, όταν δηλαδή το αντικείμενο που φέρει αυτόν τον ρόλο υφίσταται αλλαγή κατάστασης:

- *Τοποθεσία (location)*
- *Προστιθέμενη Ουσία (locatum)*
- *Δράστης (agent)*
- *Αιτία (cause)*
- *Πάσχων (patient)*

Μετά από τον καθορισμό των θεματικών ρόλων καθώς και τη διάκριση προσαρτήματος και συμπληρώματος δημιουργήθηκε η υπολογιστική γραμματική σε περιβάλλον XLE όπως περιγράφεται παρακάτω.

Σχεδιασμός Γραμματικής

Η XLE, όπως έχει ήδη ειπωθεί είναι μια υπολογιστική πλατφόρμα στην οποία μπορεί να γίνει ο σχεδιασμός υπολογιστικών γραμματικών, στην παρούσα εργασία, σε φορμαλισμό ΛΛΓ. Για το σχεδιασμό και τη λειτουργία της γραμματικής είναι απαραίτητη η ύπαρξη και ταυτόχρονη λειτουργία τεσσάρων φακέλων, οι οποίοι θα παρουσιαστούν επιγραμματικά παρακάτω:

- **Φάκελος των ρυθμίσεων:** Στον φάκελο αυτό συνδέονται οι τομείς της γραμματικής. Μεταξύ άλλων περιλαμβάνει την εξ ορισμού κατηγορία όταν γίνεται η συντακτική ανάλυση (δηλαδή το S (sentence)), τη λίστα των φακέλων που περιλαμβάνονται, τις κυβερνώμενες σχέσεις, τις σημασιολογικές λειτουργίες κ.ο.κ.
- **Φάκελος των γραμματικών κανόνων:** Οι κανόνες στην XLE γράφονται γραμμικά και χρησιμοποιούνται ορισμένα σημεία στίξης προκειμένου να ξεχωρίσουν οι κατηγοριοποιήσεις των κατηγοριών και των σχημάτων. Τα πιο συχνά σχήματα δίνονται στον παρακάτω πίνακα:

^	ανοδικό βέλος
!	καθοδικό βέλος
;	σηματοδοτεί το τέλος ενός σχήματος για μια κατηγορία
.	σηματοδοτεί το τέλος για έναν κανόνα
*	Kleene star. 0 ή παραπάνω επαναλήψεις μιας κανονικής έκφρασης
	ξεχωρίζει τις διαζεύξεις
{ }	περικλείει τις διαζεύξεις

Πίνακας 17 Σύμβολα στην XLE

- **Φάκελος του λεξικού:** Στον φάκελο αυτό περιλαμβάνονται όλες οι λεξικές καταχωρήσεις με την απαραίτητη πληροφορία. Τα σημεία στίξης είναι και σε αυτόν τον φάκελο ίδια με τους γραμματικούς κανόνες. Η διαφορά έγκειται στο * που στην περίπτωση του λεξικού σημαίνει ότι δεν χρησιμοποιείται η μορφολογία

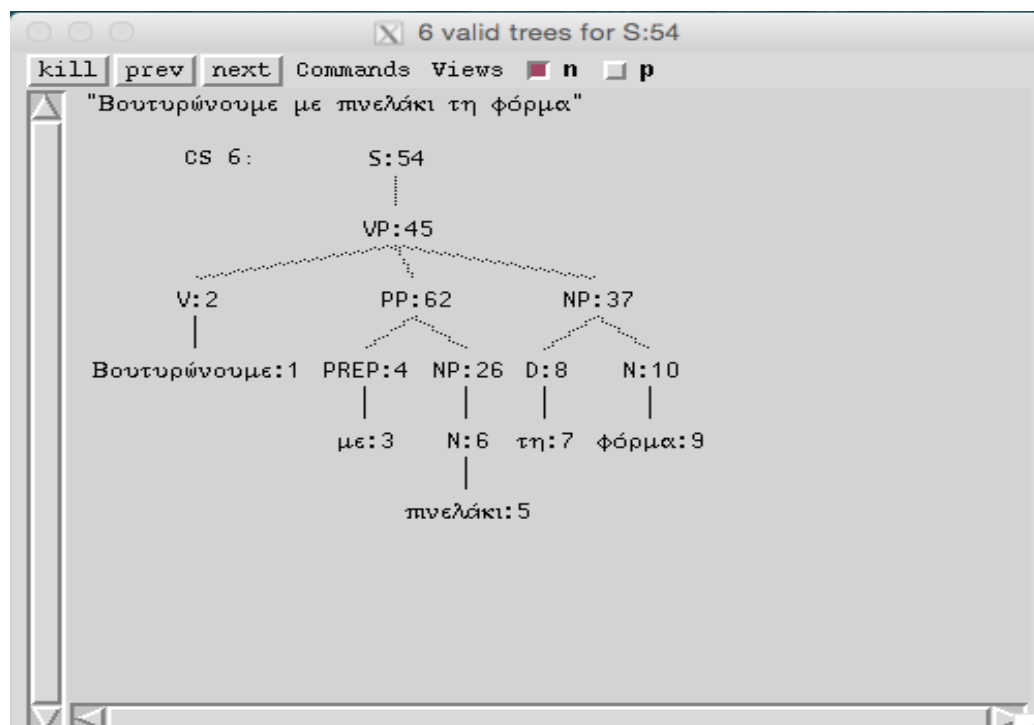
της XLE. Εάν μια λεξική οντότητα όπως για παράδειγμα το ουσιαστικό 'πόδι' πραγματώνει δύο τύπους, τότε αυτή η πληροφορία καταχωρείται με διάζευξη και δεν δημιουργούνται δύο λεξικές εγγραφές.

- **Φάκελος των προτύπων (templates):** Πρόκειται για ένα από τα πλεονεκτήματα που παρέχονται από την XLE. Στα πρότυπα δίνεται η δυνατότητα ενσωμάτωσης μιας συλλογής σχημάτων ορίζοντας ένα πρότυπο το οποίο ακολουθεί το σύμβολο @. Για παράδειγμα, εάν θέλουμε να εντάξουμε όλα τα κοινά ουσιαστικά σε ένα πρότυπο τότε δημιουργούμε ένα πρότυπο @CN (common nouns). Επιπρόσθετα, η XLE παρέχει την επιλογή της ενσωμάτωσης των προτύπων μέσα σε πρότυπα. Το πλεονέκτημα είναι ότι εάν δημιουργηθεί η ανάγκη επέκτασης ή τροποποίησης των χαρακτηριστικών μιας ομάδας, τότε το μόνο που θα αλλάξει θα είναι το πρότυπο και όχι η κάθε εγγραφή ξεχωριστά.

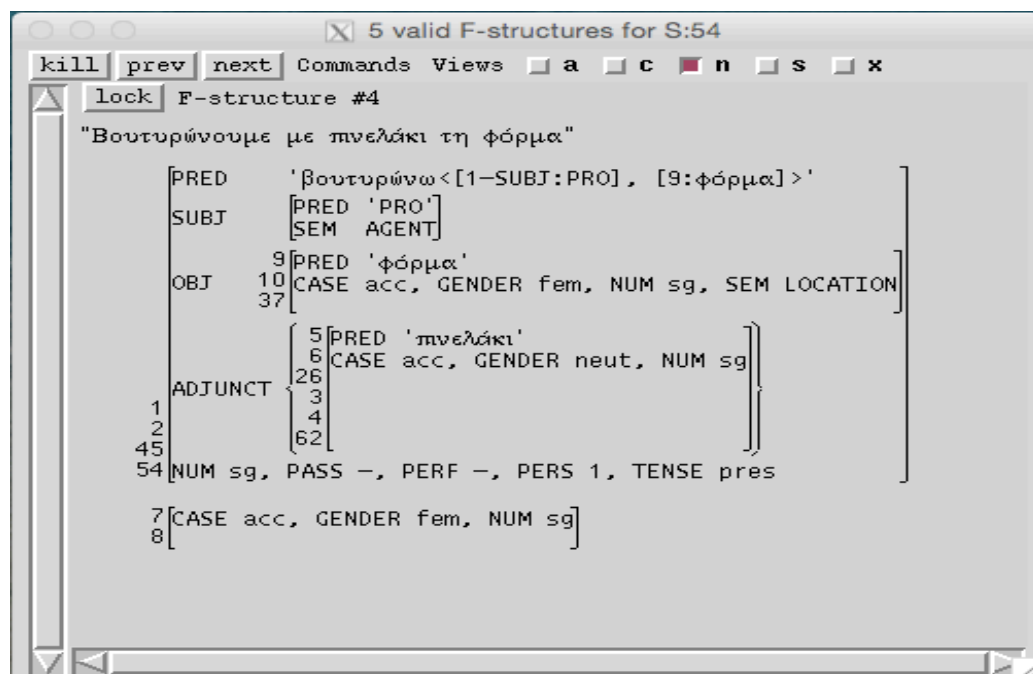
Αποτελέσματα Συντακτικής Ανάλυσης

Μετά τη δημιουργία των κανόνων, του λεξικού και των προτύπων μπορεί να γίνει η συντακτική ανάλυση με την εντολή 'parse {}', όπου μέσα στις αγκύλες βρίσκεται η πρόταση την οποία επιθυμούμε να αναλύσουμε. Εάν όλοι οι κανόνες και οι λεξικές καταχωρήσεις είναι σωστές τότε θα εμφανιστούν τέσσερα παράθυρα:

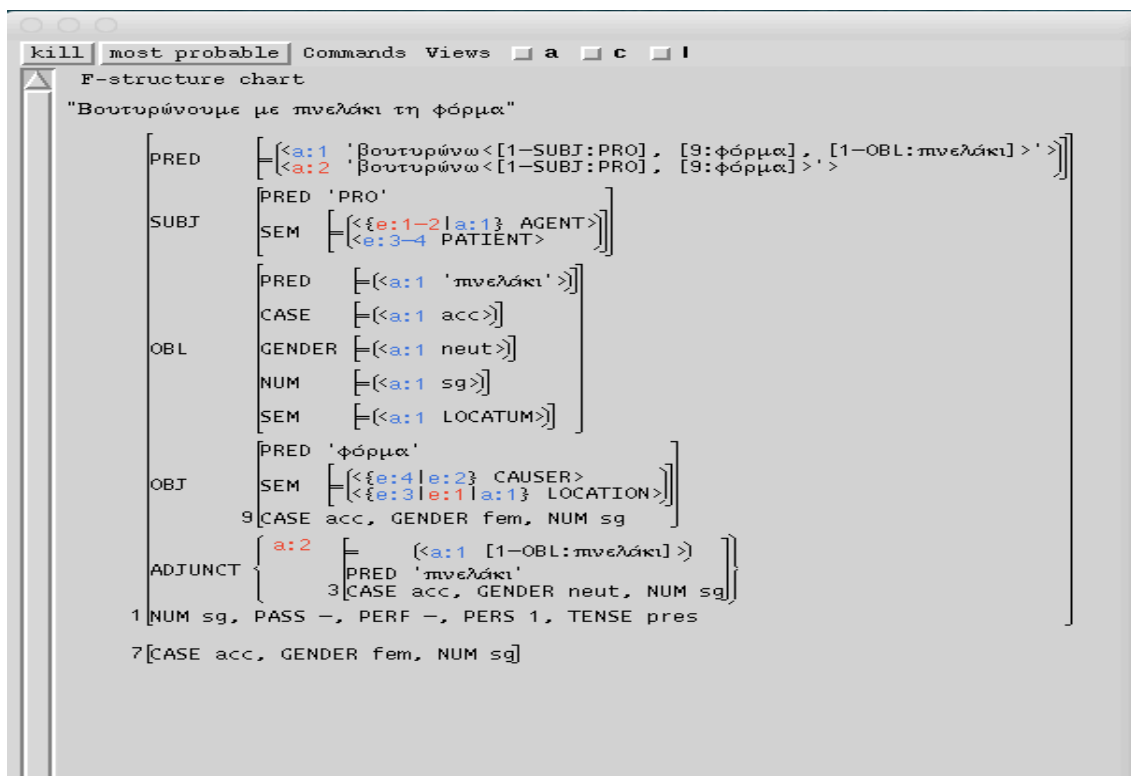
- I. η συστατική δομή της πρότασης (με τη μορφή δενδροδιαγράμματος)
- II. η λειτουργική δομή της πρότασης
- III. όλες οι πιθανές λειτουργικές δομές (σημειώνεται αυτή που θεωρείται σωστή από τον αναλυτή) και
- IV. όλες οι πιθανές λύσεις

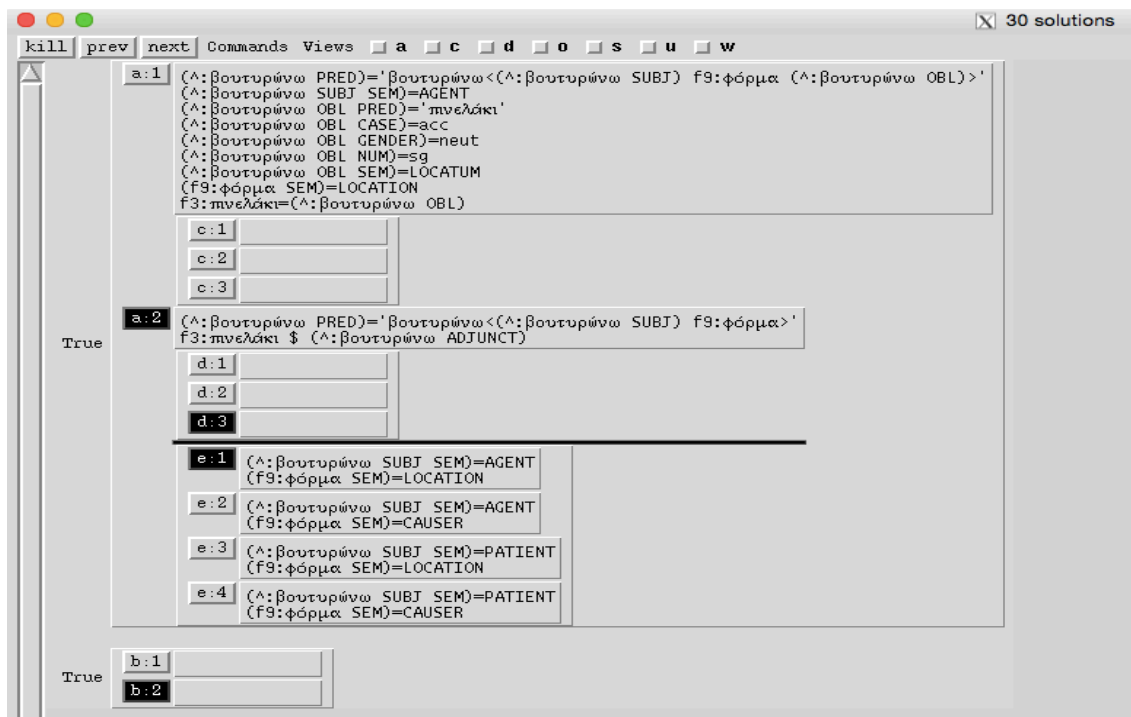
Σχήμα 12 σ-δομή της πρότασης "Βουτυρώνουμε με πινελάκι τη φόρμα"

Σχήμα 13 λ-δομή της πρότασης "Βουτυρώνουμε με πινελάκι τη φόρμα"

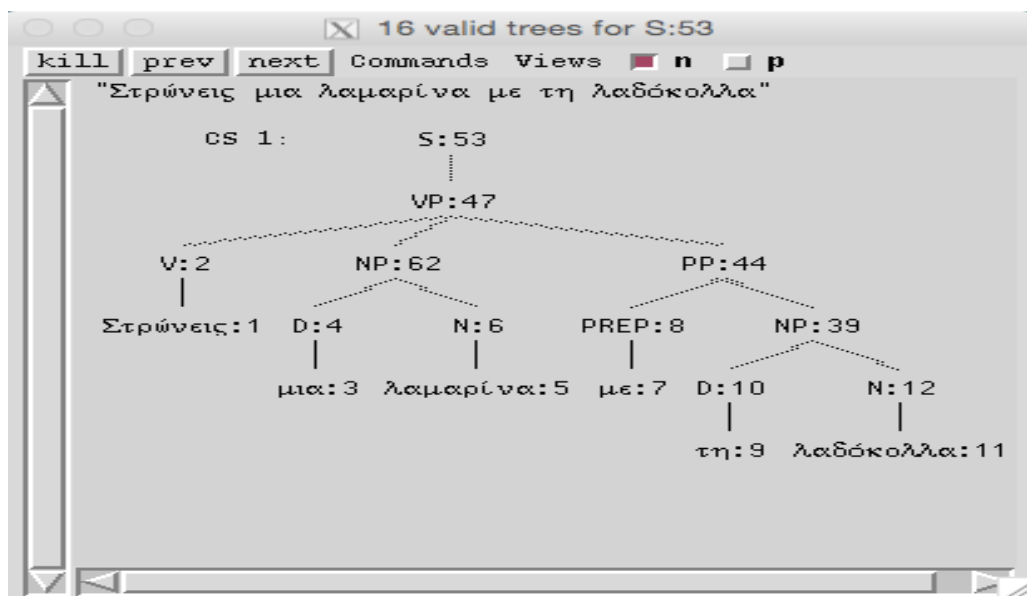
Σχήμα 14 Το σύνολο των λ-δομών της πρότασης. Με κόκκινο είναι η επιλογή που θεωρήθηκε ορθή από τον αναλυτή

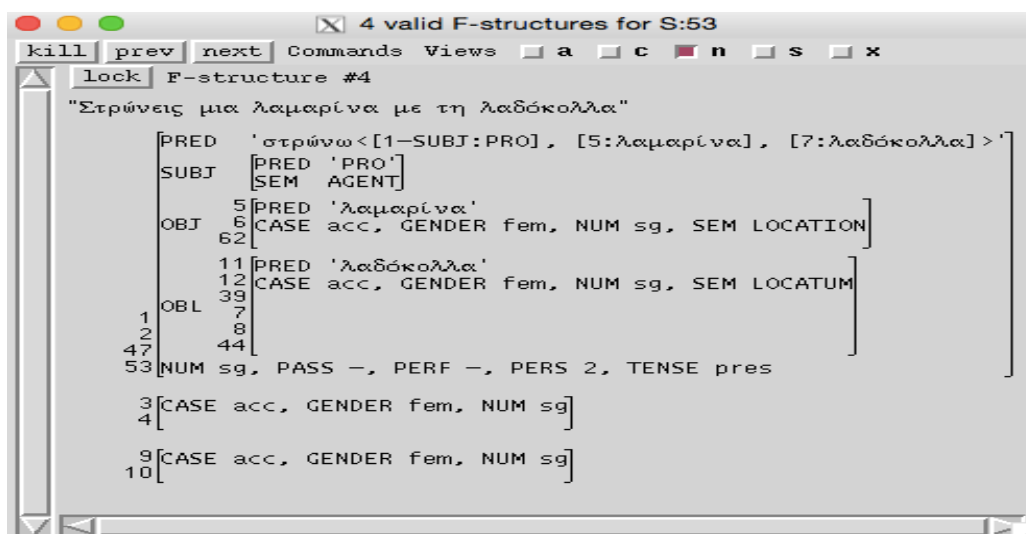
Σχήμα 15 Το σύνολο των πιθανών λύσεων της πρότασης "Βουτυρώνουμε με πινελάκι τη φόρμα" (με μαύρα η επιλογή που εμφανίζεται στις σ-δομή και λ-δομή)

Το εργαλείο όπως για παράδειγμα το 'με πινελάκι' της παραπάνω πρότασης αναγνωρίζεται ως προσάρτημα στις συντακτικές δομές που έχουμε αναλύσει.

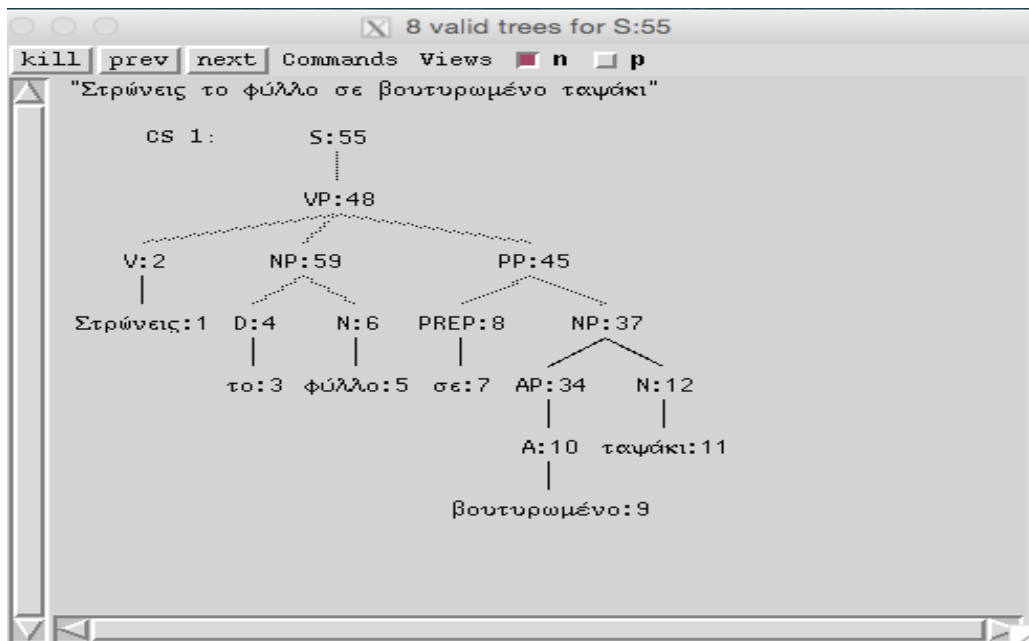
Οι συντακτικές δομές του ρήματος 'στρώνω' το οποίο συμμετέχει στο φαινόμενο της συντακτικής εναλλαγής των ρημάτων τύπου ψεκάζω/ φορτώνω.

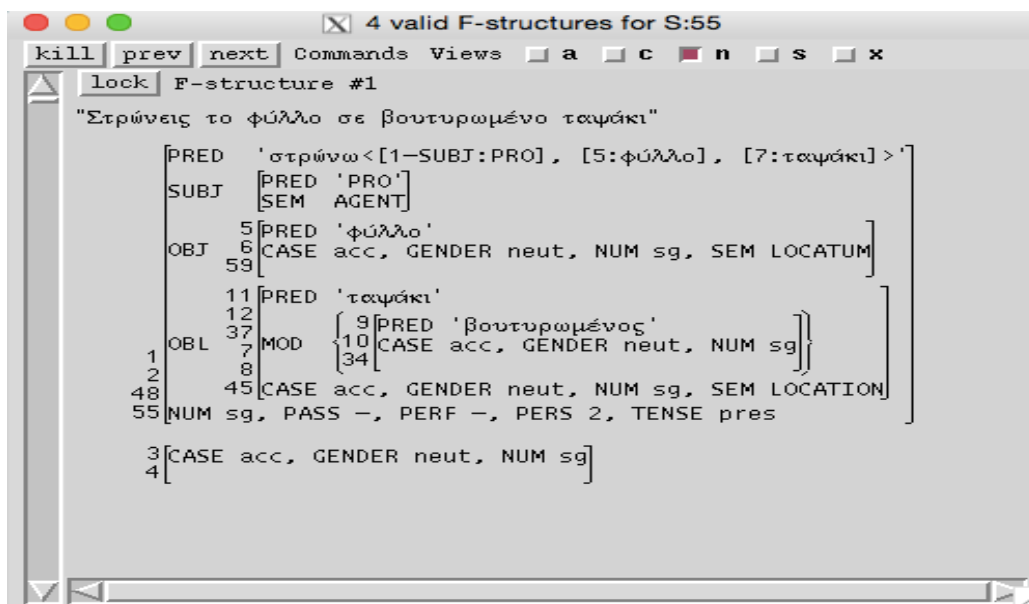
Σχήμα 16 δενδροδιάγραμμα για την πρόταση "Στρώνεις μια λαμαρίνα με τη λαδόκολλα" (αλλαγή κατάστασης)

Σχήμα 17 Η λ-δομή της πρότασης "Στρώνεις μια λαμαρίνα με τη λαδόκολλα" (αλλαγή κατάστασης)

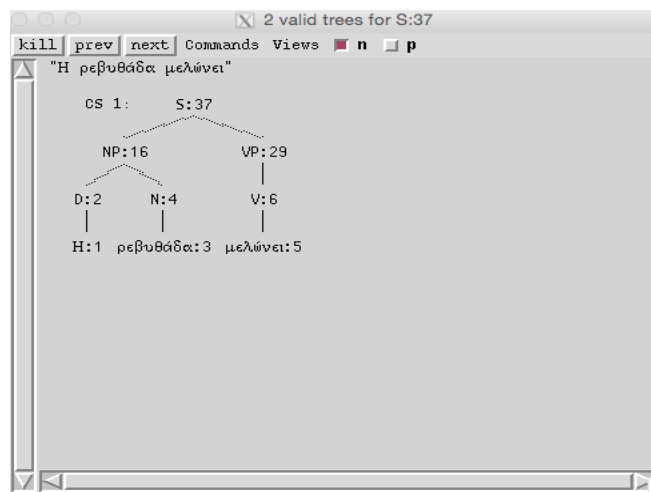

Σχήμα 18 σ-δομή της "Στρώνεις το φύλλο σε βουτυρωμένο ταψάκι" (αλλαγή θέσης)

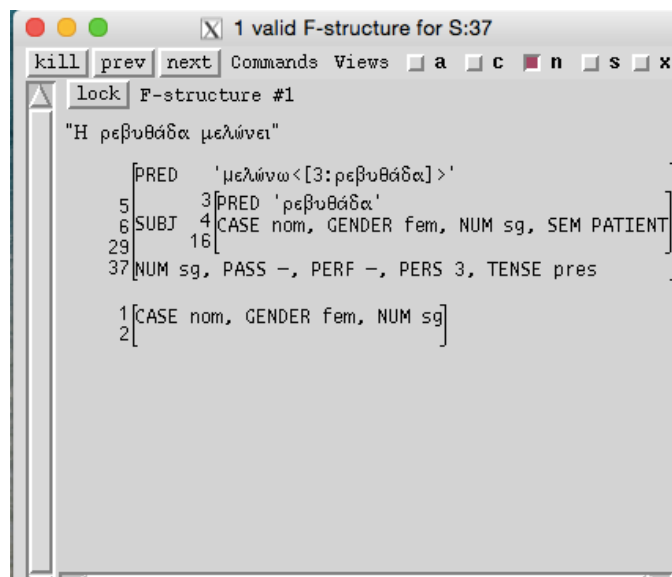

Σχήμα 19 λ-δομή "Στρώνεις το φύλλο σε βουτυρωμένο ταψάκι" (αλλαγή θέσης)

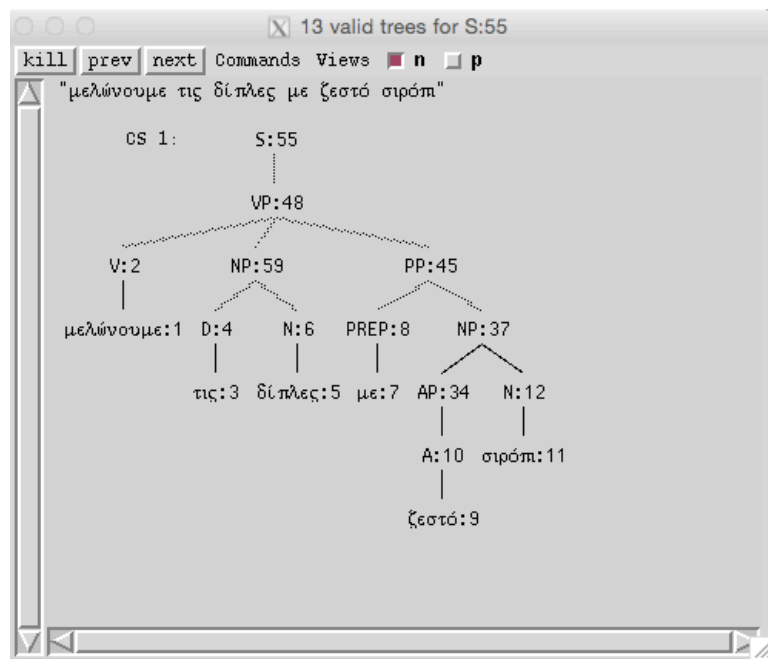
Ακολουθούν οι συντακτικές δομές (μη αιτιακή (14,15) και αιτιακή (16,17)) του ρήματος 'μελώνω', το οποίο ανήκει στα ρήματα που απορροφούν μορφολογικά κάποιο όρισμά τους. Το άξιο παρατήρησης σε αυτό το ρήμα είναι ότι στην μη- αιτιακή του μορφή έχει τη σημασία 'της αλλαγής κατάστασης' αντί για 'της τοποθέτησης ουσίας σε επιφάνεια'.

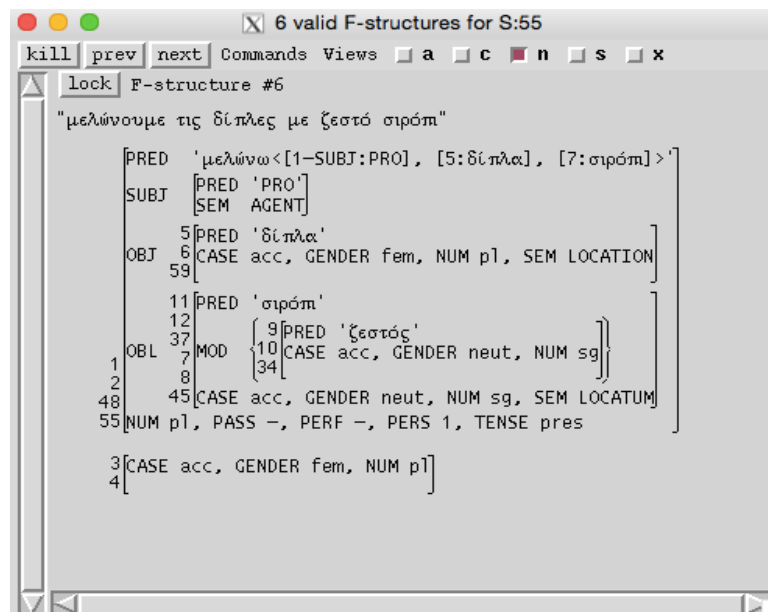
Σχήμα 20 σ-δομή της πρότασης "Η ρεβυθάδα μελώνει"
(η ρεβυθάδα 'παθαίνει' κάτι, αλλάζει κατάσταση χωρίς να τοποθετείται κάποια ουσία μέσα σ αυτή)

Σχήμα 21 λ-δομή της πρότασης "Η ρεβυθάδα μελώνει" (το υποκείμενο έχει τον θεματικό ρόλο του πάσχοντα (patient) και όχι της τοποθεσίας (location))

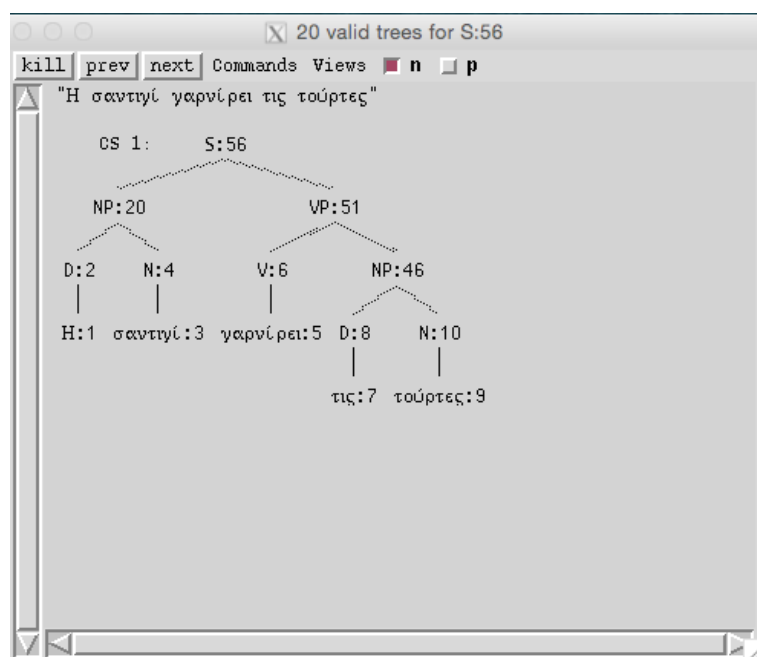

Σχήμα 22 σ-δομή της πρότασης "μελώνουμε τις δίπλες με ζεστό σιρόπι"

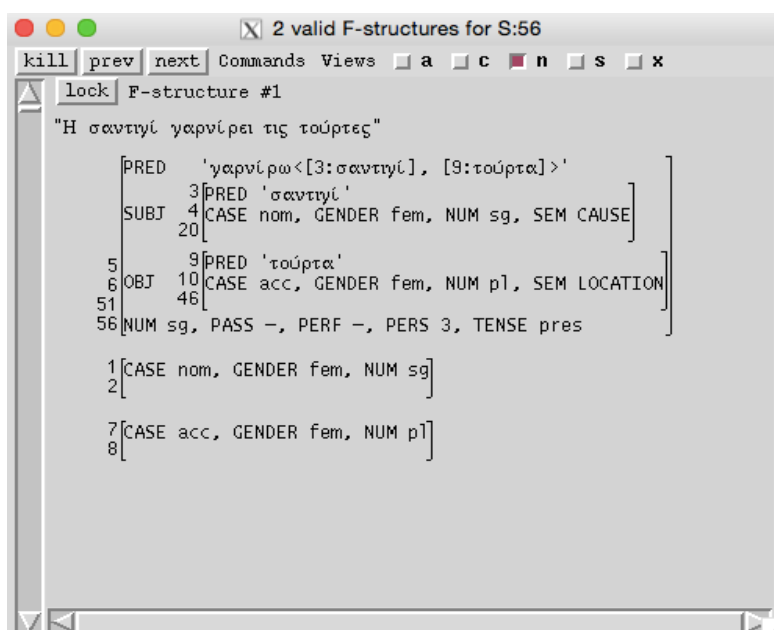

Σχήμα 23 λ-δομή της πρότασης "μελώνουμε τις δίπλες με ζεστό σιρόπι"

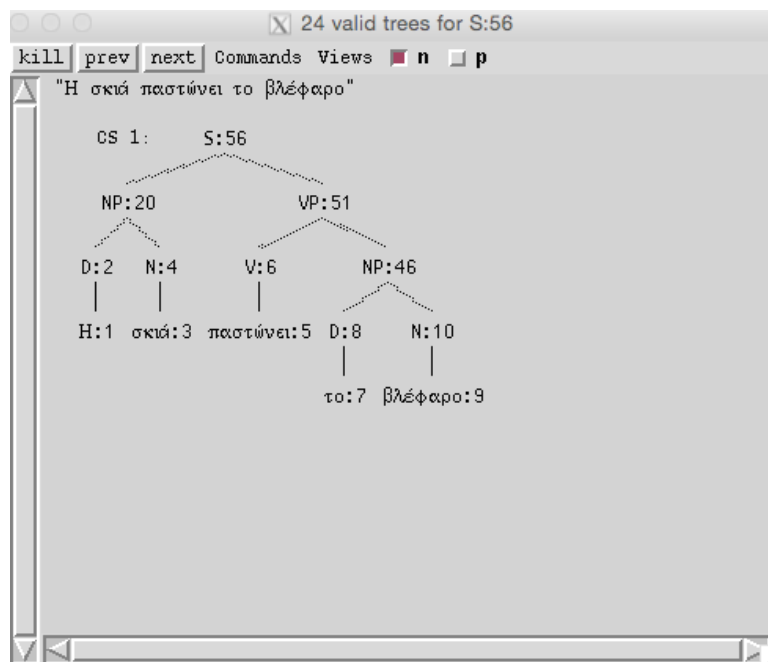
Ακολουθούν οι συντακτικές αναλύσεις ορισμένων ρημάτων 'τοποθέτησης ουσίας σε επιφάνεια' στην μη- αιτιακή τους μορφή:

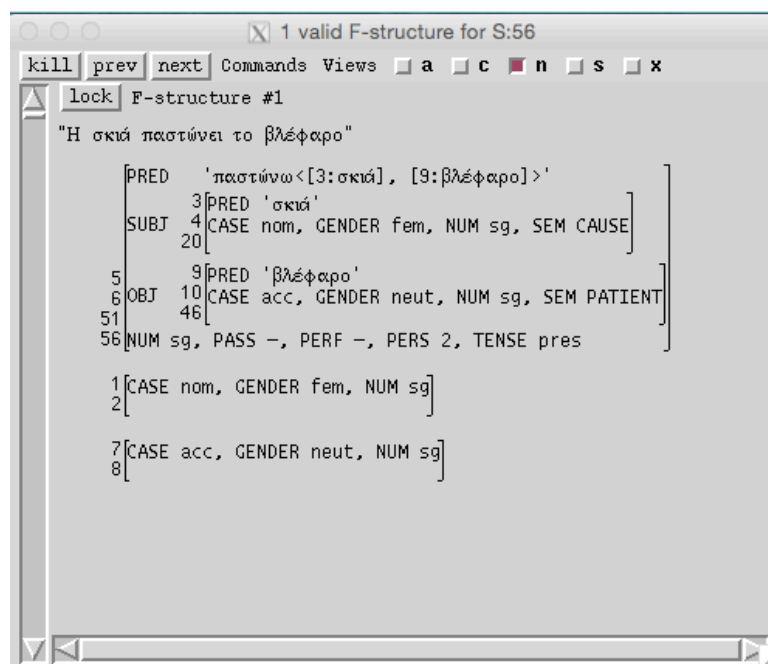
Σχήμα 24 σ-δομή της πρότασης "Η σαντιγί γαρνίρει τις τούρτες"

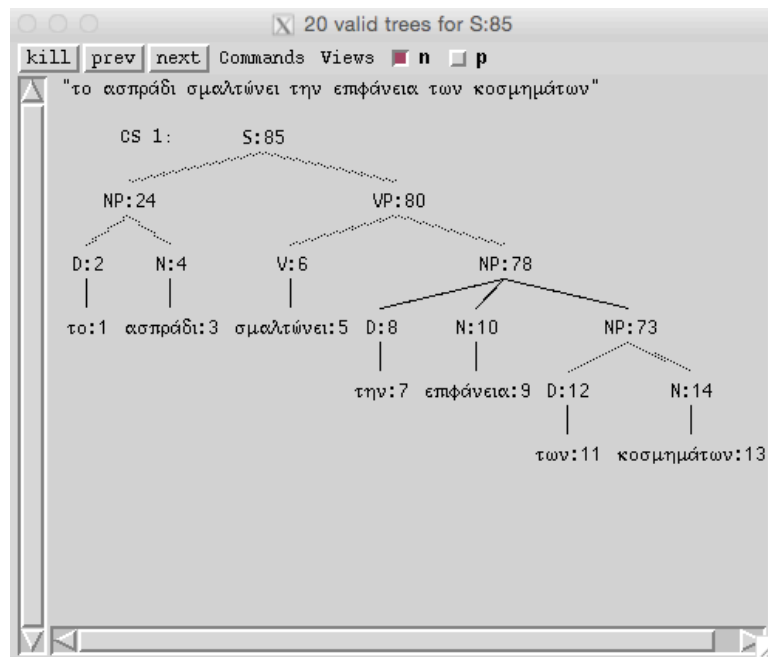
Σχήμα 25 λ-δομή της πρότασης "Η σαντιγί γαρνίρει τις τούρτες"

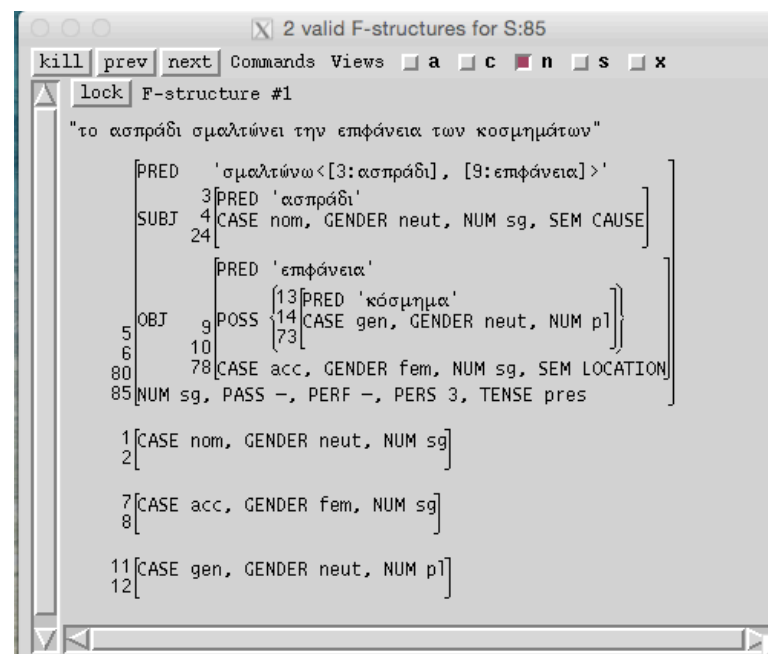
Σχήμα 26 σ-δομή της πρότασης "Η σκιά παστώνει το βλέφαρο"

Σχήμα 27 λ-δομή της πρότασης "Η σκιά παστώνει το βλέφαρο"

Σχήμα 28 σ-δομή της πρότασης "Το ασπράδι σμαλτώνει την επιφάνεια των κοσμημάτων" (πρόκειται για μια ιδιότητα που έχει το ασπράδι)

Σχήμα 29 λ-δομή της πρότασης "το ασπράδι σμαλτώνει την επιφάνεια των κοσμημάτων" (το ασπράδι παίρνει το θεματικό ρόλο της αιτίας (cause))

Συμπεράσματα

Η εργασία αυτή στηρίχθηκε σε ευρεία βιβλιογραφία σχετικά με την ιδιαίτερη ομάδα ρημάτων που μελετά, δηλαδή τα ρήματα 'τοποθέτησης ουσίας σε επιφάνεια'. Στόχος ήταν να καλυφθεί το μέγιστο δυνατό εύρος γραμματικών φαινομένων που αφορούν αυτά τα ρήματα και έχουν συζητηθεί στην βιβλιογραφία.

Αρχικά, στο θεωρητικό μέρος της εργασίας, έγινε μια μελέτη της άποψης για την συμπληρωματική κατανομή του τρόπου και του αποτελέσματος στη σημασία του ρήματος. Πρόκειται για μια άποψη η οποία έχει συζητηθεί σε μεγάλο βαθμό, με τις Rappaport-Hovav και Levin (2010) να είναι αυτές που πρότειναν αυτή την θεωρία και την Goldberg βασικό αντίπαλο αυτής. Παρουσιάστηκαν επίσης τρία βασικά αντιπαραδείγματα τα οποία οι Rappaport-Hovav και Levin αδυνατούν να ερμηνεύσουν και να δικαιολογήσουν ώστε να μπορούν να υποστηρίξουν την άποψη τους. Επιπρόσθετα, δόθηκαν έξι σημασιολογικής φύσης κριτήρια, όπως αυτά προτάθηκαν από τον Beavers (2012), τα οποία διαχωρίζουν τα ρήματα ανάλογα με το αν λεξικοποιούν τον τρόπο ή το αποτέλεσμα.

Στη συνέχεια έγινε μια όσο το δυνατόν πιο ενδελεχής μελέτη δύο φαινομένων που παρουσιάζονται στα ρήματα αυτά. Αρχικά μελετήθηκαν οι αποτελεσματικές δομές για τα ελληνικά, Πρόκειται για φαινόμενο που εμφανίζεται με πολύ μικρή συχνότητα στα ελληνικά, λόγος για τον οποίο απουσιάζουν έρευνες που να περιγράφουν το φαινόμενο για την ελληνική γλώσσα. Στο σημείο αυτό παρουσιάστηκε η άποψη των Giannakidou & Merchant (1999) η οποία υποστηρίζει ότι η αιτία έλλειψης αποτελεσματικών δομών οφείλεται στα παραγωγικά επιθήματα τα οποία φέρουν την σημασία της αποτελεσματικότητας. Πρόκειται για μια άποψη η οποία βρίσκει, ήδη από τα δεδομένα της εργασίας, τρία αντιπαραδειγματα (χρωματίζω, καραμελώνω, μπογιατίζω). Το δεύτερο θέμα που αναφέρθηκε ήταν τα ρήματα που μορφολογικά απορροφούν κάποιο όρισμα. Η αναφορά στο θέμα αυτό έγινε σε δύο επίπεδα, το πρώτο είναι η μορφολογική τους παραγωγή και το δεύτερο η

σημασιολογική τους δομή. Τέλος, παρουσιάστηκαν οι θεωρία των πρωτο-ρόλων του Dowty (1991) καθώς και ορισμένες απόψεις για τις συντακτικές εναλλαγές που εμφανίζονται στα δεδομένα. Πρόκειται για την εναλλαγή των ρημάτων τύπου φορτώνω/ ψεκάζω καθώς και για της ‘ουσίας που τοποθετείται’ (locatum) ως υποκείμενο η οποία συντάσσεται σε ρήματα όπως το ‘γεμίζω’.

Στο δεύτερο μέρος της εργασίας συλλέχθηκαν δεδομένα και έγινε στατιστική ανάλυση με στόχο να διαπιστωθεί εάν τα ευρήματα της διεθνούς βιβλιογραφίας ισχύουν και για την ελληνική γλώσσα. Στην αρχή αναλύθηκε η μεθοδολογία η οποία ακολουθήθηκε για τη συλλογή των δεδομένων καθώς και των χαρακτηριστικών που θα αποτελούσαν τα αντικείμενα της έρευνας. Προκειμένου η έρευνα να γίνει πιο αντικειμενική χρησιμοποιήθηκαν μόνο συντακτικά χαρακτηριστικά, καθώς η μέτρηση τους γίνεται με διαφανή τρόπο. Για την εξέταση του διαχωρισμού των ρημάτων σε τρόπου κι αποτελέσματος χρησιμοποιήθηκε το στατιστικό εργαλείο SPSS. Η ανάλυση των δεδομένων έγινε με δύο τρόπους σε δύο διαφορετικά ερευνητικά ερωτήματα. Στο πρώτο, μέσω της στατιστικής μεθόδου της συσχέτισης, θεωρήθηκε δεδομένος ο διαχωρισμός των ρημάτων ο οποίος έγινε βάσει γλωσσικού αισθητηρίου και από τις μετρήσεις προέκυψαν οι μεταβλητές που σχετίζονται με αυτόν. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι υπάρχουν πέντε συντακτικά χαρακτηριστικά (σε-τοποθεσία, με-εργαλείο, αντικείμενο-ουσία, αποτελεσματική δομή σε προθετική φράση και η συντακτική εναλλαγή του ψεκάζω/φορτώνω) καθώς και ένα μορφολογικό χαρακτηριστικό (ρήματα που μορφολογικά απορροφούν κάποιο όρισμα) που συσχετίζονται με την επιλογή είτε του τρόπου είτε του αποτελέσματος από το κάθε ρήμα. Στο δεύτερο ερώτημα που σκοπό έχει να διερευνηθεί το εάν υφίσταται η κατά Levin & Rappaport (2010) διχοτομία, έγιναν τρεις συσταδοποιήσεις με την χρήση του ιεραρχικού αλγόριθμου. Σε κάθε μέτρηση χρησιμοποιήθηκαν διαφορετικές μεταβλητές. Και στις τρεις μετρήσεις υπήρχε μια ομάδα 13 ρημάτων η οποία παρέμεινε σταθερή, αυτό είναι ίσως μια ισχυρή πρώτη ένδειξη για την παρουσία ενός διαχωρισμού των ρημάτων. Παρ’ όλα αυτά, τα ρήματα αυτής της ομάδας προέρχονταν τόσο από ρήματα που είχαν χαρακτηριστεί ως τρόπου (7) αλλά κι από άλλα που είχαν

κατηγοριοποιηθεί ως ρήματα που λεξικοποιούν το αποτέλεσμα (5). Πρόκειται, κατά συνέπεια, για απόρριψη της διχοτομίας τρόπου-αποτελέσματος όπως έχει προταθεί στη διεθνή βιβλιογραφία.

Τέλος, με την χρήση του γραμματικού φορμαλισμού της ΛΛΓ (Λεξική Λειτουργική Γραμματική) και μέσω της πλατφόρμας XLE έγινε η ανάλυση των συντακτικών δομών που συλλέχθηκαν, με κύριο σκοπό την αναπαράσταση των δύο συντακτικών εναλλαγών που εμφανίστηκαν στα δεδομένα. Βασικό στοιχείο της γραμματικής ήταν η χρήση σημασιολογικής πληροφορίας, η οποία αν και δεν υποστηρίζεται από τον φορμαλισμό, εισήχθη στην γραμματική προκειμένου να αναπαρασταθεί καλύτερα το φαινόμενο.

Μελλοντικές Επεκτάσεις

Η παρούσα έρευνα αποτελεί το έναυσμα της μελέτης της διχοτομίας τρόπος-αποτέλεσμα καθώς και των συντακτικών εναλλαγών των ρημάτων. Αμέσως επόμενος στόχος είναι να επισημειωθεί το corpus το οποίο υπάρχει ήδη σε μορφή αρχείων .doc καθώς και να συλλεχθούν καινούρια δεδομένα προκειμένου ο αριθμός τους να αυξηθεί στο βαθμό που τα συμπεράσματα στα οποία καταλήγουμε είναι διακριτά και ασφαλή. Το επισημειωμένο corpus θα είναι η είσοδος στο στατιστικό εργαλείο SPSS στο οποίο τα χαρακτηριστικά θα είναι με τη μορφή ποσοστών και όχι με 0 και 1, δηλαδή απουσία ή παρουσία χαρακτηριστικού. Τα ποσοστά αυτά θα μπορέσουν να περιγράψουν με μεγαλύτερη ακρίβεια την πραγματικότητα.

Επιπλέον, είναι πολύ σημαντική η χρήση σημασιολογικών χαρακτηριστικών, τα οποία δε χρησιμοποιήθηκαν εδώ καθώς η απουσία μεθοδολογίας θα οδηγούσε σε λάνθασμένα συμπεράσματα. Στην περίπτωση των σημασιολογικών κριτηρίων είναι αναγκαία η αξιολόγηση τους από ένα μεγάλο πλήθος φυσικών ομιλητών. Ο δεύτερος αυτός στόχος είναι εφικτός ενδεχομένως με τη χρήση ερωτηματολογίων, οι απαντήσεις στα οποία θα ομαδοποιούνται με στατιστικές μεθόδους.

Τέλος, σημαντικές απαντήσεις θα μπορούσαν να δοθούν από την ταυτόχρονη μελέτη και σύγκριση των ρημάτων 'τοποθέτησης ουσίας σε επιφάνεια' με άλλες ομάδες ρημάτων που σχετίζονται σημασιολογικά. Η προφανής ομάδα για μελέτη είναι η ομάδα των ρημάτων που δηλώνουν απομάκρυνση ουσίας από επιφάνεια/σώμα, καθώς βεβαίως και των ρημάτων τα κίνησης. Η μελέτη της διχοτομίας είναι ένα έναυσμα για την κατηγοριοποίηση των ρηματικών κατηγορημάτων ως προς την σημασία τους με βάση μετρήσιμα συντακτικά κριτήρια.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

- Anderson, S. (1971) "The role of deep structure in semantic interpretation. *Foundations of Language* 6.387-96
- Anderson, S. (1977) "Comments on the paper by Wasaw. *Formal syntax*" ed. by Peter Culicover, Thomas Wasow and Adrian Akmajian. 361- 78. New York: Academic Press
- Baker, Mark (1988) "Incorporation: A Theory of Grammatical Function Changing", Chicago: University of Chicago Press.
- Beavers, J. and Koontz-Garboden, A. (2012). "Manner and result in the roots of verbal meaning." *Linguistic Inquiry* 43.3:331–369.
- Bleotu, A. C. (2014) "Location, Locatum Verbs, and the Locative Alternation and Romanian", *Wiener Linguistische Gazette*, Institut für Sprachwissenschaft Universität Wien Special Issue 78A 178–197
- Bohnenmeyer, J. (2007) "Morpholexical Transparency and the Argument Structure of Verbs of Cutting and Breaking", *Cognitive Linguistics* 18
- Clark, E. and Clark H. (1979) "When nouns surface as verbs", *Language* 55, 767–811
- Croft, W.A. (1991) "Syntactic Categories and Grammatical Relations", University of Chicago Press, Chicago, IL
- Dalrymple, M. (2001). "Lexical Functional Grammar". *Syntax and Semantics*, volume 34. Academic Press.
- Damonte, F. (2005) "Classifier Incorporation and the Locative Alternation". In Brugè, Laura et al. (eds.), *Contributions to the thirtieth Incontro di Grammatica Generativa*. Venezia: Libreria Editrice Cafoscarina. 83–103
- Dowty, D. (1991) "Thematic proto-roles and argument selection", *Language* 67, 547–619

- Falk, Y. N. (2001). "Lexical-Functional Grammar: An Introduction to Parallel Constraint-Based Syntax". Stanford, CA: CSLI Publications.
- Fillmore, C. J. (1968) "The case for case", *Universals in linguistic theory*, ed. By Emmon Bach and Robert T. Harms, 1-90 New York: Holt Rinehart & Winston
- Fillmore, C. J. (1971b) "Types of lexical information", *Semantics*, ed. By Danny D. Steinberg and Leon L. Jakobovits. 370- 91 Cambridge: Cambridge University Press
- Fillmore, C. J. (1977b) "Topics in Lexical Semantics", in R. Cole ed., *Current Issues in Linguistic Theory*. 76-138. Bloomington, Indiana University Press
- Fillmore, C.J. (1970) "The Grammar of Hitting and Breaking", in R.A. Jacobs and P.S. Rosenbaum, eds., *Readings in English Transformational Grammar*, Ginn, Waltham, MA
- Fillmore, C.J. (1982) "Toward a Descriptive Framework of Spatial Deixis", in R.J. Jarvella and W. Klein, eds., *Speech, Place and Action*, John Wiley, London
- Geuder, W. and M. Weisgerber (2008) "Manner of Movement and the Conceptualization of Force", slides, Journee d'étude "Il'y a maniere et maniere", Université d'Artois, Arras, France
- Goldberg, A. (1995) "Constructions: A Construction Grammar Approach to Argument Structure." Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Goldberg, A. (2005) "Constructions, Lexical Semantics and the Correspondence Principle: Accounting for Generalizations and Subregularities in the Realization of Arguments", in N. Erteschik-Shir & T. Rapoport eds., *The Syntax of Aspect*. Oxford: Oxford University Press
- Goldberg, A. (2010) "Verbs, constructions, and semantic frames". In *Syntax, lexical semantics, and event structure*, ed. by Edit Doron, Malka Rappaport Hovav, and Ivy Sichel. Oxford: Oxford University

Press.

Grimshaw J, and Sten V. (1993) "Obligatory adjuncts and the structure of events", in E. Reuland and W. Abraham eds., *Knowledge of Language II: Lexical and Conceptual Structure*. Dordrecht: Kluwer

Gruber, J. (1965) "Studies in lexical relations", Bloomington: Indiana University Linguistics Club. [MIT dissertation, 1965.]

Guerssel, M., K. Hale, M. Laughren, B. Levin, and J. White Eagle (1985) "A Cross-Linguistic Study of Transitivity Alternations", *Papers from the Parasession on Causatives and Agentivity*, Chicago Linguistic Society

Hale, K. & Keyser, S.J. (1987). "A View from the Middle," *Lexicon Project Working Papers* 10. Center for Cognitive Science at MIT, Cambridge, MA.

Hale, K., and Keyser, J. (1993a) "On Argument Structure and the Lexical Expression of Syntactic Relations." In *The View from Building 20: Essays in Linguistics In Honor of Sylvain Bromberger*. MIT Press. Pp.53-109.

Hall, B. (1965) "Subject and object in modern English", Cambridge, MA: MIT dissertation

Holisky, Dee Ann (1987) "The case of the intransitive subject in Tsova-Tush (Batsbi)". *Lingua* 71:103–132.

Jankendoff, R. S. (1972) "Semantic interpretation in generative grammar", Cambridge MA: MIT Press

Jackendoff, R.S. (1985) "Multiple Subcategorization and the Theta-Criterion: The Case of *Climb*", *Natural Language and Linguistic Theory* 3.

Jackendoff, R.S. (1990) *Semantic Structures*, MIT Press, Cambridge, MA

Jaworski W. & Przepiórkowski A. (2014). "Syntactic Approximation

of Semantic Roles”. In A. Przepiórkowski and M. Ogrodniczuk (Eds.): PolTAL 2014, LNAI 8686, pp. 193–201, 2014. c Springer International Publishing Switzerland.

Kiparsky, P. (1997) “Remarks on Denominal Verbs”, in A. Alsina, J. Bresnan, and P. Sells, eds., *Complex Predicates*, CSLI Publications, Stanford University, Stanford, CA

Krifka, M. (1987) “Nominal reference and temporal constitution: Towards a semantics of quantity”, (FNS- Bericht 17) Tübingen: forschungsstelle für natürliche Systeme Universität Tübingen

Krifka, M. (1989) “Nominalreferenz und Zeitkonstitution: Zur Semantik von Massenternen, Pluraltermen und Aktionsarte, Munich: Wilhelm Fink

Levin, B. (1993) *English Verb Classes and Alternations*, University of Chicago Press, Chicago, IL

Levin, B. and M. Rappaport Hovav (1999) “Two Structures for Compositionally Derived Events”, *SALT* 9

Levin, B. and M. Rappaport Hovav (2005) *Argument Realization*, Cambridge University Press, Cambridge

Meyers, A., Macleod, C. and Grishman, R. (1996). “Standardization of the Complement Adjunct Distinction”. The Proceedings of the Seventh Euralex International Congress, Göteborg.

Mithun, M. (1984) “The evolution of noun incorporation”. *Language* 60, 4:847-94.

Pinker, S. (1989) “Learnability and Cognition: The Acquisition of Argument Structure”, Cambridge, MA: MIT Press

Rappaport Hovav, M. (2008) “Lexicalized Meaning and the Internal Temporal Structure of Events”, in S. Rothstein, ed., *Crosslinguistic and Theoretical Approaches to the Semantics of Aspect*, John Benjamins, Amsterdam

Rappaport, M. and B. Levin (1988) “What to Do with Theta-Roles”, in W. Wilkins, ed., *Syntax and Semantics 21: Thematic Relations*, Academic Press, New York, NY, 7-36

Rappaport Hovav, M. and B. Levin (1998) “Building Verb Meanings”, in M. Butt and W. Geuder, eds., *The Projection of Arguments*, CSLI Publications, Stanford, CA .

Rappaport Hovav, M. and B. Levin (2001) “An event structure account of English resultatives”, *Language* 77:766–797.

Rappaport Hovav, M. and B. Levin (2010) “Reflections on Manner/Result Complementarity”, in E. Doron, M. Rappaport Hovav, and I. Sichel, eds., *Syntax, Lexical Semantics, and Event Structure*, Oxford University Press, Oxford, UK, 21-38

Simpson J. (1983), “*Aspects of Warlpiri Morphology and Syntax*”. Ph.D. thesis, MIT.

Talmy, L. (1985a) “Figure and ground as thematic roles”, Paper presented at the 1985 Annual Meeting of the Linguist Society of America, Seattle

Tenny, Carol (1992) “The aspectual interface hypothesis”, in Ivan A. Sag and Anna Szabolcsi eds., *Lexical Matters*. Stanford, CA: CSLI, 1–27

Τράπαλης Γ., Μαρκαντωνάτου Σ., Αλεξοπούλου Μ., Φωτοπούλου Α., Μαϊστρος Γ. (2005). “Το Αντιλεξικόν του Θ. Βοσταντζόγλου και η δημιουργία μιας μικρής κλίμακας σημασιολογικά οργανωμένης βάσης δεδομένων της Σύγχρονης Ελληνικής”, 7ο Διεθνές Συνέδριο Ελληνικής Γλωσσολογίας, 8-10 Σεπτεμβρίου 2005, Πανεπιστήμιο του York

Ιστότοποι:

Αντίστροφο Λεξικό της Νέας Ελληνικής (Άννα Αναστασιάδη-Συμεωνίδη):

http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/reverse/

Εθνικός Θησαυρός Ελληνικής Γλώσσας:

<http://hnc.ilsp.gr>

SPSS:

<http://www.spss.com/>

XLE:

<http://www2.parc.com/isl/groups/nlft/xle/>

XLE User Documentation:

<http://www2.parc.com/isl/groups/nlft/xle/doc/xle>

ΓΛΩΣΣΑΡΙ

Actor – oriented manner = τρόπο προσανατολισμένο στο δράστη

Argument = όρισμα

Argument- Per- Subevent Condition = Απαίτηση για ένα όρισμα ανά υπογεγονός

Argument selection principle = αξίωμα της επιλογής ορίσματος (Dowty)

Attribute-Value Matrix = Πίνακας χαρακτηριστικών-τιμών

Canonical realisation rules = κανονικοί κανόνες πραγμάτωσης

Causative = αιτιακό

Causer = υπαίτιος, αυτός που προξενεί

Complement = συμπλήρωμα

Complex (predicate) = σύνθετο (κατηγορημα)

Component = στοιχείο

Constituent Structure (c-structure) = Συστατική Δομή (σ-δομή)

Construction Grammar = γραμματική της προσέγγισης

Correlation = συσχέτιση

Definite null complement = προσδιορισμένο μηδενικό συμπλήρωμα (Fillmore, 1986)

Depictive = επιρρηματικό κατηγορούμενο

Disjunctive meaning (Kiparsky) = διαζευκτική σημασία

Denominal verbs = ρήματα που απορροφούν μορφολογικά κάποιο όρισμα

Entail= συνεπάγομαι αναγκαστικά

Event schema = σχήμα γεγονότος

Event structure = δομή γεγονότος

Event templates = μοτίβα γεγονότων

Event type = τύπος γεγονότος

Extended Coherence Condition = Εκτεταμένη Αρχή της Συνεκτικότητας

Functional Structure (f-structure) = Λειτουργική Δομή (λ-δομή)

Grammaticalized Discourse Functions = Γραμματικοποιημένες Συναρτήσεις Λόγου

Holistic/partitive effect= ολιστικό/ επιμεριστικό φαινόμενο

Incremental theme = αυξητικό θέμα

Inchoative = μη αιτιακό

Indefinite null complement = απροσδιόριστο μηδενικό συμπλήρωμα (Fillmore, 1986)

Lexical Functional Grammar (LFG) = Λεξική Λειτουργική Γραμματική (ΛΛΓ)

Lexical subordination process = διαδικασία της λεξικής υποταγής

Location = τοποθεσία

Locative alternation = τοπική εναλλαγή

Locatum = προστιθέμενη ουσία

Modifier = προσδιορισμός

Non- scalar change = μη- κλιμακωτή αλλαγή

Object- alternations = εναλλαγές αντικειμένου

Oblique = πλάγιο όρισμα

Predicate decomposition = ανάλυση κατηγορήματος ή (καλύτερα) συστατικά από τα οποία αποτελείται ένα κατηγορήμα

Primitive predicate = πρωτογενές κατηγορήμα

Proto- agent = πρωτό- δράστης

Proto- patient = πρωτό- πάσχων

Proto- role = πρωτό- ρόλος

Resultatives = αποτελεσματικές δομές

Resultative secondary predication = δευτερογενές αποτελεσματικό κατηγορήμα

Root = ρίζα

Scalar change = κλιμακωτή αλλαγή

Secondary predication = δευτερογενές κατηγορημα

Spray/ load alternation = εναλλαγή του ψεκάζω/ φορτώνω

Syntactic alternations= συντακτικές εναλλαγές

Unification = Ενοποίηση

Verb Class Approach = προσέγγιση της ρηματικής τάξης

Zero- derived noun = μηδενικά- προερχόμενο ουσιαστικό

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ο πίνακας-είσοδος στο SPSS

verb	CAUSATIV E	INCHOATIVE 1	INCHOATIVE 3	INCHOATIVE 2	CAUSE
χρωματίζω	1	0	0	0	0
θειαφίζω	1	0	0	0	0
λιβανίζω	1	0	0	0	0
μπογιατίζω	1	0	0	0	0
πακετάρω	1	0	0	0	0
πασπαλίζω	1	0	0	0	0
ραντίζω	1	0	0	0	0
στρώνω	1	0	0	0	0
φορτώνω	1	0	0	0	0
ψεκάζω	1	0	0	0	0
βάφω	1	0	0	0	1
γεμίζω	1	1	1	0	1
αλατίζω	1	0	0	0	0
αλατοπιπερών ω	1	0	0	0	0
ασβεστώνω	1	0	0	0	0
βερνικώνω	1	0	0	0	0
σοβαντίζω	1	0	0	0	0
χλωριώνω	1	0	0	0	0

αλείφω	1	0	0	0	0
αλευρώνω	1	0	0	0	0
ασταρώνω	1	0	0	0	0
βουτυρώνω	1	0	0	0	0
γαρνίρω	1	0	0	0	0
γυψώνω	1	0	0	0	0
εμφιαλώνω	1	0	0	0	0
επαλείφω	1	0	0	0	1
επαργυρώνω	1	0	0	0	0
επιπλώνω	1	0	0	0	0
επιχρίω	1	0	0	0	0
επιχρυσώνω	1	0	0	0	0
καπακώνω	1	0	0	0	0
κερώνω	1	1	1	0	0
λαδώνω	1	0	1	1	0
μυρώνω	1	0	0	0	0
πασαλείφω	1	0	0	0	0
πεταλώνω	1	0	0	0	0
πιπερώνω	1	0	0	0	0
σιροπιάζω	1	0	1	1	0
σκονίζω	1	0	1	1	0
σταχτώνω	1	0	0	0	0
στοκάρω	1	0	0	0	0
τσιμεντώνω	1	0	0	0	0
χαλικώνω	1	0	0	0	0
αλμυρίζω/ αρμυρίζω	1	0	0	0	1

ασπρίζω (1)	1	0	0	0	1
ζαχαρώνω	1	1	1	0	1
καραμελώνω (1)	1	1	1	0	1
καρικεύω ή καρυκεύω	1	0	1	1	1
λασπώνω (1)	1	1	1	0	1
μελώνω (1)	1	1	1	1	1
μπαζώνω	1	0	0	0	1
νερώνω	1	1	1	1	0
παστώνω	1	0	0	0	1
επιχαλκώνω	1	0	1	1	1
σμαλτώνω	1	0	0	0	1

AGENT	to_location	withtool	to_result	from_locatum
1	0	1	1	0
1	1	1	0	0
1	1	1	0	0
1	1	0	1	0
1	1	0	0	0
1	1	1	0	0
1	1	1	0	0
1	1	0	0	0
1	1	1	0	0
1	0	1	1	0
1	0	1	0	1
1	0	1	0	0

1	0	1	0	0
1	0	1	0	0
1	0	1	0	0
1	1	1	0	0
1	0	1	0	0
1	1	1	0	0
1	0	0	0	0
1	0	0	0	0
1	1	1	0	0
1	1	0	0	0
1	0	0	0	0
1	1	0	0	0
1	1	1	0	0
1	0	0	0	0
1	0	0	0	0
1	0	0	0	0
1	1	0	0	0
1	0	0	0	0
1	1	0	0	0
1	1	1	0	0
1	0	0	0	0
1	1	0	0	0
1	0	0	0	0
1	0	0	0	0
1	1	1	0	0
1	1	1	0	0
1	0	0	0	0

1	1	1	0	0
1	0	0	0	0
1	0	0	0	0
1	1	0	0	1
1	0	1	0	0
1	0	0	0	0
1	1	1	1	0
1	0	0	0	0
1	1	0	0	1
1	1	0	0	0
1	0	0	0	1
1	0	0	0	0
1	0	1	0	0
1	0	0	0	0
1	1	0	0	0

withlocatu m	pred	passive	epifane ia	ousia	epifaneia_pa ss	denomin al	spray
1	0	1	1	0	1	1	0
1	0	1	1	0	1	1	0
1	0	1	1	1	1	1	1
1	0	1	1	1	1	1	1
1	0	1	0	0	0	1	0
1	0	1	1	1	1	0	1
1	0	1	1	1	1	0	1
1	0	1	1	1	1	0	1
1	0	1	1	1	1	0	1

1	0	1	1	1	1	0	1
1	1	1	1	0	1	0	0
1	0	1	1	0	1	0	0
1	0	1	1	0	1	1	0
1	0	1	1	0	1	1	0
1	0	1	1	0	1	1	0
1	0	1	1	0	1	1	0
1	0	1	1	0	1	1	0
1	0	1	1	0	1	1	0
1	0	1	1	1	1	0	1
1	0	1	1	0	1	1	0
1	0	1	1	0	1	1	0
1	0	1	1	0	1	1	0
1	0	1	1	0	1	1	0
1	0	1	1	1	1	0	0
0	0	1	1	0	1	1	0
0	0	1	1	1	1	1	1
1	0	1	1	1	1	0	1
1	0	1	1	0	1	1	0
1	0	1	1	0	1	1	0
1	0	1	1	0	1	0	0
1	0	1	1	0	1	1	0
1	0	1	1	0	1	1	0
1	0	1	1	0	1	1	0
1	0	1	1	0	1	1	0
1	0	1	1	0	1	1	0
1	0	1	1	1	1	0	1
0	0	1	1	0	1	1	0

1	0	1	1	0	1	1	0
1	0	1	1	0	1	1	0
1	0	1	1	1	1	1	1
0	0	1	1	0	1	1	0
1	0	1	1	0	1	1	0
0	0	1	1	0	1	1	0
1	0	1	1	0	1	1	0
1	0	1	1	0	1	1	0
1	0	1	1	0	1	0	0
1	0	1	1	0	1	1	0
1	0	1	1	0	1	1	0
1	0	1	1	0	1	1	0
1	0	1	1	0	1	1	0
1	0	1	1	0	1	1	0
1	0	1	1	0	1	1	0
1	0	1	1	0	1	1	0
1	0	1	1	0	1	0	0
0	0	1	1	0	1	1	0
0	0	1	1	0	1	1	0

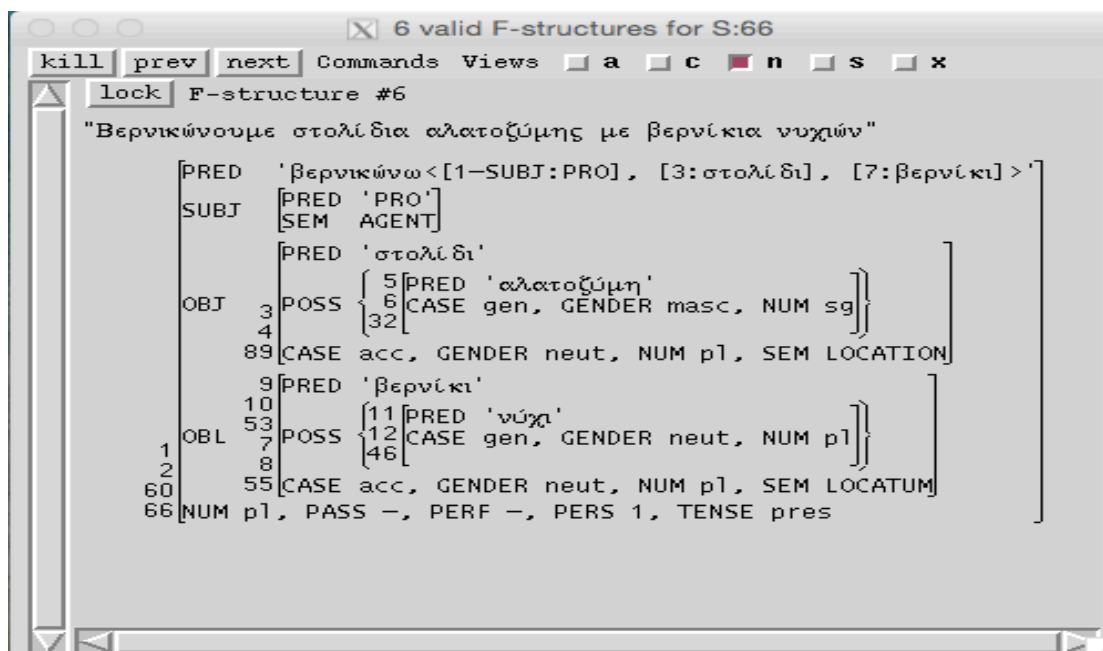
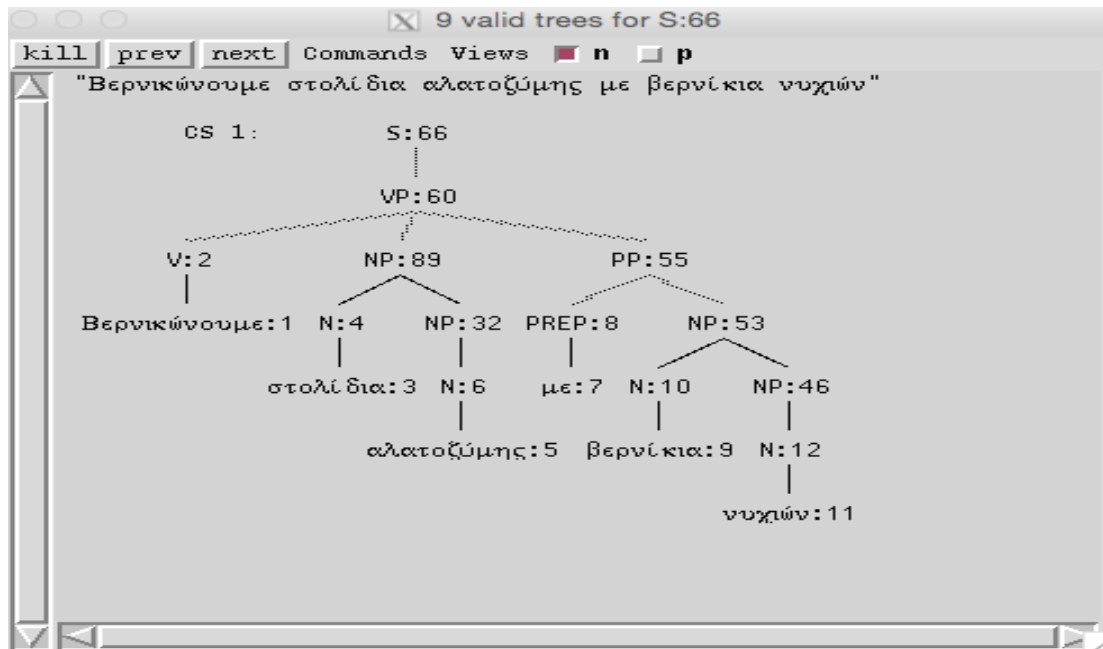
locatum	mannerorresult
0	0
0	0
0	0
0	0
0	0
0	0

0	0
0	0
0	0
0	0
0	0
1	0
0	1
0	1
0	1
0	1
0	1
0	1
0	1
0	1
0	1
0	1
1	1
0	1
0	1
0	1
0	1
0	1
0	1
0	1
0	1
0	1
0	1
0	1

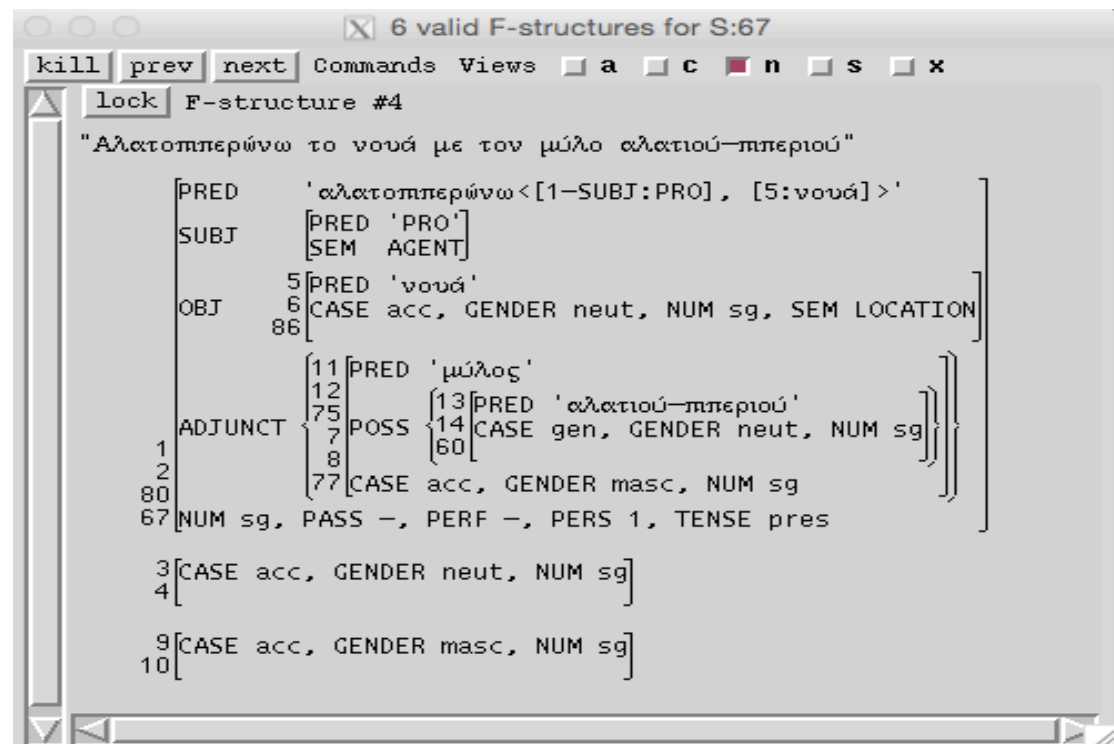
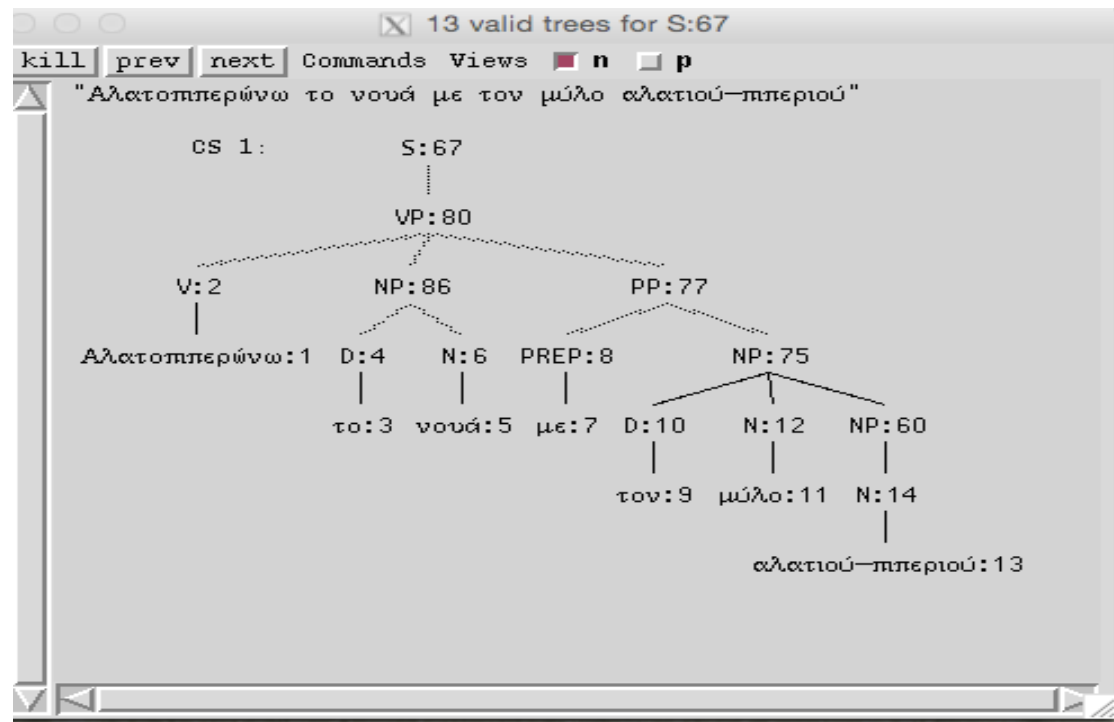
0	1
0	1
0	1
0	1
0	1
0	1
0	1
0	1
0	1
0	1
0	1
0	1
0	1
0	1
0	1
0	1
0	1
0	1
0	1
0	1
0	1
1	1
0	1
0	1

Συντακτική Ανάλυση Προτάσεων (σ-δομή & λ-δομή)

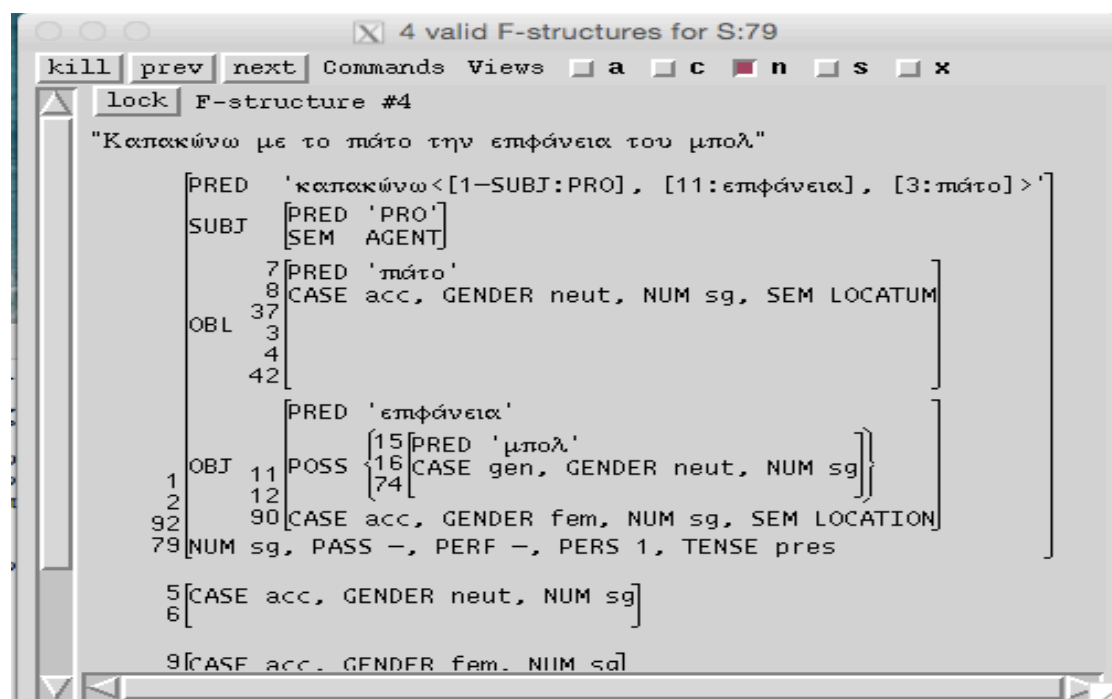
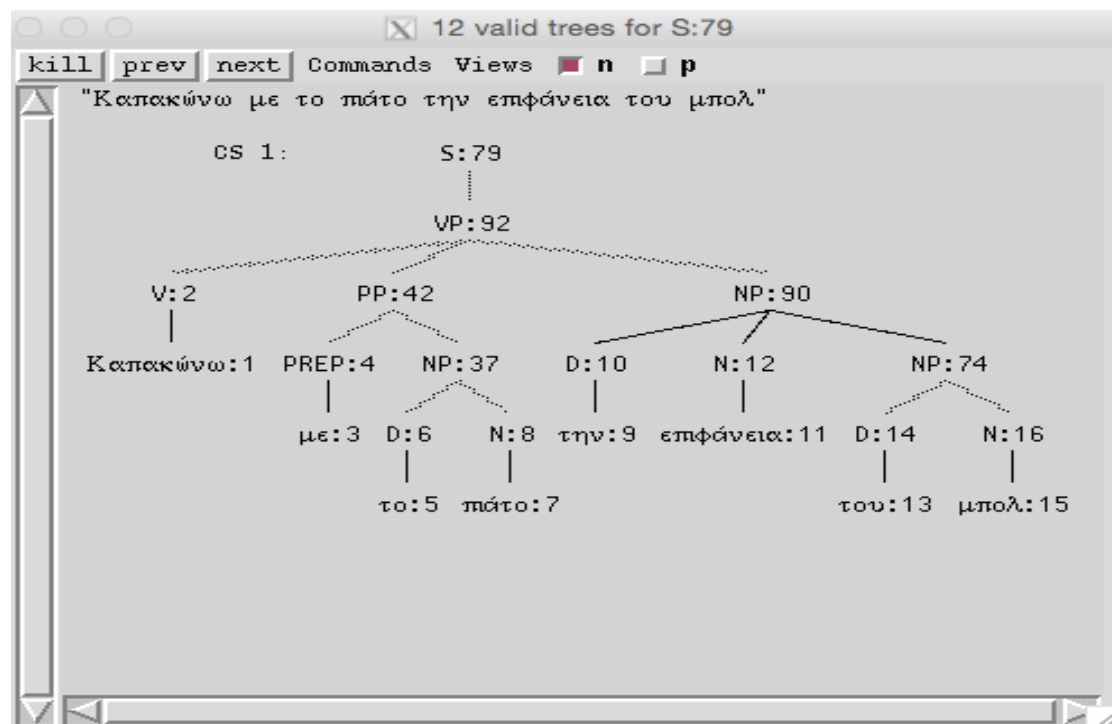
Βερνικώνουμε στολίδια αλατοζύμης με βερνίκια νυχιών

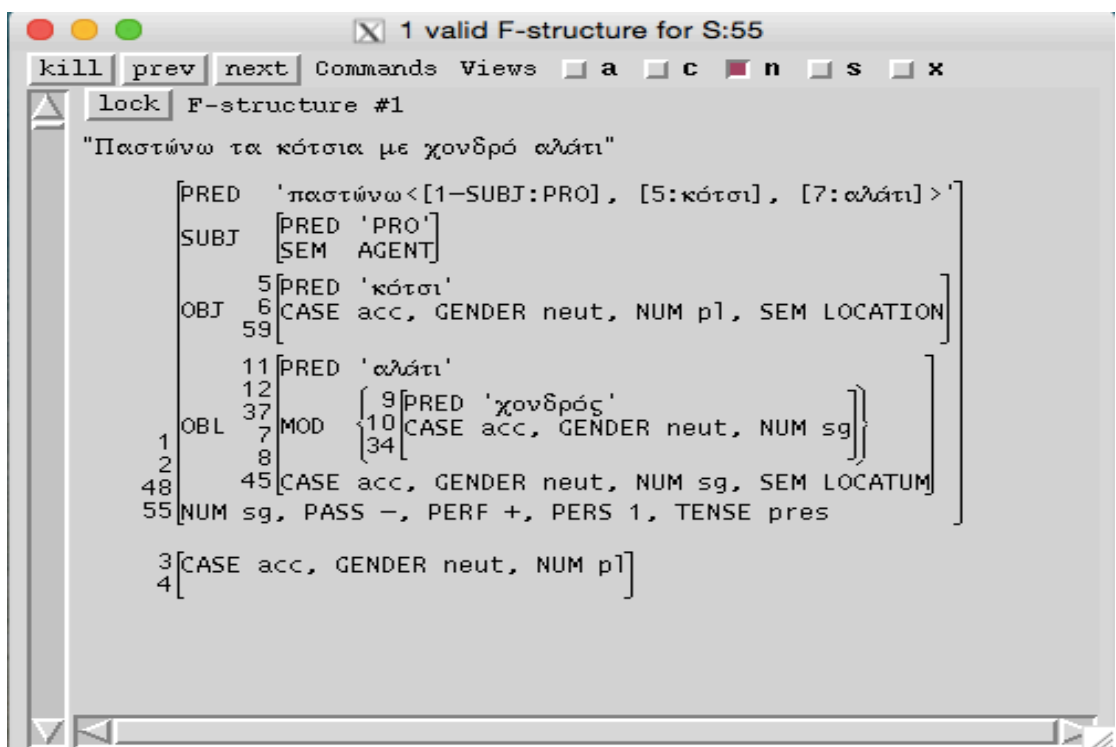
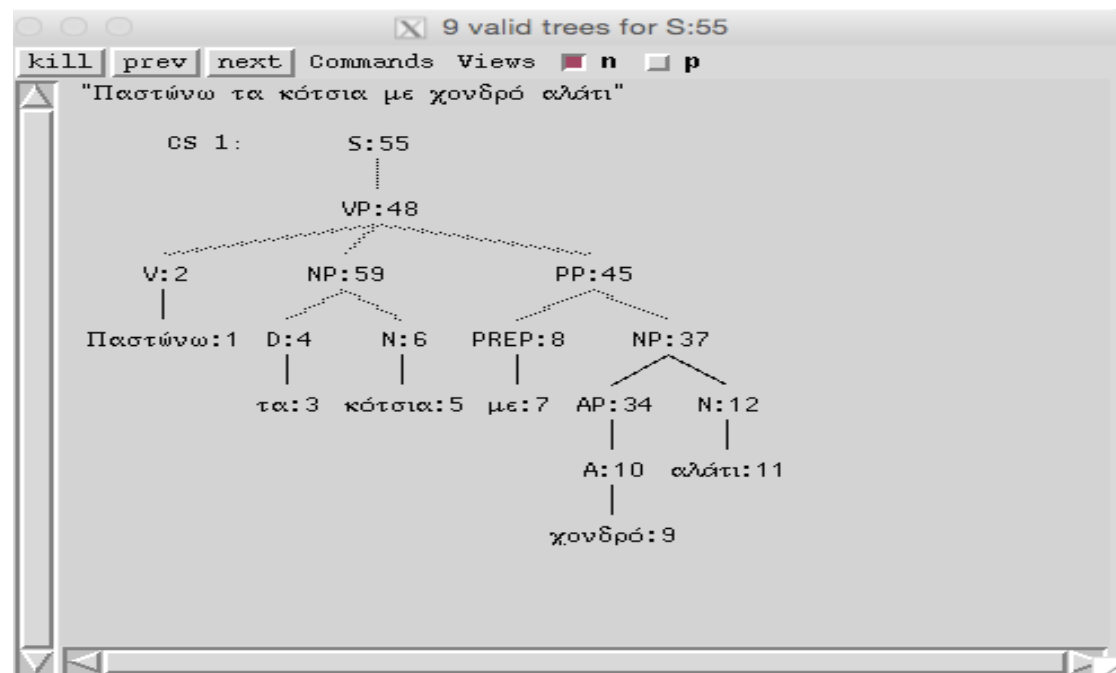
Αλατοπιπερώνω το νουά με το μύλο αλατιού-πιπεριού

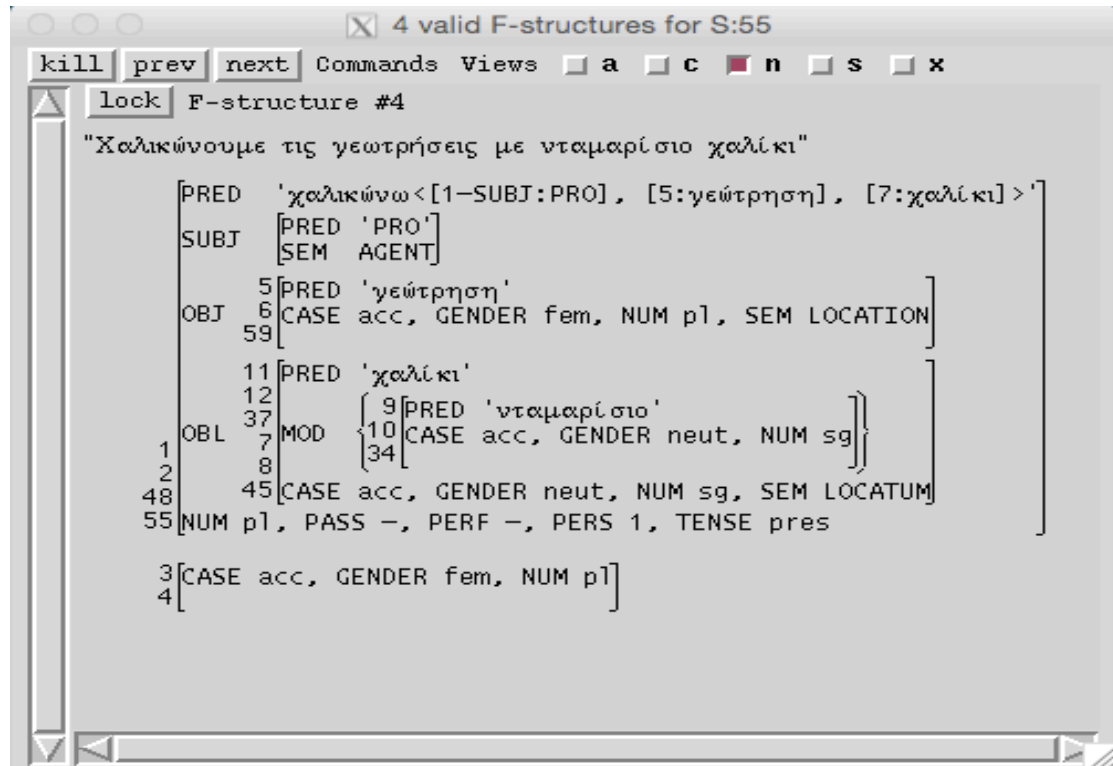
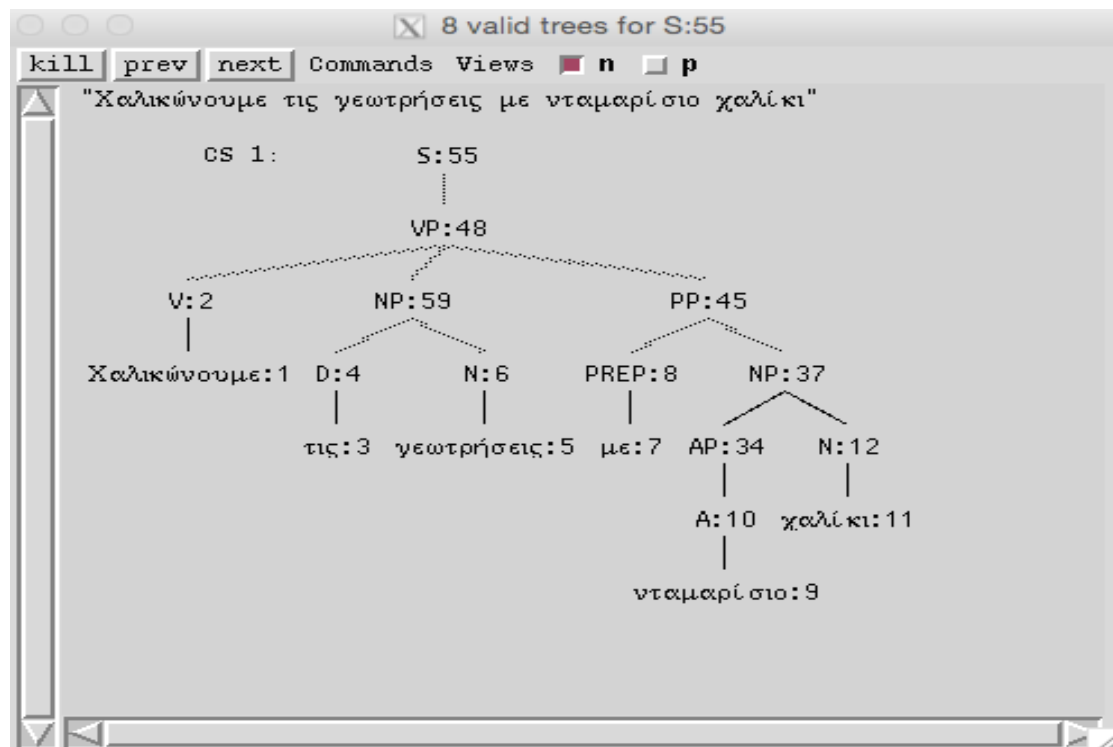
Καπακώνω με το πιάτο την επιφάνεια του μπολ

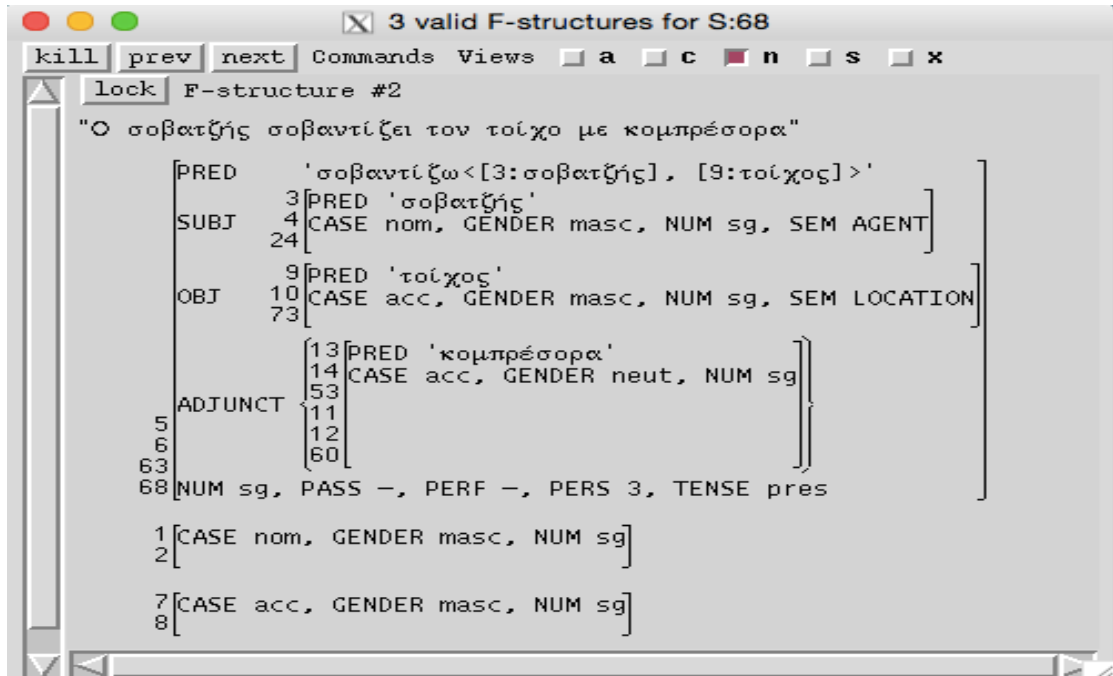
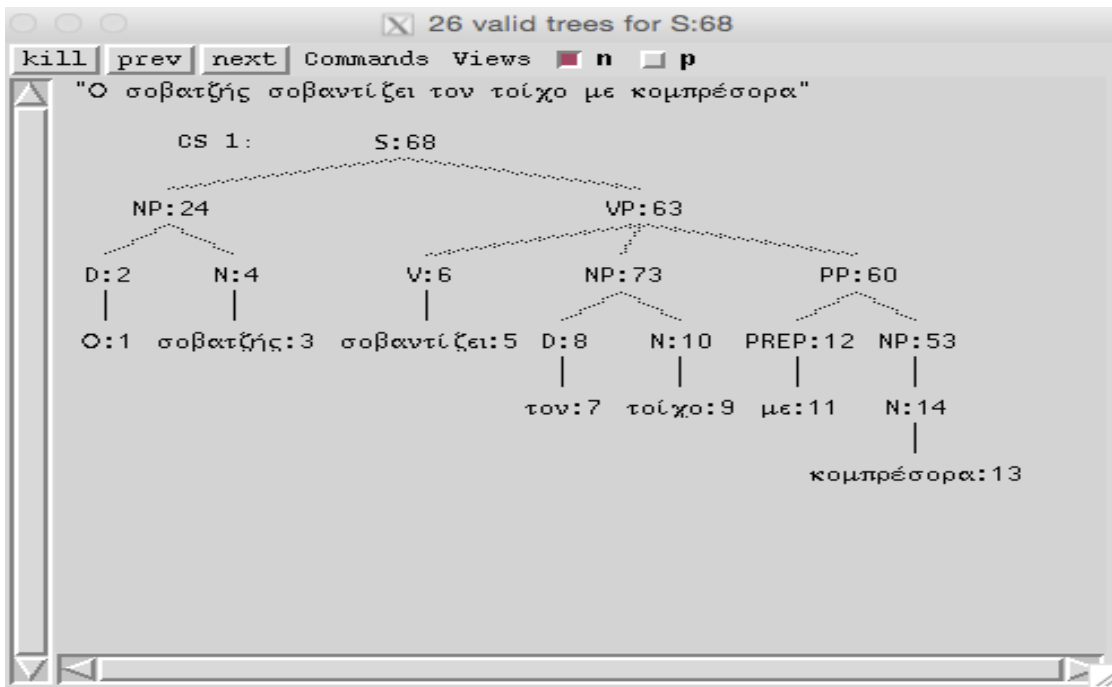
Παστώνω τα κότσια με χονδρό αλάτι

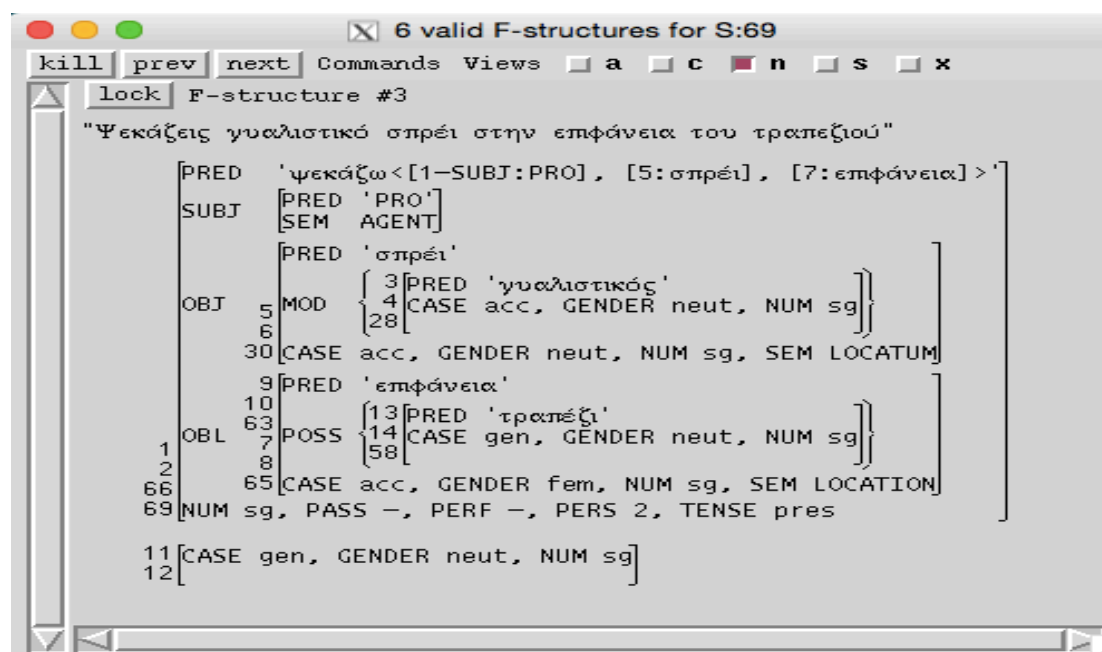
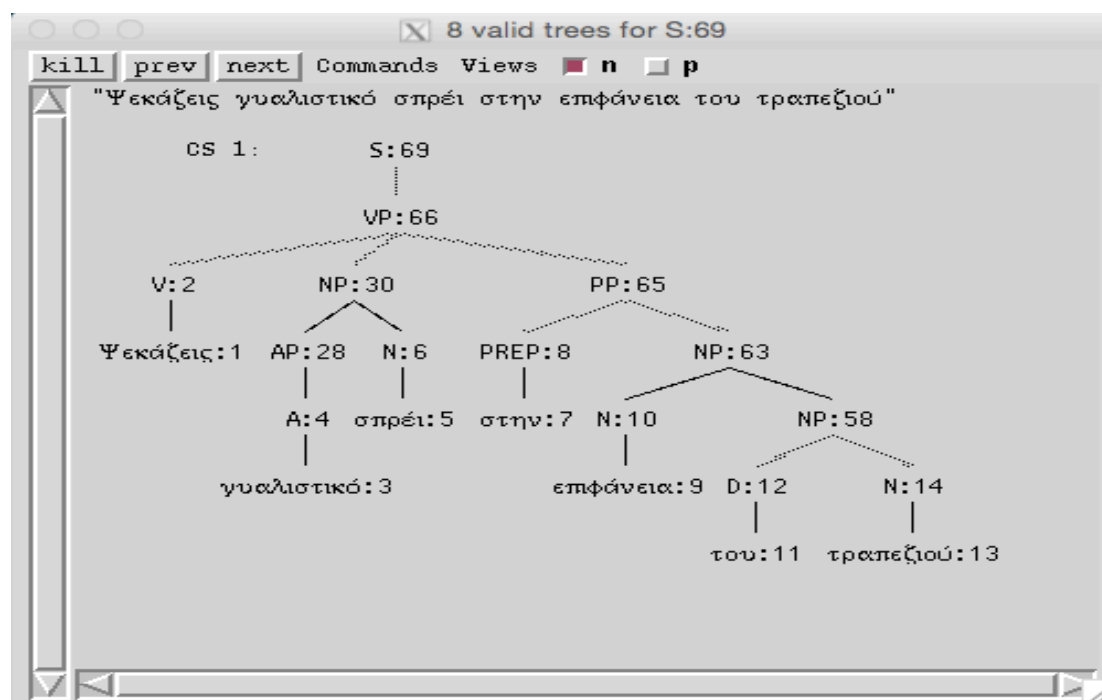
Χαλικώνουμε τις γεωτρήσεις με νταμαρίσιο χαλίκι

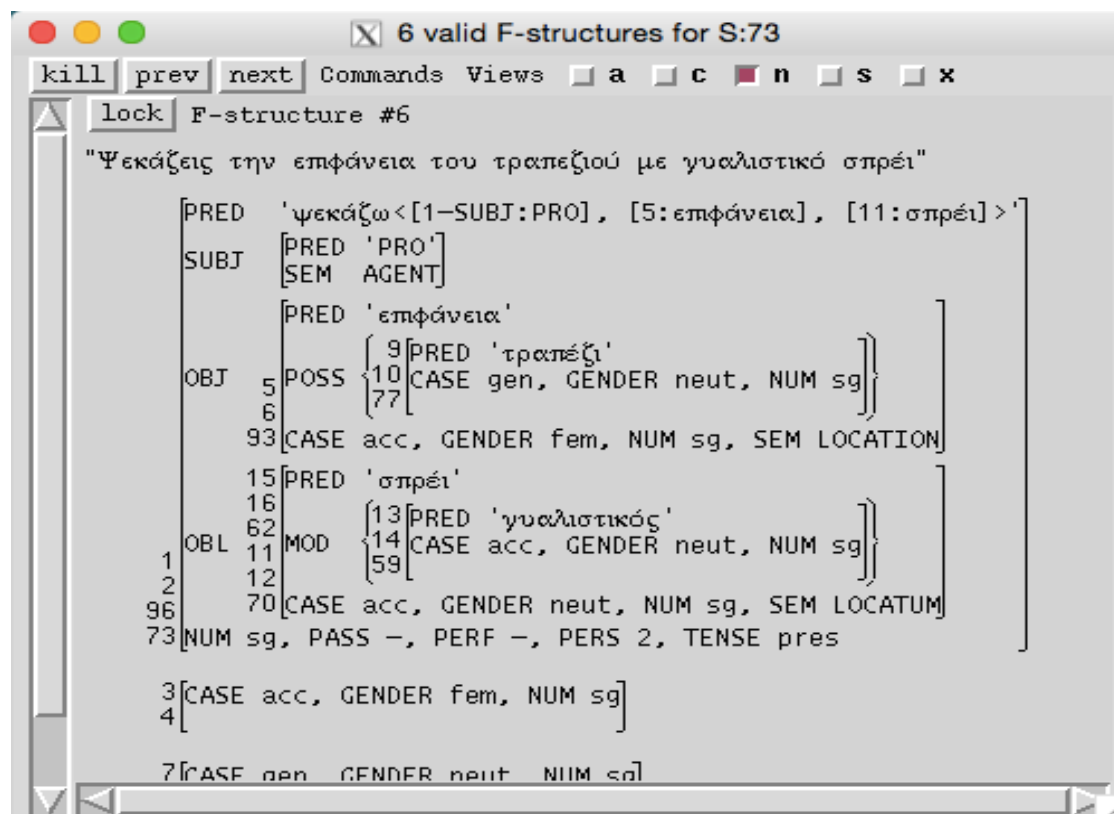
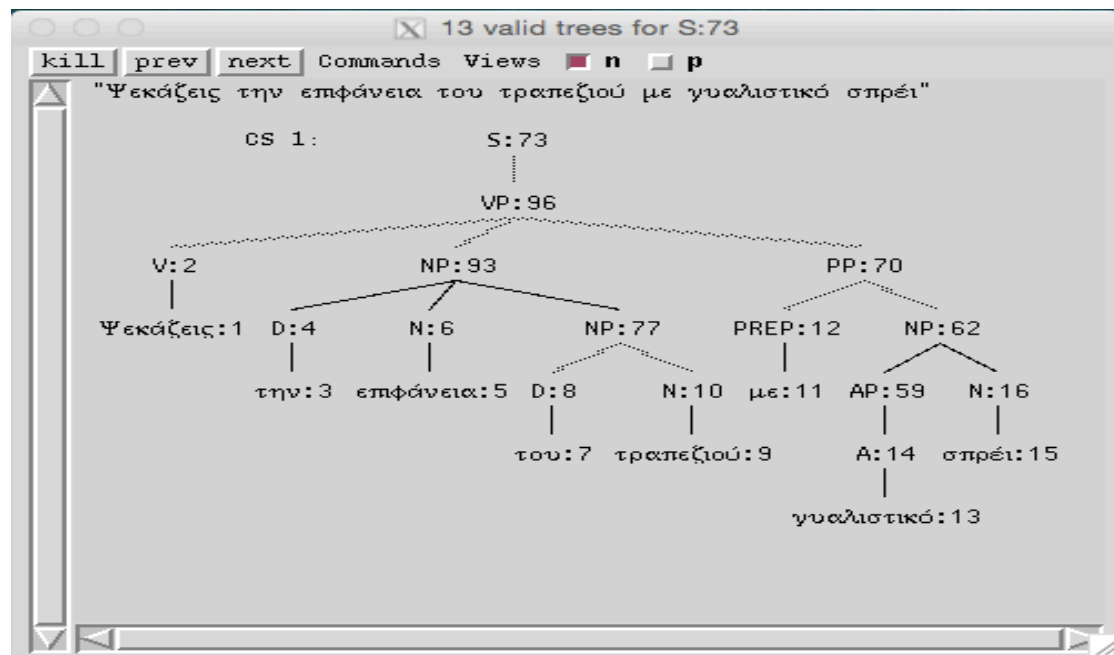
Ο σοβαντζής σοβαντίζει τον τοίχο με κομπρέσορα

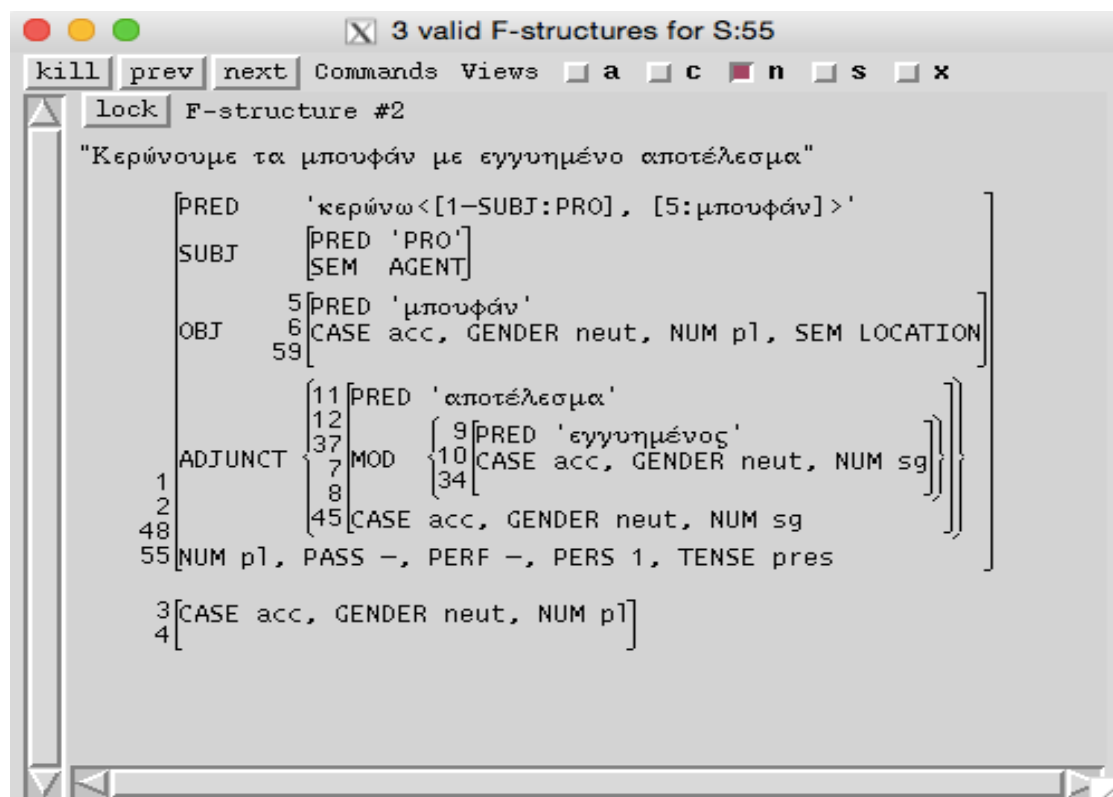
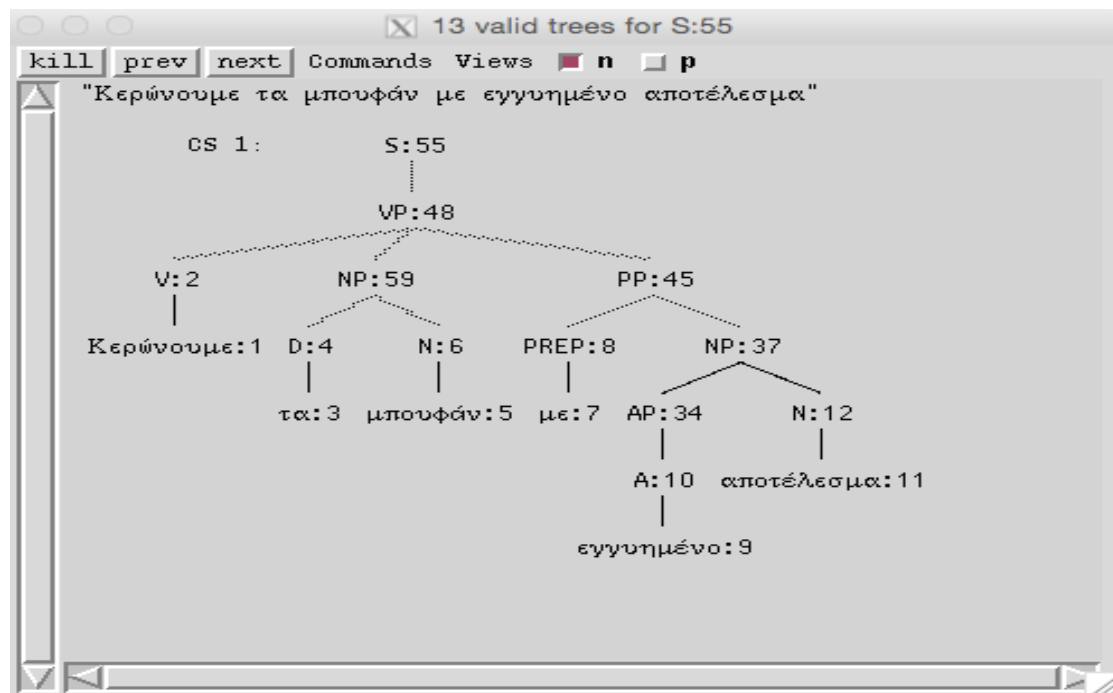
Ψεκάζεις γυαλιστικό σπρέι στην επιφάνεια του τραπεζιού

Ψεκάζεις την επιφάνεια του τραπεζιού με γυαλιστικό σπρέι

Κερώνουμε τα μπουφάν με εγγυημένο αποτέλεσμα

Πρώτα μπαζώνεις τις λακούβες με την κινούμενη άμμο

